

ISSN 1844 - 2358
ISSN-L 1844 - 2358

Anul XVIII • Nr. 234 • februarie 2026 • editat de ECOSTAR 21 prin INTOL PRESS • www.culturaarsmundi.ro

Cuprins:

- 2026 - AN EXCEPȚIONAL PENTRU CULTURA DIN ROMÂNIA - „ANUL CULTURAL ROMÂNIA - ITALIA”
Gheorghe PANTELIMON pag. 1
- POEZII
Marinela BELU-CAPȘA pag. 2
- ÎNTRE GLOBALISM ȘI SUVERANISM: DESPRE MEMORIE, CONTEXT ȘI DEMONIZAREA ADVERSARULUI
Titina NICA ȚENE pag. 2
- GÂȘTELE VORBĂREȚE
Marius MĂRĂCINESCU pag. 2
- MIRCEA CEL BĂTRÂN, APĂRĂTOR AL SPIRITUALITĂȚII ROMÂNEȘTI ȘI PROTECTOR AL CULTURII ROMÂNE
† VARSANUFIE pag. 3
- CU VOIEVODUL MIRCEA CEL MARE, ÎN CAPELA SA DE LA COZIA
Mihai SPORIȘ pag. 3
- GHEORGHE I. BRĂȚIANU: „BASARABIA. DREPTURI NAȚIONALE ȘI ISTORICE”
Petre CICHIRDAN pag. 4
- VASILE ALEXANDRI/ ALECSANDRI ȘI IOAN CUZA FAȚĂ ÎN FAȚĂ CU „TRACIUNEA”
Gheorghe STANCIU OPĂTEȘTI pag. 4
- FRUNȚILE LUMINATE ALE CETĂȚII (II) - CONSTANTIN POPIAN
Gheorghe DEACONU pag. 5
- PERSPECTIVE RÂMNICENE III
Mihai CĂLUGĂRIȚOIU pag. 6
- BIBLIOTECA „A.E. BACONSKY” ÎN ȘCOLI, DE „ZIUA INTERNAȚIONALĂ A CITITULUI ÎMPREUNĂ”
Simona Maria KIS pag. 6
- DIN REVISTE LUATE... ȘI-N REVISTĂ DATE...
Mihai MUSTĂȚEA pag. 7
- ITINERAR CULTURAL
Simona Maria KIS, Senti VOICU pag. 8
- FELIX SIMA: „SCHIȚĂ DE PORTRET CU POEZIE VOLATILĂ”
Zenovie CÂRLUGEA pag. 8
- CELE MAI FRUMOASE ZECE OBIECTIVE TURISTICE DIN ISTANBUL
Constanța BADEA pag. 10
- DE CE NE PLAC OLIMPIADELE DE IARNĂ...
Leontina RUS pag. 10
- MELCH, TÂRĂTOARE CU CASE ÎN SPINARE!
KIS Peter pag. 10
- CARTEA-EPISTOLĂ, MĂRTURISIRE ȘI CERERE, DIN DRAGOSTE PENTRU CONSTANTIN BRÂNCUȘI
M. SPORIȘ pag. 11
- BRÂNCUȘI, „SCULPTORUL LUI DUMNEZEU”
Constantin SORICI pag. 12
- LA CEAS ANIVERSAR
Luci TRUȘCĂ pag. 13
- PRIMĂRIA MUNICIPIULUI RÂMNICU VÂLCEA
Biroul de Presă pag. 14
- LENEA INTELECTUALĂ
Constantin LUPEANU pag. 14
- BRÂNCUȘI OMAGIAT LA SLATINA
PAna VASILE pag. 14
- MUZICIENI ROMÂNI - FEBRUARIE
Emil MANZUR pag. 15
- PICTURĂ ȘI ARTĂ FOTOGRAFICĂ ÎN PASAJUL „DINU SĂRARU”
Marius DRĂGHICI pag. 16
- TRAISTA CU PLANTE MEDICINALE
Ana-Maria LAZĂR pag. 16

2026 - AN EXCEPȚIONAL PENTRU CULTURA DIN ROMÂNIA - „ANUL CULTURAL ROMÂNIA - ITALIA”

Gheorghe PANTELIMON

Pentru România, anul 2026 este plin de simboluri, de evenimente memorabile, bogat în aniversări. Acesta a fost declarat Anul Cultural România – Italia, Anul Constantin Brâncuși și Anul Nadia Comăneci. Pe 27 noiembrie 2015 a fost promulgată Legea 305, sau „Legea Brâncuși”, conform căreia 19 februarie, data de naștere a celui mai mare sculptor modern al lumii, a fost stabilită Ziua Brâncuși, sărbătoare națională. 2026 a fost instituit oficial Anul Constantin Brâncuși, printr-o lege promulgată de Președintele României, Nicușor Dan, pe 24 iulie 2025. Este un act de omagiere a unei personalități emblematice a culturii românești și universale, la împlinirea a 150 de ani de la nașterea sa, pe 19 februarie 1876, la Hobița, în Gorj.

România va marca și Anul Nadia Comăneci pentru a celebra împlinirea a 50 de ani de la performanța istorică agimnastei române, care la 18 iulie 1976, la vârsta de 14 ani, a devenit prima gimnastă din lume care a obținut nota 10 la Jocurile Olimpice de vară de la Montreal-Canada, devenind „Zeița de la Montreal”. În cadrul acelei ediții olimpice, sportiva noastră a primit șapte note de 10 și a cucerit cinci medalii - trei de aur, una de argint și una de bronz.

De asemenea, în 2026 se împlinesc 120 de ani de la fondarea Muzeului Național al Țăranului Român și 90 de ani de la deschiderea, de către sociologul emblematic Dimitrie Gusti – părintele sociologiei românești, a Muzeului Satului din București.

Totodată, 2026 este propus și ca Anul „Iancu de Hunedoara”, sărbătorindu-l pe „apărătorul Creștinismului, al echilibrului și toleranței între semințiile Europei”, la împlinirea a 570 de ani de la moartea acestui nobil român, care a fost și un mare comandant de oști în lupta împotriva turcilor.

Calendarul pentru acest an mai cuprinde organizarea unor manifestări naționale și internaționale, unele devenite tradiționale cum sunt târguri de carte, festivaluri de film, teatru, muzică, expoziții, concerte etc.

Aceste evenimente spectaculoase și aniversări simbolice au multiple valențe de ordin educativ și atestă rolul important pe care îl are cultura în progresul societății românești.

Vom prezenta câteva coordonate ale programului Anul Cultural România – Italia 2026. Acesta este apreciat ca unul dintre cele mai ambițioase proiecte diplomatice și culturale, fără precedent în relațiile culturale, cu o veche tradiție dintre cele două țări. Este primul proiect bilateral de o asemenea anvergură din istoria celor două state europene. El a fost conceput de ambasada țării noastre în Italia și realizat cu ajutorul Ministerelor Culturii și al Afacerilor Externe din cele două țări, cu sprijinul Ministerului Apărării din România, în coordonare cu instituțiile culturale partenere din România și Italia – muzeu, universități, organizații culturale etc. Evenimentul se realizează sub înaltul patronaj al președintelui României, Nicușor Dan și al președintelui Republicii Italiene, Sergio Mattarella și este dedicat celebrării legăturilor culturale, istorice, europene ale celor două state. Într-adevăr se poate vorbi despre relațiile milenare care există între civilizațiile din România și Italia, despre rădăcinile culturale comune ale lor, proiectul fiind expresia unei continuități istorice. Demersul

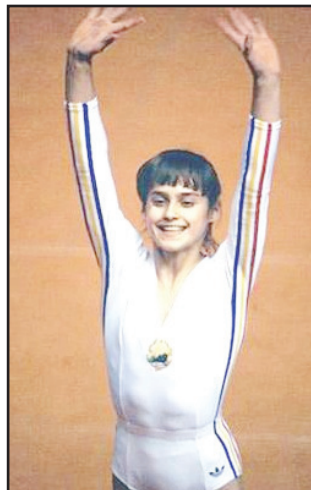
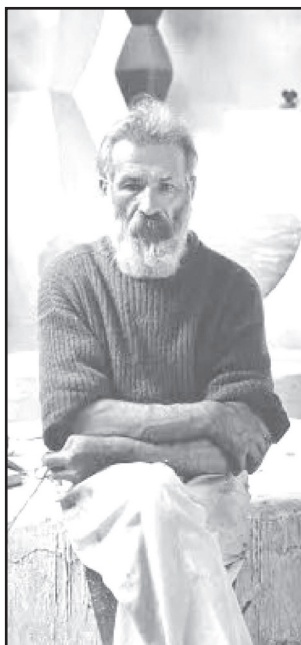
este rodul unei colaborări instituționale fructuoase, exemplare, bazată pe dialog și respect reciproc și va beneficia de susținerea guvernelor ambelor țări. În condițiile actuale, când ordinea mondială cunoaște mari transformări, putem afirma că demersul dobândește și o importanță geopolitică, România și Italia fiind membre ale Uniunii Europene și ale NATO.

Anul Cultural România-Italia 2026 a debutat oficial pe 1 decembrie 2025, de Ziua Națională a României, la Teatro dell’ Opera di Roma, cu un Concert de Gală susținut de Orchestra Operei Naționale din București în prezența unor personalități de marcă, reprezentanți ai corpului diplomatic, ai guvernelor celor două state și ai unor instituții culturale. Și cu acest prilej s-a subliniat că această inițiativă este expresia prieteniei care leagă cele două țări și popoare, a vocației europene pe care o împărtășesc.

Programul se va desfășura pe parcursul a două semestre iar proiectele bilaterale cuprind expoziții organizate de Muzeul de Artă al României, turnee de teatru, colaborări între muzee și universități de artă, care se vor desfășura pe tot parcursul anului în curs. Perioada decembrie 2025 – iulie 2026 este destinată promovării culturii române. Printre proiectele principale se numără expoziții dedicate omagierii lui Constantin Brâncuși, o personalitate emblematică a culturii românești și universale, o expoziție dedicată avangardei românești care va fi vernisată la Palermo, orașul în care își doarme somnul de veci Nicolae Bălcescu, Spectacolul de Balet al Operei din Cluj-Napoca, la Opera Petruzzelli din Bari, proiecte de patrimoniu, spectacole de teatru, Luna literaturii române – la Roma, proiecții de film, evenimente aniversare etc. care se vor desfășura în Capitala Italiei, la Milano, Florența, Veneția, Bologna, Napoli și vor oferi publicului o imagine de ansamblu a frumuseții

și bogăției culturii române. Nu cunoaștem proiectul în detaliu dar în opinia noastră nu ar trebui să lipsească din program Mihai Eminescu, scriitor, poet clasic național, romantic prin temele universului său poetic, modern prin contribuția esențială la dezvoltarea limbajului poetic, considerat cel mai mare creator român, venerat în fiecare an pe 15 ianuarie – de Ziua Culturii Naționale, nici savantul Nicolae Iorga, spirit enciclopedic, istoric de clasă europeană și un cunoscător de profunzime al istoriei universale, supranumit „patriarhul culturii românești”, cel care în 1930 a creat Casa Română din Veneția. Cele două personalități de mare anvergură sunt considerate pilonii culturii noastre naționale. De asemenea România are pictori de

geniu, Nicolae Grigorescu un mare maestru al artei românești moderne, Nicolae Tonitza, o personalitate proeminentă a artei plastice, care în 1937 a primit diploma de onoare la Expoziția Internațională de artă modernă și contemporană. Printre marile personalități ale României se numără și George Enescu, cel care a ridicat componistica românească la nivelul muzicii universale, unul dintre maeștrii muzicii moderne, recunoscut pe plan mondial. Pe 19 august 2026 se împlinesc 145 de ani de nașterea lui Enescu. În onoarea sa se organizează la București, în lunile august-septembrie Festivalul Internațional George Enescu. De asemenea ne mândrim cu faptul că țara noastră se află pe locul 31 la nivel

CULTURA vâlceană a primit premiul Ligii Scriitorilor Români (LSR) pe anul 2020

PETRE CICHIRDAN - PREMIUL UZPR/2016 PENTRU „REVISTELE CULTURALE ALE RÂMNICULUI” • CULTURA Ars Mundi
• CULTURA vâlceană • POVESTEA VORBII 21 • SENIORII • FORUM vâlcean

mondial – din 83 de țări – după numărul de Premii Nobel obținute. Patru personalități născute în România au obținut oficial prestigiosul premiu, trei laureați l-au primit pentru activitatea științifică – George Emil Palade, Stefan Hell și Elie Wiesel și unul pentru literatură – Herta și Paul Amirian. De asemenea mănăstirile din România, cuprinse în Patrimoniul Mondial UNESCO și în general lăcașurile de cult și monumentele istorice, atestă bogăția și valoarea autentică a culturii și spiritualității românești.

Alegerea Italiei ca partener în acest proiect cultural de mare anvergură a fost inspirată. Ea este locuită din timpuri străvechi, din Paleolitic și a avut un impact major asupra culturii europene, mai ales în perioada Renașterii. Se știe că Renașterea este o mișcare culturală europeană care s-a dezvoltat în Evul Mediu Târziu. Ea a resuscitat interesul pentru învățăturile și valorile clasice în Italia și ulterior în Europa Centrală și de Vest, începând cu sfârșitul secolului al XVII-lea, iar orașul Florența a devenit centrul artei renascentiste. Sunt cunoscute operele inestimabile ale artiștilor italieni de geniu Leonardo da Vinci, Sandro Botticelli, Michelangelo,

Rafaello, Tițian ș.a. Leonardo da Vinci a întruchipat în mod strălucit idealurile Renașterii, iar operele sale „Cina cea de Taină” și „Mona Lisa” sunt printre cele mai cunoscute și impozante picturi. O parte a invențiilor moderne au fost anticipate de acest geniu medieval, care a creat în secret schițe care prefigurau istoria tehnologică a umanității din secolele XX și XXI. Michelangelo este considerat unul dintre cei mai mari artiști din lume iar Botticelli, unul dintre cei mai mari pictori florentini. Și Rafaello, deși a trăit numai 37 de ani, a avut o carieră artistică strălucită, fiind celebru pentru Madonele sale, iar Tițian a fost cel mai mare pictor renascentist italian din Școala Venetiană.

De asemenea subliniem că Roma este orașul cu cele mai multe monumente istorice și de artă de pe glob.

Suntem convinși că proiectul Anul Cultural România-Italia va constitui o reușită, fiindcă țara noastră a acumulat o experiență valoroasă în organizarea unor evenimente culturale de mare amploare, iar Italia este un partener pe măsură. În anul 2007, la decizia Consiliului Miniștrilor Culturii din UE, municipiul Sibiu a fost desemnat Capitală culturală

europeană, urmat de municipiul Timișoara, în 2023.

2023 a fost declarat în România Anul Cultural Dimitrie Cantemir, umanist renascentist, o personalitate enciclopedică de renume european și Anul Cultural „Ciprian Porumbescu”, o personalitate cu o educație muzicală clasică, solidă, care a făcut parte din marea galerie a spiritualității românești. În opinia noastră aceste proiecte culturale bilaterale trebuie continuate în parteneriat cu alte state europene cum sunt Franța, Spania, Grecia ș.a.

Pentru materializarea activităților cuprinse în acest proiect generos Anul Cultural România-Italia este nevoie de alocarea unor resurse financiare. Se știe că România a intrat în recesiune tehnică, dar Guvernul s-a angajat să nu taie fonduri din bugetele ministerelor Educației, Culturii și Sănătății.

Asociația Seniorilor Vâlcea a înscris în programul său de activități pe anul în curs organizarea unor manifestări, în contextul evenimentelor culturale care se vor desfășura la nivel național și internațional, fiind convinsă că acestea aduc mari beneficii procesului de dezvoltare și modernizare a României, ca stat membru al Uniunii Europene.

MARINELA BELU-CAPȘA

Din cartea vieții

Pe pânza unui fundal gri
din cartea vieții
joacă umbrele,
fantomele celor care uită.
Eu te uit pe tine
care îl uiți pe el,
care uită infinitul,
aventură a banalității zilnice,
idilă a tuturor.

Pasăre în colivie sufletul meu,
uituc de serviciu.
Unde-am pierdut tinerețea,
revolta aceea împotriva
timpului care se duce
învins de un râs diavolesc,
vid ce se vrea umplut,
cerc al nebuliei de a ști cum e?
Un zid de cuvinte universul
indiferent la mișcarea planetelor.

Bolnavi de grafomanie, toți
suntem scriitori în cartea vieții.
Trăim printre umbre,
flori ale veșnicei uitări organizate
între zi și noapte.

Mai întâi uităm cuvintele,
gândurile, bătaile inimii,
apoi uităm realitatea trăită
între paradis și infern,
o bifurcație temporală
în deplină singurătate,
în pustietate.
Vorbim fără sunet, ca struții.

Câtă mirare! Știu ceea ce știu
dar nu pot vorbi.
Am ratat perfecțiunea lui a fi,
am ratat iubirea perfectă,
am ratat întrebările
pe care nu le-am pus
părinților, fraților, soțului meu!
M-am ratat pe mine mereu.

Orice pas înainte este un pas
spre ieșirea din timp
a statuii de ceară,
pe linia de frontieră
a morții umbrelor în așteptare,
o magică Fata Morgana
din cartea vieții!

Perfecțiune

Lui Brâncuși

Lumina harului și lumina minții
merg la braț pe Calea Eroilor
Spre Poarta Sărutului,
privind nostalgic la Coloana Infinită
agățată de azurul nesfârșit,

lumânare strălucindă în vremurile
înnodate cubic pe malurile Jiului.
Duhul maestrului se odihnește
pe Masa Tăcerii, mahnit în veci
pentru nedreptatea și egoismul
ce încă dăinuie
pe meleagurile străbune.
Pietre de moară macină timpul
fărâmițat de clipele nepăsării.
În zori, Cocosul trezește la viață satul
cu ii și oale de lut făcute
de mâini cu dureroase bătătură.
Domnișoara Pogany, delicată
și grațioasă, privește culorile
răsăritului de dincolo de noapte,
Cumințenia Pământului așteaptă
să se întoarcă în casa cu pridvor
din Hobița cea suferindă de boala
indiferenței.
În genunchi, Rugăciunea femeii
Mame se-nalță la cer.
Ochi triști privesc din depărtare
cu dor nespuse de locurile
neprimitoare și reci.
Pasărea Măiastră zboară
peste vămile lumii și duce
în nemurire numele geniului
îndrăgostit de piatra care vorbește,
de lemnul care oftează,
de simplitatea artei populare
românești și de rafinamentul
liniilor șlefuite până la Perfecțiune.
Mândru și ambițios românul nostru
cel fără de pereche în lume!

Zbor sublim

Lui Constantin Brâncuși

Păsările lui Brâncuși
vin din adâncul vremii,
tandre și delicate,
să îmbrățișeze Omul,
cu dragostea lui de viață.
Zborul păsărilor măiestre
între cer și pământ,
aspirația spre nemurire,
libertatea plină de iubire,

legătura spirituală cu
Divinitatea farmecă privitorul.
Zborul pătimaș spre
albastrul infinit
al „Prințesei X” contrariază,
„Păsărea Măiastră”,
liberă și grațioasă,
vrăjește universul
cu formele ei perfecte,
„Pasărea în spațiu”
este mesagerul legăturii
cerului cu pământul,
spiritul însuși
care se luptă cu viața
și timpul.
Îndrăgostit de frumosul
românesc, inegalabilul
Brâncuși a suferit fără limite,
gustând din nesfârșita
durere a frumuseții eterne,
sculptând femeia.
Magician în piatră și lemn,
creator de frumos,
talentul lui se-nalță
până la cer,
în zbor sublim,
înfrățit cu soarele!

21 februarie 2026

ÎNTRE GLOBALISM ȘI SUVERANISM: DESPRE MEMORIE, CONTEXT ȘI DEMONIZAREA ADVERSARULUI

Titina NICA ȚENE

Ieșirea din comunism nu a însemnat doar prăbușirea unui regim politic, ci și dezintegrarea unui sistem de valori, instituții și reflexe culturale. Presa era fragilă, universitățile erau izolate, iar elitele culturale supraviețuiseră adesea prin compromis. În acest context, intervenția fundațiilor occidentale – între care Fundațiile pentru o Societate Deschisă au avut un rol major – a catalizator al normalizării democratice: burse pentru jurnaliști, scriitori, cercetători; sprijin pentru reviste culturale și edituri independente; acces la circulația ideilor, traduceri, stagii internaționale; formarea unei culturi a pluralismului și a dezbaterii.

Pentru numeroși intelectuali din Europa de Est, aceste burse nu au însemnat îndoctrinare, ci ieșirea din provincializare forțată. Judecate strict în contextul anilor '90, aceste inițiative au contribuit real la democratizarea culturală. Critica actuală a globalismului nu se îndreaptă însă atât împotriva acestui moment istoric, cât împotriva evoluțiilor ulterioare ale proiectului globalist. Pe măsură ce ONG-urile, rețelele transnaționale și activismul ideologic au căpătat o influență sporită, a apărut percepția unei asimetrie de putere între: decizia democratică națională; agendele globale promovate de elite nealese. Astfel, „societatea deschisă” a început să fie percepută nu ca un spațiu al pluralismului, ci ca un cadru normativ rigid, în care anumite valori devin obligatorii, iar altele sunt marginalizate sau stigmatizate. Această mutație explică ruptura de percepție: ceea ce a fost

perceput ca eliberator într-o societate post-totalitară este resimțit, într-o societate matură, drept constrângător.

Problema majoră a dezbaterii actuale este reducerea ei la o schemă simplistă: globalismul = rău absolut; suveranismul = bine salvator. Această opoziție ignoră faptul că: globalismul a avut faze diferite și efecte diferite; suveranismul poate fi democratic, dar și autoritar; deschiderea nu exclude identitatea; suveranitatea nu presupune automat izolare.

Istoria ideilor arată că orice proiect devine periculos când se abso-lutizează. Idealismul fără rădăcini riscă să devină tehnocratic; suveranismul fără deschidere riscă să devină defensiv și resentimentar.

Demonizarea retrospectivă a anilor '90 este o formă de amnezie colectivă. A nega beneficiile reale ale sprijinului cultural occidental înseamnă a falsifica istoria recentă. La fel, a refuza orice critică actuală a globalismului înseamnă a transforma un proiect istoric într-o dogmă.

O societate matură este capabilă să spună simultan: „a fost necesar atunci”; „este problematic acum”.

Aceasta nu este inconsecvență, ci gândire istorică. Învrăjbirea actuală dintre „globaliști” și „suveraniști” este, în mare măsură, rezultatul pierderii nuanței și al refuzului contextului. O dezbatere onestă nu începe cu etichete, ci cu recunoașterea faptelor, a etapelor și a transformărilor. Poate că adevărata miză nu este alegerea unei tabere, ci recuperarea capacității de a gândi fără ură, de a evalua fără idolatrie și de a critica fără demonizare. Într-o epocă a extremelor, echilibrul devine un act de curaj intelectual.

MARIUS MĂRĂCINESCU

Gâștele vorbărețe

Niște gâște vorbărețe
întâlnesc un călător
și îl roagă să le-nvețe
numărul ouălor.

„Avem câte zece ouă
fiecare dintre noi,
numai una are nouă,
iar găscani sunt treize-ș-doi.

Ouă, gâște, adunate,
cu găscanii mari și mici,
împreună, numărate,
suntem șaptezeci și cinci.

Așadar am vrea să știm
câte ouă sunt cu toate?
Prea frumos vă mulțumim,
cale bună, sănătate!”

MIRCEA CEL BĂTRÂN, APĂRĂTOR AL SPIRITUALITĂȚII ROMÂNEȘTI ȘI PROTECTOR AL CULTURII ROMÂNE

† Varsanufie,
Arhiepiscopul Râmnicului

Pomenirea voievodului Mircea cel Bătrân actualizează permanent legătura dintre ctitor și obștea monahală, dintre istorie și veșnicie, dintre jertfa domnitorului și rugăciunea monahilor.

Pentru ctitor, Mănăstirea Cozia a devenit expresia nădejdi în mila lui Dumnezeu și în viața veșnică.

Încă de la întemeierea sa, Mănăstirea Cozia a fost gândită nu doar ca un așezământ monahal de sine stătător, ci ca un loc de pomenire veșnică a ctitorului și a familiei sale. Pisania mănăstirii, documentele de danie și organizarea vieții liturgice atestă intenția explicită a voievodului de a fi pomenit „din neam în neam” în cadrul slujbelor bisericești, potrivit rânduielii ortodoxe. Astfel, pomenirea lui Mircea cel Bătrân nu este una pur comemorativă, ci una liturgică.

Astfel, pomenirea ctitorului la Cozia se realizează în mod constant prin slujbele zilnice, prin pomenirile speciale rânduite la Proscomidie, precum și prin slujbele de parastas și comemorare. Aceste acte fac parte din însăși identitatea mănăstirii, ea însăși un spațiu al rugăciunii neîncetate.

Voievodul Mircea cel Bătrân este pomenit ca slujitor în lucrarea conducerii poporului, ca apărător al credinței și ctitor de lăcașuri sfinte, ceea ce descoperă deopotrivă și responsabilitatea sa duhovnicească față de neamul românesc.

De aceea, numele lui Mircea cel Bătrân, rostit la Proscomidie și în cadrul slujbelor, este „scris” liturgic înaintea lui Dumnezeu, iar această pomenire devine un act de comuniune între Biserica luptătoare și cea triumfătoare. În felul acesta, pomenirea neîntreruptă a voievodului a făcut ca acesta să fie perceput nu doar ca un conducător politic, ci ca un voievod creștin, a cărui viață și mutare la cele veșnice sunt încredințate milei lui Dumnezeu.

Bun diplomat și strateg iscusit, Mircea cel Bătrân a rămas profund atașat de Biserica Ortodoxă, atât prin legătura sa duhovnicească cu Sfântul Cuvios Nicodim de la Tismana, cât și prin conștiința limpede a rolului Bisericii în păstrarea unității, identității și independenței statale. În viziunea voievodului, Biserica reprezenta trupul viu al poporului credincios, adăpost și temelie al vieții spirituale, culturale și morale a țării. De aceea, mănăstirile și bisericile ctitorite sau sprijinite de el au devenit spații ale rugăciunii, culturii și memoriei istorice.

În timpul îndelungatei sale domnii, sub ocrotirea Bisericii, s-a conturat o cultură românească de sinteză, înrădăcinată în tradiția ortodoxă, dar deschisă influențelor bizan-

tine, slavone și occidentale. Această sinteză se reflectă atât în arta sacră, cât și în ceremonialul domnesc, în iconografie, arhitectură și obiectele de cult, unde elemente orientale, bizantine și apusene coexistă armonios, sub semnul unei spiritualități profund creștine.

Domnia lui Mircea cel Bătrân a coincis cu o perioadă de maturizare a Bisericii din Țara Românească. La urcarea sa pe tron, aceasta era deja bine organizată, având Mitropolia Ungrovlahiei, întemeiată în anul 1359, și Mitropolia Severinului, organizată în anul 1370. Voievodul a continuat tradiția legăturilor strânse cu Patriarhia de Constantinopol, cu Biserica bulgară și cea sârbă, precum și cu marile centre monahale de la Muntele Athos și Sinai. Corespondența patriarhului Eftimie al Târnovei cu mitropolitul Ungrovlahiei mărturisește despre rolul Țării Românești ca spațiu de refugiu și sprijin pentru clericii și credincioșii prizoniți, ceea ce subliniază vocația ei de pământ al ospitalității ortodoxe.

Numeroase documente medievale atestă daniile și privilegiile acordate de Mircea cel Bătrân Bisericii, atât în interiorul granițelor Țării Românești, cât și în Balcani, confirmând statutul său de protector al Ortodoxiei. De asemenea, participarea delegației muntene la Sinodul de la Constanța (1414–1418) reprezintă un moment de maximă importanță, fiind prima prezență românească într-un for eclezial internațional. Această participare dovedește interesul domnitorului pentru păstrarea unității credinței.

În plan cultural și liturgic, Mircea cel Bătrân a sprijinit constant Mitropolia din Târgoviște, precum și numeroase biserici și mănăstiri din Dobrogea și din interiorul țării, contribuind la repararea și înfrumusețarea lăcașurilor de cult. Prin aceste fapte, voievodul și-a asumat pe deplin rolul de ctitor și binefăcător, conștient că slava unei domnii trece, dar pomenirea înaintea lui Dumnezeu rămâne.

Dreapta credință și evlavie lui Mircea cel Bătrân se vădesc cu prisosință în citorile sale, ridicate nu doar ca monumente istorice, ci ca jertfe de mulțumire aduse lui Dumnezeu și ca lăcașuri de rugăciune neîncetată pentru mântuirea sa și a poporului pe care l-a păstorit. Legătura sa duhovnicească cu Sfântul Nicodim de la Tismana constituie o frescă a vieții sale duhovnicești. Astfel, în lumina cercetărilor recente, personalitatea lui Mircea cel Bătrân poate fi așezată, din perspectivă teologică, în rândul marilor domnitori binecredincioși, alături de Sfinții Domnitori Ștefan cel Mare, Neagoe Basarab și Constantin Brâncoveanu.

Îl rugăm pe Dumnezeu să așeze sufletul său în lumina cea neînserată, în lăcașurile dreptilor, unde nu este durere, nici întristare, nici suspin, ci viață fără de sfârșit.

Veșnica lui pomenire din neam în neam!

CU VOIEVODUL MIRCEA CEL MARE, ÎN CAPELA SA DE LA COZIA

Mihai SPORIȘ

Ianuarie 2026 își număra ultima zi, cum va fi făcut și cu împlinirea întregului vieții pământene, aceea zi de 31 ianuarie 1418, pentru voievodul Mircea cel Bătrân. În acel sfârșit de ianuarie la Curtea de Argeș, domnitorul trecea la cele veșnice, dar dorința lui, în căutarea unei liniștii supreme, a fost să fie dus *in patria sua*, de suflet, pe malul oltean al moșiei dăruite, la Cozia. Cu multe decenii, peste cei șase sute de ani în urmă, la ieșirea Oltului din defileu, domnitorul emblematic și...enigmatic (!) re/ctitorise, în moșia dată lui ca Țară a Severinului de la tatăl său: Radu I Basarab, frumoasa Mănăstire Cozia, după un model al celor sârbești cu carte neamul său Basarab era înrudit. Ca Domn, investit mai apoi (vezi 1386-1418/cu întreruperi peste întregul de țară... între 1394-1397, uzurpat fiind din stânga Oltului!) mai pusese și alte temelii, și le înșuflețise cu spiritul teologiei eruditului Nicodim, în dorința clarificărilor doctrinare ale dogmaticii creștin ortodoxe în mare frământare în întinsul balcanic, inclusiv cu dispute între patriarhiile surori. În 4 februarie 1418 alaiul domnesc îl trecea Oltul și era înhumat în mormântul bisericii sale, cu slujba ierarhilor cei mari de la Curtea de Argeș (1359 cu... mitropolie și Severin (1370, cu mitropolie!). Liniștea căutată în mormântul domnesc, se știe din cele întâmplare, nu a avut-o. Mai multe deschideri ale mormântului, cu diferite *căutări* i-au adus moaștele printre cei vii. Dar nu doar cele materiale i-au răscolit „liniștea”, ci mai ales cele ale re/citirilor sufletului său, din serviciul lucrării pământene, făcute de veacurile care au urmat unei neconținute judecăți pământene, cu atâtea cursuri și recursuri/ după cum legile omenești își potriveau adevărurile relative. Fiecare demers al cercetării Domnului EMBLEMATIC, din toate perspectivele unei diversități cu risipirea centrifugii, în perspectiva liniștii invocate, se vrea

o clarificare, o lămurire în plus a cercetătorului mânat de propriul interes. Facem această introducere la evenimentul special la care am participat, pentru a ne explica contextul special, unul cu o încărcătură specială.

Este ultima zi de ianuarie a lui 2026. Coborâm în faptul dimineții pe Valea Oltului, spre ieșirea din defileu. Ceața acoperă versanții. O ploaie insistentă vrea să spele temeinic înconjurătorul, iar Oltul tulbure îi confirmă lucrarea. Ieșim peste podul de la Valea Poștei, cu Cozia Veche înnoită în peisaj și peste lacul hidrocentralei Turnu, și el cu efectele măturării albiilor din amonte, observăm Turnul lui Teofil... învâluit în ceață. Căutăm strălucirea de aur a brațelor crucii din clopotnița bisericii Mănăstirii Cozia. S-au ascuns și astea. O schelă, care a împresurat-o, o ascunde. Cum să-i mărturisim lui Mircea cel sălăsluit în pronaos, că am venit la parastasul lui anual? Ploaia va fi împușnat și turiștii, iar alea centrală se făcuse o îmbrățișare de nevoie a schelelor, care promit o lucrare titanică. Accesul spre locul veșniciei lui Mircea și al Maicii Teofana, ba și către tabloul votiv al frescei sale cu Mihail alături, este blocat! Mergem spre Muzeul Mănăstirii și la intrare ne lămurim: *slujbele religioase se țin la etaj*, adică lângă foisorul cu vederea spre Olt și imediat lângă Capela de taină, unde Domnitorul, își făcea rugăciunile în intimitate. Urcăm treptele spre noul altar, pregătit special. Un telefon mă ispitește. Cineva, prieten apropiat de la INTOL PRESS, caută și el locul slujirii și îl lămuresc. Mai sunt 15 minute până la ora fixată parastasului. Ca prin minune locul devine neîncăpător. Primarul din Călimănești, oameni de cultură (bibliotecari, profesori... mai puțini ca altă dată!), turiști nedumiriți de eveniment (care stau preț de-o lămurire!). La ora din program... *just in time* își face apariția consilierul Arhiepiscopiei Râmnicului și cu mesajul ierarhului la purtător. Un sobor, acum complet, cu preoții monahi și cei din vecinătate de-a împreună cu starețul

își fac misiunea la căpătâiul Domnitorului, prezent cu moaștele sale în răsflarea noastră. Da! Momentul acesta din șirul sutelor de parastase anuale oficiale de obștea Mănăstirii Cozia este unul special. Moaștele Domnitorului deshumate, depuse în niște racle ...de serviciu, asistau de-a împreună cu noi la ritualul pomenirii. Credem că prezența lor, în vecinătatea Capelei, unde își trăia în intimitate ruga, s-a potrivit anul acesta cu o anume intimitate/surdină publică, impusă de alte mari urgențe mântuitoare, care își proiectează agresiv fastul mântuitor, unei lumii luată de valurile unor viituri imagistice cu orice preț și credința fără cercetarea specială a ochilor minții... care stau prea deschizi spre lumea în furtună: cu circ și saltimbaci.

O veșnică pomenire, în vecinătatea foisorului unde Gligore Alexandrescu, observa ale turnurilor umbre peste undele Oltului... culcate. Noi, privind apele culcate în oglinda lacului ce ostioise curgerea, observăm tulburile lichid unde oglindirea cețurilor nu era posibilă, cât despre crucea de aur a turlei, ea se va ivi când înșorirea cerului se va sincroniza cu noul chip în refacere și poate odată cu punerea în libertate a sfântului Mircea, cel care din când în când mai respiră din dențenția mormântului și poate veni să stea cu noi de-o agapă!

A trecut de miezul zilei când parastasul își trăise rostul. Bolta s-a degajat de neguri și undeva dinspre vârful muntelui o lumină anume făcuse din cețuri un voal de mătase transparentă. Starețul Mănăstirii, de-a împreună cu obștea se bucurau alături de toți cei ce l-au cinstit pe Mircea cel Bătrân, acum cu încă un an de prizonierat în ceața dreptilor, din anticamera Sfinților, unde o gardă pretoriană, dă foar-te rar permisii celor închiși! Ne-am bucurat și noi, cei puțini reporteri de ocazie. Mulțumim Mănăstirii Cozia că își cinsteste permanent ctitorul, cum ar trebui să o facă și marea instituție națională a mântuirii neamului!

1 februarie/2026

GHEORGHE I. BRĂTIANU: „BASARABIA. DREPTURI NAȚIONALE ȘI ISTORICE”

Petre CICHIRDAN

O carte mai mult decât necesară scrisă de un om politic celebru, din familia Brătienilor, în 1942, care trebuia să justifice actul de război al României împotriva URSS, alianța cu Germania și Italia, războiul sfânt purtat de România împotriva URSS...În 1941, în România trebuia să se justifice acest război, aceasta, țara noastră, după spusele lui Leca Morariu, purtând un război sfânt împotriva URSS... În iunie 1944, când americanii au bombardat România, Leca Morariu a strigat când avioanele au venit și asupra Râmnicului: - Tâlhărilor!...de ce ne bombardați, noi purtăm un război sfânt împotriva ocupanților sovietici din Basarabia!!

Să dăm un citat din prefața scrisă și semnată de Aurel Ioan Pop, președintele Academiei României: « Gheorghe I. Brătianu, acela care era convins că „În istorie, cercetarea este știință, dar descrierea, artă”, considera că istoricul este un cercetător- demiurg. Investigatorul trecutului trebuia să fie om de știință atunci când își făcea „ancheta” și artist al cuvântului scris și vorbit atunci când dezvăluia pentru public rezultatele reconstituirilor sale.” Anumite adevăruri le aflăm din Prefața lui Aurel Ioan Pop că „Dominațiile însă, mai ales cea maghiară, au tulburat mult procesul, au împiedicat unificarea completă a Țărilor Românești, au frânat cultura medievă, au obținut legăturile directe ale românilor cu Occidentul”. Mai spune despre Brătianu că este adeptul *descălecatului* dinspre Făgăraș și Maramureși și *încălecatul* dinspre țara lui Litovoi pe exteriorul Carpaților până la curbura și până la Obcinele Bucovinei sau, cum spunem și noi: de la Olt până la Suceava pe exteriorul arcului muntos... Brătianu „constata această unitate pe linia munților...și declara Carpații drept coloană vertebrală a pământului românesc”.

Să constatăm că redactarea cărții a fost făcută de Viorica Horga, DTP aparține Editurii Meteor Press și că, coperta este concepută de Luca Emil Cornel. Mai menționăm că titlul original: „La Bessarabie, droits nationaux et historiques” a apărut sub egida « Institutului de Istorie Universală „N. Iorga”, București, 1943 » că prefața de la ediția 2024 este semnată de Ioan Aurel Pop în timp ce traducerea este semnată de Ioana Bârzanu...

Arta nu există decât în confruntarea ei cu publicul! Idee subliniată încă din începutul prefaței!...Noi românii aparținem unei civilizații a Muntelui, opusă celei occidentale, a oceanului! Civilizația noastră a muntelui se înșurubează pe cursul întreg al Dunării și pe axa Munților Carpați în desfășurarea lor protejând ținutul Daciei în actuala configurație a acestora, mai mult în interiorul lor, dar și pe ambele flancuri...

Nu poate fi oprit timpul care nu poate să ne ducă decât

în Nirvana, motiv pentru care România a ales sintagma lui V. I. Lenin, aceea care ne sfătuiește că în viață este bine să facem *un pas înainte și doi înapoi*. Desigur, permanent pronunțăm cuvintele prin care demonstrăm că sintagma lui Lenin este sau are un pronunțat caracter utopic. Nu, aceeași cu modelul socialismului utopic, francez, chiar românesc, expresia lui Lenin conține un profund adevăr...Și racul există de mii de ani și merge înainte parcurgând cercuri dinspre înapoi înainte! Iar asupra celei de a doua sintagmă, nu există nici un dubiu că de trei ori învățatul este cel mai nobil dar pe care ilustrul gânditor al secolului XX l-a dat poporului altfel zis săracului!...Mai spune distinsul nostru predecesor, Gheorghe I. Brătianu, că „Civilizația timpurie românească aparține palamentismului european!... „Adunările de Stări fiind dovada acestui parlamentism”...

Marea Neagră este o piatră turnantă a comerțului și civilizațiilor dintre Europa și Asia și Africa. După 1417 Marea Neagră devine „lac turcesc” după ce Dobrogea devine a turcilor!. Și după ce tot ei cuceresc Basarabia istorică, Bugeagul! Țările Române devin „închisoare continentală”! „În 1538 turcii ocupă Tighina ... și în 1713 transformă Hotinul în raia turcească”! În 1812 Rusia extinde numele de „Basarabia asupra întreg teritoriului dintre Nistru și Prut”!

Nu divaghez, dar am notat: Marea și Oceanul au creat „Gînditorul dela Hamangia”; iar dacă nu există Mare și Ocean pentru omul muntelui, continental, există azurul cerului! Marea și Oceanul semnifică, înseamnă libertatea absolută a omului riveran, infinitul!... așa cum muntele înălțat spre azur înseamnă libertatea omului continental, la fel infinitul, mai mult, locul în care omul se întâlnește cu Dumnezeu!

Rivalitatea dintre Moldova (cu suzeran polonez) și Valahia cu suzeran ungur sau supus Ungariei este specifică secolului XV. În 1465 Ștefan cel Mare ocupă Chilia care era ținut al Valahiei. În secolul XV Țara Românească se chema Basarabia după numele dinastiei Basarabilor...

Țărml Mării Negre era magnetul care a atrasmarile puteri continentale. Imperiul Otoman reușește să cucerească întreg acest teritoriu...Ocupând Basarabia istorică și Dobrogea turcii opreau accesul la Marea Neagră atât a Moldovei cât și a Valahiei...

Casa mare, gospodăria mare, conduce casa mică, gospodăria mică, vecină! Adică o obligă să-i fie bună vecină! În 1656 Domnitorul Gheorghe Ștefan al Moldovei intră în subordinea Rusiei, care îi promite retrocedarea Basarabiei

de la turci: « „localitățile, teritoriile și cetățile”, putem citi în acest act de alianță, „pe care Turcul le-a smuls de la Moldova, cum ar fi Cetatea Albă, Chilia, Tighina și provincia Bugeag, țarul Rusiei le va recâștiga prin forța armelor și le va reda Principatului Moldovei *iure haereditario*” »...Numai că 155 de ani mai târziu Rusia ocupă toată Moldova dintre Nistru și Prut, numind-o Basarabia...

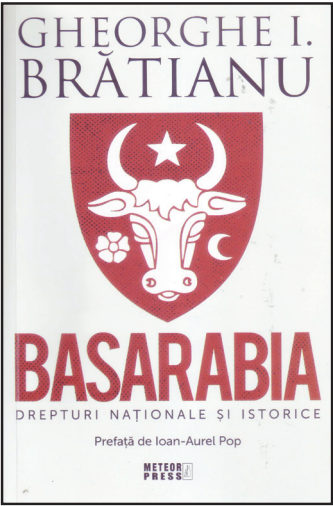
Tratatul dintre Petru cel Mare și Dimitrie Cantemir (1711) delimitează granița dintre Rusia și Moldova văzută ca Țara Românească mai târziu: „Țara Moldovei cu Nistru să-i fie hotarul, și cu Bugeacul și cu toate cetățile tot ale Moldovei să fie” (p32) ... „Textul rusec al Tratatului prevedea la articolul XI o linie de demarcație foarte precisă

Frontierele Moldovei în conformitate cu vechile sale drepturi sunt cele formate de Nistru (Camenita, Bender, cu ținutul Bugeagului), Dunărea, Valahia, Transilvania și Polonia, după delimitarea care a fost făcută (subsol- N. Iorga, *Chilia și cetatea Albă*, pp.245-246)” (p33). Aici, acum, concluzionăm că Dimitrie Cantemir a fost primul conducător de stat aparținând iconografiei latine sau central europene...Primul conducător est european semnat al unei alianțe cu cu europeanul Petru cel Mare! Înțelegem acum de ce austriecii, după eșecul din Oltenia urcă pe la pasul Tihuța și cuceresc și rămân până la 1918 în nordul Moldovei!...pe care îl numesc Bucovina! Austria a înțeles pericolul invaziei rusești în cele trei provincii românești.

Comparând iconografia relității culturale din timpul lui Dimitrie Cantemir și pe cea din timpul lui Constantin Brâncoveanu ne dăm seama că cultura României post acestor vremuri este produsul intersecției culturilor din cele trei imperii: otoman, austriac și rusec...toate central europene!

Marea și oceanul semnifică, înseamnă, amândouă libertatea absolută a lumiilor riverane, infinitul!...așa cum muntele care urcă spre azur asigură libertatea omului continental...un infinit cu limite!

Ne decidem să interpretăm pe imaginea lui Dimitrie Cantemir, observăm sc eprul în mână, ideea autonomiei, independenței statale, egalitatea culturală...Un sceptru cu două capete: Moldova și Valahia; rezultă că Dimitrie Cantemir a fost unul din marii lideri europeni alături de Petru cel Mare. Europa francofonă nu trebuie să se delimiteze doar la civilizația oceanului, iată acum, civilizația muntelui, continentală, mai importantă decât civilizația oceanului... Germania și Rusia sunt mai pregătite pentru viitor... Splendoarea istorică a acestei Români vine de la înlănțuirea frățească pornită de la Decebal (sau mai înainte) și Traian, și continuată de Basarab I, Ștefan cel mare, Mihai Viteazul, Alexandru Ioan Cuza și Carol I care au știut să conviețuiască cu aceste trei mari imperii...

VASILE ALEXANDRI/ ALECSANDRI ȘI IOAN CUZA FAȚĂ ÎN FAȚĂ CU „TRACȚIUNEA”

„Să judecăm pomul după roadele sale și omul după faptele sale” (Evanghelia după Luca, cap.6).

Gheorghe STANCIU OPĂTEȘTI

Mai este puțin timp până la marea sărbătoare a unirii mici, care supără pe unii dacă îi spunem așa, însă, nu este niciodată târziu să atragem atenția asupra rostogolirii și arhidifuzării permanente a istoriei trunchiate despre alungarea lui Cuza și marele „beneficiu” adus României prin procopseala nemțească precum și idolatrizarea „fenomenului” brătianu, ajuns din nou astăzi la rangul de „inexistență fără el”. „Dacă e să schimbăm.....dar să nu se schimbe nimic”, astăzi fără doctrinele brătienes, chiar dacă pe planetă s-au arhivat. Vasile Alecsandri spera „să scap(e) țara din ghearele lui Mihai și Grigore Sturza (bezaideaua vițel sau cu harem cum se găsește pe Wikipedia), de „tagma dominată de duetul demagogic C.A. Rosetti-Brătianu” și de toți cei care se făceau vinovați de „o așa rușine, oameni vitregi cu inimile sterpe/ Legați de cârma țării cu-ncolăciri de șerpe./ Voi, care ați stat departe de foc și de dureri” . Pe agitații care tot trimiteau agenți pe afară, ei înșiși plimbători în „misie extraordinară”, Brătianu și pe Kogălniceanu, îi taxează ca fiind „fricoși”. Totuși Mihail Kogălniceanu a recunoscut că „nu greșelile lui Cuza l-au răsturnat, ci faptele lui mari!” Ca important luptător pentru unire, martor și bard, Alecsandri nu a stat ca simplu și iubit poet al Moldovei, a fost devotat prieten al lui Cuza, renunță la candidatura sa propusă de Divanul Moldovei în favoarea acestuia, chiar dacă țara se aștepta să-l vadă pe el „prinț-domnitor”, ba chiar își îndeamnă susținătorii pentru a-l ajuta în cursa electorală. Pentru a facilita calea spre Unirea Principatelor printr-un personaj mai puțin criticat în politica vremii, el a renunțat la candidatură chiar dacă primise cele mai multe voturi din partea aripii libertale a Partidei Naționale în Divanul ad-hoc. Cuza intrase deja în conștiința publică, era cunoscut în Divanul ad-hoc mai ales după avansarea la gradul de colonel și numirea ca ajutor al hatmanului miliției. În septembrie 1858 primește sarcina de a verifica pichetele graniței Basarabiei cu Principatul Moldovei, de curând reunite, preluarea celor din estul și sudul Basarabiei și reorganizarea securității noii granițe. Aceasta s-a întâmplat în pofida demersului din urmă cu nici trei ani, (23 noiembrie 1856) al lui Dumitru Brătianu, care adresase primului ministru britanic, lordul Palmerston, cererea privind: 1. Internaționalizarea statutului principatelor; 2.Statut de neutralitate a Mării Negre care să

garanteze libertatea circulației navale pe Dunăre; 3. „Gubernia Basarabia dintre Dunăre, Nistru și Prut să devină Principatul Moldova; 4. Unirea Principatelor Dunărene (așa cum își dorește și Kiseleff, peste care vroia să devină principe); 5. Instalarea autorității „celor șapte puteri mari” (Rusia, Turcia, Franța, Marea Britanie, Germania și Austro-Ungaria).

Traseul graniței, pe noua centură, s-a realizat foarte greu pe seama opoziției și tergiversărilor rusești. În baza Tratatului de pace din 1856, în art. XX, se preciza granița Imperiului Țarist cu „Principatul” Moldova astfel: Cotul Morii, pe Prut (în amonte vechea graniță se păstra), Sărățica, cobora pe râul Ialpug perpendicular la drumul Akkerman, apoi, pe acel drum spre Valul lui Traian până în sudul Bolgradului, un km est Lacul Burna-Sola, Marea Neagră. Orașul Komrat, rămânând la ruși, de fapt, Moldova câștiga doar trei județe Cahul, Ismail și Bolgrad (ulterior, cedându-se o parte din acesta, rușilor).

Constatările lui Cuza, privind starea populației, și mai ales, a boierimii basarabene ce fusese mult umilită de asuprirea rusească, pentru păstrarea neamului, limbii și portului românesc, propunerile și acțiunile întreprinse, i-au facilitat acceptul Divanului ad-hoc. „Boierii basarabeni sunt ființele cele mai nefericite, cele mai umilite din lume de când se află sub stăpânirea rusă. În ochii lor Moldova este un eldorado către care ei aspiră cu ardoare....”, îi scrie Vasile Alecsandri, de la Paris, lui Ion Ghica.

Trebuie spus că Alecsandri, militant neobosit unionist, autorul Horei Unirii, era deja activ al Comitetului Unirii de la Iași și al Adunării Elective a Moldovei. Nu era însă agreeat de moșierime care se temea de confiscarea averilor pentru împrăștierea țăranilor. Mai avea un motiv de neîncredere pentru exilul său de doi ani în urma implicării sale în mișcarea revoluționară de la 1848. Cu un crez militant dezvoltat, pașoptist activ al evenimentelor de la 1848, cu conștiința și dorința implicării, ca unionist neobosit în principalele evenimente ce au dus la marea și istorica unire a Țării Românești cu Moldova, începutul unei noi ere a construcției de care astăzi suntem atât de mândri. Vasile Alecsandri a rămas în conștiința istorică a poporului român ca un erou justițiar al vremurilor amestecate de victorii, elibarare, progres și trădare. La început Alecsandri, rămâne doar deputat de Roman și contrar ofertelor și insistențelor, pentru funcții demnitare în guvern, se autoizolează la Mircești. Nu este clar motivul acestei izolări și al acestui refuz. (Continuare în pag. 15)

FRUNȚILE LUMINATE ALE CETĂȚII (II) CONSTANTIN POPIAN

Fondator, creator și pedagog de teatru (partea I)

Gheorghe DEACONU

Așa cum sugerează și genericul serialului și cum am explicat în textul introductiv, protagoniștii care merită titlul simbolic de „frunți luminate ale Cetății” vor fi evocați și evaluați (căci, pentru mine, istoriografia fără axiologie este gratuită) prin raportare la „oferta” lor creatoare întru „folosul de obște”, răspunzând, cumulativ, la „definiția” propusă pentru personalitățile fondatoare și creatoare de cultură (adică nu orice „personalități”): (1) **valoarea intrinsecă** a omului de cultură, consistența lui profesională, competența și performanța lui – probate într-un anumit domeniu sau, poate, în mai multe, potrivit înzestrărilor sale spirituale; (2) **opera**, creația lui proprie – științifică sau / și artistică, într-un domeniu de cercetare sau de creație / de interpretare într-un gen artistic; (3) **fapta** culturală, capacitatea lui de a iniția / constitui / organiza / conduce structuri și programe de viață culturală în cadrul comunității proprii sau într-un areal mai larg, prin antrenarea mai multor comunități; (4) **calitatea de lider, mentor și pedagog cultural** – formal sau informal –, recunoscută în interiorul și în afara comunității, reprezentativitatea lui pe plan zonal și național; (5) angajamentul și devotamentul lui profesional și moral în beneficiul comunității, o anume **etică a responsabilității**. Mai mult, voi încerca să fac încă un pas – de la axiologie la pragmatică, urmărind impactul pe care l-a avut, în timp, acea personalitate asupra mediului cultural, relevând valoarea lui ca posibil model de trăire și de creație întru cultură și analizând reacția și conduita noastră: în ce măsură noi, cei de azi, ne dovedim vrednici față de memoria și moștenirea protagonistului evocat.

Deși eu nu am (am recunoscut-o public, verbal și în scris) har scriitoricesc, voi încerca să fac din serialul meu mai mult decât un demers științific, de evocare și evaluare, punând în scenă **spectacolul** vieții culturale a comunităților vâlce-ne din cursul secolului XX, în care fiecare „actor” și-a jucat „rolul” încredințat. Din primăvara anului 1968, când începe „frumoasa nebulie culturală”, în care am fost implicat, pentru renașterea spiritului Vâlcii în cultura românească, memoria mea se aglomerează, mă asaltează, în valuri, atâtea nume și atâtea chipuri, punându-mi la grea încercare „regia” acestui spectacol de rememorare a „frunților luminate ale Cetății”. Cu cine să încep ? Deși „scena” vâlceană era dominată, la finele anilor ‘60, de „personajele” zilei, aparținând generațiilor mai tinere, eram conștient că „istoria” nu începea cu noi. Istoria culturală a Vâlcii începea cu opera înaintașilor și veteranilor noștri. Dar aceștia nu mai erau în prim-plan, fuseseră, ca și „bătrânii” de azi, dați la o parte, marginalizați, izolați. Acum, li se zice, într-un limbaj primitiv, irreverent, „expirați”. Atunci, eticheta era mai expresivă, deși tot atât de disprețuitoare: pentru activiștii îndoctrinați și pentru elitiștii snobi, ei erau niște „fosile de muzeu”... Nu și pentru noi, coechipierii tinerei Case a Creației Populare. Pentru noi, „veteranii” culturii vâlce-ne nu erau numai „legende vii”, ci și potențiali maeștri, părinți spirituali.

De departe, figura cea mai marcantă, încărcată de aura efervescenței culturale a generației interbelice, era Constantin Popian, care trăia, retras și aproape uitat, sub tâmpla Mănăstirii Bistrița, în incinta căreia generase multă energie spirituală, încă de la începutul veacului trecut, când venise, tânăr absolvent al Școlii Normale din București a Societății pentru Învățătura Poporului Român, ca învățător, misionar haretian. Am avut șansa de a fi, împreună cu Ioan St. Lazăr, cei din urmă „ucenici” ai lui Constantin Popian. În naivitatea și ignoranța noastră de atunci, ne asumasem rolul de „regizori”, iar Maestrul, paradoxal, ni se supunea cu tact pedagogic, căci ne iubea și voia să ne maturizăm intensiv: eram, la cei 25 de ani ai noștri, după inspirata sintagmă a octogenarului, niște «copii bătrâni». (Și așa am și rămas, peste ani; poate că astăzi, sintagma ar suna astfel: niște «bătrâni adolescenți»...) A fost – acel „Iancu Jianu”, spectacol realizat cu Ansamblul folcloric din Costești, animat de Dumitru Martinescu, liderul cultural al locului, – „spectacolul de adio” al celui care dominase scena vâlceană mai bine de o jumătate de veac. „Barbu Lăutaru” se retrăgea triumfal... Apoi, am avut privilegiul de a vorbi, în numele oamenilor de cultură, la „despărțirea” de Popian, fără să am habar că făptuiam o „crimă” în ordinea politică a regimului comunist: eram un tânăr naiv, neștiutor și entuziast. Popian era, pentru generația mea, un mit viabil, un *pattern* modelator.

N-am păstrat textul rostit atunci, în august 1969, în fața Palatului Culturii, la ceremonia funerară, patronată de PS

Iosif, episcopul Râmnicului, dar cred că am valorificat memoriul pe care-l înaintasem, în calitate de director al Casei Creației Populare, conducerii județului în decembrie 1968, în care, după ce treceam în revistă fabuloasa biografie culturală a Maestrului, conchideam și ceream imperativ, în stilul meu caracteristic, în curs de configurare: „*Popian a fost, mai presus de toate, un animator, în întemeietor de școală, un ctitor. Istoria mișcării teatrale din Vâlcea (...) nu se poate scrie fără Popian. Aportul lui e fundamental sub toate aspectele. Prestigiul actual al teatrului din Vâlcea se revendică, în primul rând, de la «Școala lui Popian». Contopind darul creator cu măiestria scenică și talentul interpretativ, îngemănând pasiunea cu voința într-o dăruire exemplară, Popian și-a consumat existența în slujba elevării vieții spirituale a vâlcenilor. Roadele dăruirii sale trebuie, în sfârșit, considerate la ade-vărata lor valoare de către conducerea județului nostru, prin forurile sale cultural-artistice.*” (Constantin C. Popian, *O viață de om (1882-1969). Memorii, jurnale, mărturii ale Maestrului Artist dramatic, Constantin Popian, cu note, lămuriri, completări, critica textului, aranjarea fragmentelor de către micul său nepot, Linu-Dragu Cătălin Popian. Vol. IV (1966-1969-2009). Artă, supraviețuire și final cu onoare sub comunism*. Sfânta Mănăstire Crasna, Prahova, Edit. Agnos, Sibiu, 2011, p. 302-303).

Din toamna anului 1968 și până în primăvara anului 1969, am parcurs, la „Școala lui Popian”, cel mai eficient stadiu de formare ca animator cultural și realizator de spectacole – ucenicie profesională și morală care m-a marcat pentru întreaga mea devenire de „actor cultural” al comunității. Iată ce notam, în *Jurnalul* meu (pe care nu știu dacă voi mai avea timp să-l finisez și să-l editez), la data de 7 august 1969: „*Aseară, i-am făcut o vizită bătrânului Popian, la Bistrița. Era în pragul unei agonii care se anunța fatală. Cu greu m-a recunoscut, m-a sărutat de trei ori, tot de atâtea ori l-am sărutat și eu, dar n-am izbutit să schimb nicio vorbă cu el. Am avut în față perspectiva unui sfârșit iminent. Parcă nu-mi vine să cred, nu pot accepta stingerea unui asemenea titan, tocmai când mă pregăteam să pun la cale sărbătorirea celor 70 de ani de teatru. Mă pot feriți că am avut norocul să colaborez cu el. Sunt sigur că ținea la mine. Mă pot considera reprezentantul celei mai tinere promoții din «școala» lui de teatru. N-am să pot uita expresia atât de plastică, de sugestivă, prin care m-a caracterizat în plenul ansamblului de la Costești: «copil bătrân». Așa eram, și așa sunt încă: un «copil bătrân», în care candoarea adolescentină se contopește cu o grijă bătrânească pentru tot ceea ce iubesc. Nimeni nu mi-a revelat atât de limpede miezul structurii mele spirituale. Expresia «copil bătrân» poate fi așezată pe frontispiciul biografiei mele. Bătrânul Popian mi-a devenit, încă înainte de moarte, un părinte spiritual. Îl voi urma în ardore cu care s-a dăruit scenei. Voi face tot ce se poate spre a-i valorifica opera rămasă și spre a-i eterniza amintirea. Mă gândesc deja la un festival de teatru sătesc care să-i poarte numele și care să se desfășoare la Costești, bienal, vara. (...). În momentele de agonie, Popian recunoștea că «mor pentru teatru»...” Fiorul morții, pe care l-am simțit sărutându-l pe Popian, mi-a adus în memorie chipul Tatei, și el aproape de stingerea definitivă. Orice comentariu e de prisos.*”

Da, atunci, în vara anului 1969, orice comentariu era de prisos, dar acum, la peste 55 din postumitatea lui Popian, câte comentarii se impun, mai ales cu privire la îndeplinirea „legământului” pe care mi-l asumasem atunci... Voi reveni asupra acestui subiect. Acum, însă, să zăbovim puțin asupra designului, drumului și destinului „personajului” nostru. Biografia lui Constantin Popian o cunoaștem din cartea doctorului Dinu Popian, fiul omului de teatru, pe care am editat-o după 1989 (Dinu Popian, *Vraja scenei. Constantin Popian*. Carte editată, cu prilejul împlinirii a 115 ani de la nașterea lui Constantin Popian, de Centrul de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare Vâlcea, Râmnicu-Vâlcea, 1997) și din propriile *Memorii* ale Maestrului: *O viață de om (1882-1969). Memorii, jurnale, mărturii ale Maestrului Artist dramatic, Constantin Popian, cu note, lămuriri, completări, critica textului, aranjarea fragmentelor de către micul său nepot, Linu-Dragu Cătălin Popian*, Edit. Agnos, Sibiu: vol. I (1882-1913), 2008; vol. II (1913-1944), 2009; vol. III (1944-1965); vol. IV (1966-1969, 2009), 2011.

Din aceste surse, reiese clar că vocația, zestrea și formația îl destinau unei strălucite cariere teatrale pe plan național. Și totuși, tânărul Popian, la 22 de ani, face o cu totul altă opțiune fundamentală a vieții sale. Ca într-o scenă de teatru clasic, el este nevoit să aleagă între frenezia sentimentului și conștiința datoriei. Alegerea lui izvorăște dintr-o rațiune mai profundă, dintr-o chemare mai presantă decât mirajul carierei actricești. Suntem în 1904, la început de veac XX, când «cultura pentru popor», cultivată programatic de Spiru Haret și propovăduită mesianic de Nicolae Iorga, nu era o simplă lozincă. Popian, urmașul unui neam de preoți și învățători, nu se putea sustrage de la acest misionarism cultural. Momentul părăsirii Bucureștilor, al despărțirii de părinți și al plecării spre Bistrița Olteană (1904), evocat de Maestrul însuși în „Memorii”, are tensiunea unei autentice scene dramatice: „*Mama mea, care era o intelectuală – autodidactă prin excelență – m-ar fi dorit lângă Nottara,*

Romaneasca, feblețea ei, Toneanu etc., chiar cu 30 de lei pe lună. Ea susținea că, în mine, este reîncarnat unchiul ei, artistul Dumitrescu, coleg cu Pascaly, și spera că eu voi ajunge sus, sus, cel puțin ca Millo. Sărmana! Văzându-mi formele, a dat din cap și a zâmbit trist. Tata, mai larg la inimă, a fost mai rezolut: Lasă, Lixandro, că, dacă va fi chemare, scândura scenii nu iartă!... Mama a oftat, mi-a făcut un geamântănaș de carton, cu două rânduri de primeneli, la care eu am adăugat cursul de declamație și ceva încercări de versuri. Când m-a sărutat la plecare, mi-a spus printre lacrimi: «Îmi spune inima că nu mai vii înapoi. Și ce departe e!...»”

Acum, recitind (a câta oară?!) acest memorabil dialog din 1904, care pare desprins dintr-o dreamă, adaug: da, presimțirea mamei s-a adevărit, dar și previziunea tatei, cu amendamentul că „scândura” a fost să fie a Bistriței, a Vâlcii, a Olteniei întregi, nu și a Capitalei. E prea puțin?!

De aceea, înaintea atâtor calități ale lui Constantin Popian, se cuvine să așezăm dimensiunea **morală**, o elevată și autentică **moralitate**, fără de care „cultura poporului”, „cultura pentru popor” nu poate ființa. Știu că, astăzi, asemenea sintagme deranjează, știu că asocierea eticului și esteticului pare azi acanonică și anacronică, dar Constantin Popian a fost și rămâne un **artist al poporului**, nu numai prin titlu (pe care l-ar fi meritat din plin), ci ca semn heraldic al nobleței sale spirituale. Înainte de a fi o personalitate artistică, Popian a fost o **conștiință civică**.

În al doilea rând, dar în corelație cu prima și fundamentală dimensiune, este virtutea educatorului, a modelatorului de oameni, de suflète și caractere. Pentru Popian, binomul **cultură & educație, etic & estetic** era o realitate vie, activă. Întreaga activitate artistică a lui Constantin Popian a fost o **operă de pedagogie culturală**. În această perspectivă, susțin acreditarea ideii că Popian a creat și a modelat o **școală de teatru**, de animație și pedagogie culturală, în general, care ar merita să-i poarte numele, în cadrul căreia s-au format generații de animatori culturali, de oameni de teatru. Cunoașterea acestei „școli” ar trebui să constituie o temă prioritară a cercetărilor noastre de istorie culturală și a unor necesare cursuri de perfecționare pentru operatorii culturali.

Abia în al treilea rând (dar, firește, nu într-o ordine axiologică) vine activitatea culturală propriu-zisă, teatrală în speță. Aici se cuvine să relevăm cele trei virtuți care au rodit având, ca plasmă modelatoare, zestrea nativă a omului de teatru: **cultura, talentul și meșteșugul**, calități greu de îngemănat astăzi de un om de teatru, fie el și profesionist. Toate acestea au creat ceea ce eu numesc un **model profesional** de a face teatru. Am zis anume **profesional** și nu **profesionist**: Popian a făcut teatru «de amatori», dar l-a făcut la standarde profesionale, convenția și rutina profesională fiind amendate de trăirea autentică, inaccesibilă multor actori profesioniști.

Istoria culturală îl păstrează pe Popian mai ales în această ipostază de **om de teatru**, un om de teatru **complet, unic** între contemporani: dramaturg, scenarist, regizor, scenograf, macheur, recuziter, mașinist, suflour și, peste toate, ca un corolar, un **creator polyvalent** de cultură și artă dramatică. Popian este **ctitorul**, el aparține generației **întemeietorilor**, celor care au așezat pietrele de temelie ale edificiului. Modelul omului de teatru total, polyvalent, creator și pedagog deopotrivă, model pe care-l întruchiează Popian, rămâne exemplar. Un model plămădit din **autenticitate, profesionalitate și moralitate**. O întreită paradigmă a artei perene.

Suntem, oare vrednici, de această moștenire? Ce-am făcut cu ea? Ce putem face?

Voi încerca să răspund la aceste întrebări provocatoare în numărul viitor.

PERSPECTIVE RÂMNICENE III

Mihai CĂLUGĂRIȚOIU

Aflat în al treilea an de derulare și împlinire, proiectul „Râmnicul tradiției – Râmnicul modern și contemporan – Râmnicul în viitor” a constatat în comunicări și studii cu caracter științific, cultural-spiritual și artistic, de-a lungul anului 2025, în cadrul celor trei secțiuni și s-a materializat, spre neuitare, în revista „**Analele Râmnicului**”, Anul III, Nr. 3, apărută în Râmnicu-Vâlcea, la Editura „Antim Ivireanul”, în 2025. Reamintim cititorilor că proiectul este asumat de Forumul Cultural al Râmnicului, având binecuvântarea Arhiepiscopiei Râmnicului și sprijinul financiar al Primăriei municipiului Râmnicu-Vâlcea.

Revista debutează cu binecuvântarea I.P.S. Varsanufie prin aprecierea că „municipiul a devenit un reper de civilizație și cultură... care arată vocația de înnoire fără pierderea identității sale” (p. 6) și îndemnul primarului Mircea Gutău: „Avem predecesori de un calibru extraordinar și nu se cade să le fim mai prejos în tot ceea ce facem” (p. 7).

Secțiunea **Râmnicul tradiției** ne aduce cunoștințe noi despre „Perioada Bronzului Timpuriu pe teritoriul municipiului Râmnicu-Vâlcea (2.700-2.300/2.000 î. Chr.); cultura Glina”, semnate de arheologul și muzeograful Ion Tuțulescu (pp. 9-19), iar profesorul Nicolae Daneș ne înfățișează „Noi ipoteze privind proveniența unor denumiri geografice și toponime râmnicene” (pp. 26-29).

În plan spiritual, istoricii Dinică Ciobotea și Ion Coconețu ne aduc la cunoștință „Câteva aspecte istoriografice privind începuturile Episcopiei Râmnicului-Noul Severin” (pp. 20-25), iar preotul și istoricul Laurențiu Rădoi despre „Schitul Cetățuia” (pp. 30-32).

„Despre începuturile învățământului în Râmnicu-Vâlcea (se. XVII-XVIII)” aflăm de la arhivistul și cercetătorul Dragoș Teodorescu (pp. 30-36), iar de la preotul profesor Ion Gavrilă despre „Școala episcopală de la Râmnic, la sfârșitul sec. al XVII-lea. Dascălii Alexandru Dascălu și Vlad Grămăticul” (pp. 37-40).

De la istoricul Florin Epure, prin studiul „Constantin Vodă Brâncoveanu și Râmnicul” (pp. 41-48) aflăm despre implicarea domnitorului în „dezvoltarea pe plan economic, social și cultural” a Râmnicului, de la prof. Ioan St. Lazăr despre buna colaborare a domnitorului Constantin Brâncoveanu cu eminentul Antim, în studiul „Sfântul Antim Ivireanul- „episcop Râmnicenul» (III). Tipărituri antimiene de Râmnic (I)” (pp. 49-57), iar poetul George Voica, în „Scrisoare către un vlădică martir” îi mărturisește lui Antim Ivireanul: *Aici, la Râmnic, noi vom scrie carte, / în care eu pe tine am să te cânt!* (pp. 58-59).

Cantonate tot în secolul al XVIII-lea sunt și studiile preotului Constantin Mănescu-Hurezi despre „Biserica bolniță a Episcopiei Râmnicului, ctitorie a Episcopului Climent (1745)” (pp. 60-63) și cel al preotului Nicolae Moga despre „Gramatica tipărită de Ienăchiță Văcărescu la Râmnic, 1787” (pp. 64-66).

Începuturile secolului al XIX-lea sunt evocate de arhivistul Bogdan-Dumitru Aleca în studiul „Istorie și cotidian în perioada regulamentară în Râmnic în pricinile de judecată înregistrate la Tribunalul Județului Vâlcea”, subliniind faptul că arhiva tribunalului este „singurul instrument aflat la îndemâna istoricului” pentru această perioadă, 1831-1856 (pp. 67-71).

Secțiunea **Râmnicul modern și contemporan**, în economia revistei, debutează cu studiul lui Cristian-Ovidiu Dinică „Petrache Poenaru – Arhitectul educației moderne românești – 150 de ani de la dispariția sa” (pp. 73-75).

Apoi, conferențiarul universitar Tudor Rățoi ne relatează în studiul „De urbis conditae... Ajutorul dat de orașele vâlcene la fondarea Severinului (1837-1844)” despre faptul că la temelgia noului oraș stau și ajutoarele bănești venite din Vâlcea (pp. 76-81).

În continuare, profesorul Gheorghe Dumitrașcu scrie despre generalul vâlcean Emanoil Florescu, care a pus bazele armatei naționale și „a organizat armata română modernă” (pp. 82-85). Păstrând tematica, Generalul Mircea Vladu face o incursiune în istoria Regimentului 2 Dorobanți-Vâlcea (pp.

86-88), ajungând cu istoria militară în zilele noastre, la Regimentul 1 Geniu „Alexandru Ioan Cuza”, cu care Râmnicul s-a mândrit și se mândrește (pp. 89-93). În context, se situează și articolul lui Florin Epure despre Generalul Alexandru Manolache la comanda militarilor vâlceni și sacrificiul lor pentru eliberarea de sub ocupația nazistă a teritoriilor Ungariei, Slovaciei, Cehiei și Austriei (pp. 138-143). Tot aici, amintim articolul lui Mihai Călugărițoiu privind vizita delegației Primăriei Râmnicu-Vâlcea la Kroměříž, cu ocazia sărbătoririi a 80 de ani de la eliberarea orașului, la care au participat și și-au dat viața și soldați vâlceni (pp. 192-195).

De asemenea, o amplă prezentare realizează Generalul Ilie Gorjan cu referire la „Jandarmeria vâlceană – File de istorie” (pp. 94-104).

Amprenta spirituală lăsată de Protopopul Meletie Răuțiu asupra Râmnicului ne-o aduce la cunoștință istoricul Viorel Câmpean (pp. 105-112).

„Frământatul an 1918” ni-l prezintă Ionela Dinescu evidențind asprimea vieții în timpul ocupației germane (pp. 113-122).

Despre perioada interbelică și participarea I.P.S. Vartolomeu Stănescu la sfințirea sarcofagului amplasat pe mormântul Ecaterinei Teodoroiu din Tg. Jiu ne comunică cercetătorii Dumitru-Valentin Pătrașcu și Daniela-Liliana Pătrașcu (pp. 123-130), iar Dumitru Bondoc ne vorbește despre prefectul Eugen Băcescu, ca unul dintre cei mai „destoinici prefecti” și implicarea sa în devenirea acestui județ (pp. 131-137).

Cum istoria se face cu oameni, profesorul Corvin Lupu ne propune „O restituire corectă: Lustinian Marina” (pp. 145-149), iar profesorul Ioan St. Lazăr ne introduce în tainele formării spirituale ale Patriarhului (pp. 150-159).

Influența nefastă a regimului comunist asupra oamenilor de cultură și lupta lor ne-o prezintă Mihaela Albu, ocupându-se de „Exilul” scriitorului Virgil Ierunca (pp. 160-164), iar Ioan St. Lazăr de „sensibilitatea deosebită, accentuată în exil” a Mirei Simian, cu referire la pictura sa.

Venind în contemporaneitate, matematicianul Gheorghe Rotaru ne propune un „Calen’ Dar” al „Vieții” și trecerea de la o eră temporală la alta.

Rămânând în prezent, fostul primar Emilian-Valentin Frâncu ne prezintă oameni și distincții acordate de Primăria Râmnicului celor cu implicare și rezultate în devenirea municipiului (pp. 176-179), iar istoricul Eugen Petrescu ne descrie „Șase monumente pentru Râmnic” (pp. 180-191), „din respect pentru istorie și pentru oamenii care au făcut istorie” (p. 180).

Secțiunea **Râmnicul în viitor** se deschide cu un eseu având același titlu, „Râmnicul în viitor”, semnată de Mihai Călugărițoiu care conchide și-i urează: „La un trecut demn de luat în seamă și un prezent îndestulat, putem spune că Râmnicul merită un viitor pe măsură!” (p. 197)

Viitorul se bazează, în continuare, și pe realizările elevilor Colegiului Național „Alexandru Lahovari”, „BroBots Team”, coordonată de profesoara Simona Ianc, echipă care, prin activitatea ei, „îi scoate la lumină nu numai pe viitorii ingineri, ci, mai ales, pe viitorii antreprenori ai țării” (p. 198) (pp. 198-2006).

Aceeași echipă oferă o viziune aparte asupra viitorului orașului nostru (pp. 207-209). La fel și Monica Ivan, corespondent de presă, de la mijlocul acestui secol XXI (pp. 210).

Contribuția organizației World Vision la sprijinirea copiilor, din medii mai puțin favorabile, este prezentată de Elena-Daniela Pomană (pp. 211-212), iar Roxana Cumpănășoiu promovează alternative la menținerea sănătății populației locale și nu numai (pp. 213-217).

Anuarul cuprinde și „Retrospectiva 2023-2025” a acțiunilor culturale organizate de Forumul Cultural al Râmnicului (pp. 219-225), iar fostul primar Sorin Zamfirescu continuă povestea „fără de sfârșit” a Râmnicului (pp. 227-228).

Într-un interviu, prielugit de cei 70 de ani de activitate, cu directorul Chimcomplex, Ștefan Vuza, care susține că: „Deși chi-

mia nu e totul, totul vine din Chimie!” (pp. 229-236), Georgeta Stavarache ne prezintă eeneza, evoluția și viitorul chimiei vâlcene.

În prezentarea sa, Gabriela Popescu se referă la „educația artistică a tinerelor generații” și concursurile stimulative organizate de Filiala Vâlcea a Uniunii Artiștilor Plastici din România (pp. 237-239).

Un capitol separat al anuarului este dedicat popasului de la Biblioteca Județeană „Antim Ivireanul” (pp. 241-263), în care semnează: Ioan St. Lazăr, despre inițiativele „cu bătaie lungă” ale bibliotecii; Dumitru Lazăr, despre procesul edificării actualului sediu; Cristian Olteanu, pentru prima dată în presa scrisă, descrie Cupola Vitraliu, „cea mai mare de acest fel din lume” și tipurile de scriere aflate pe ea; Dana Rădulescu și Ioana Mazilu, despre programele de vo-

luntariat organizate de bibliotecă și tot Dana Rădulescu, despre programele de integrare a cetățenilor străini prin intermediul bibliotecii; Valentin Smedescu, despre povestea Biblionet-lui vâlcean, iar Alina-Mihaela Nicola, managerul actual, conchide că: „Aniversarea celor 75 de ani nu spune doar povestea trecutului, ci oferă invitația la o călătorie continuă” (p. 263).

Făcând un alt popas, la teatru, anuarul cuprinde pagini referitoare la teatrul vâlcean, în prima jumătate a secolului XX, semnate de Dinu Popian (265-266), despre „Mostenirea” lui Doru Moțoc, semnate de Gheorghe Deaconu (pp. 267-273), ori „Ceea ce rămâne”, semnate de Cristian-Ovidiu Dinică (pp. 274-275), sau festivalurile naționale de teatru desfășurate în Vâlcea: „Versus”; „Goana după fluturi”, semnate de același Cristian-Ovidiu Dinică (276-282), și, nu în ultimul rând, Loredana Stan vorbește despre „iubirea de teatru și viață” a „profesoarei, actriței și regizoarei” Doina Migleczi (pp. 283-289), recent plecată într-o lume mai bună.

Cum se cuvine, anuarul, „de veghe la perenitate” (p. 291), ne reamintește de: Dragoș Vrâncianu, prin omagiul adus de Gheorghe Deaconu (pp. 291-293); George Țărnea, omagiat de Nelu Barbu (pp. 294-296) și Ion Andreiță (297-299); George Anca, omagiat de Ioan St. Lazăr (pp. 301-303); Ion Soare, omagiat de Emilian-Valentin Frâncu (pp. 304-305) și Nelu Barbu (pp. 306-309).

Spre final, anuarul se oprește asupra volumelor editate sub egida Forumului Cultural al Râmnicului, prin prezentați realizate de Mihai Călugărițoiu, referitoare la: *Analele Râmnicului*, nr. 2” (pp. 311-316); „*Râmnicul cultural – devenire și dezvoltare* în viziunea lui Gheorghe Deaconu” (pp. 317-319); „Ionela Dinescu și eseu monografic *Constantin Daniilescu*” (pp. 320-321) și „Florin Epure și *Râmnicul medieval*” (pp. 322-324).

Anuarul ne prezintă, de asemenea, o carte de prestigiu, „Dorel-Mihai Constantinescu: *De la Apa Grea, între Fizică și Existență*”, articol semnat de Paul-Șerban Agachi (pp. 325-327), iar pe coperta IV vedem imaginea proiectului monumentului dedicat obținerii apei grele, pentru prima dată în România, la Râmnicu-Vâlcea, la 9 august 1976.

Ca o invitație la lectură, anuarul semnalează apariția unor cărți: *Eugen Negrici, critic de istoric literar*, autor Adriana Chioaru, prezentare făcută de Alina Camil (pp. 329-330); *Poveștile Râmnicului*, autor Sorin Oane, prezentată de Nicolae Daneș (pp. 331-333) și antologia *Râmnicul este metaforă*, ediția a III-a, prezentare realizată de Maria Anastasiu.

Punctul pe „i” îl pune Emilian-Valentin Frâncu, prin reamintirea „normelor de redactare și editare”, generale și în cazul revistei „Analele Râmnicului”.

Remarcăm, de asemenea, că de la număr la număr, anuarul este tot mai complex și calitativ mai bun, datorat creativității neobosite a redactorului responsabil de număr, conf. univ. dr. Ioan St. Lazăr, și efortului domniei sale de organizare și ilustrare a materialelor.

Bogată în materiale valoroase, revista ne propune subiecte variate, astfel încât, indiferent de preocupări și propensiuni individuale, putem găsi subiecte care să ne intereseze și să ne placă, respectându-și caracterul științific, cultural-spiritual, artistic.

BIBLIOTECA „A.E. BACONSKY” ÎN ȘCOLI, DE „ZIUA INTERNAȚIONALĂ A CITITULUI ÎMPREUNĂ”

Simona Maria KIS

Zi efervescentă pentru Biblioteca A.E. Baconsky, personalul ei, de Ziua Internațională a Cititului Împreună, și pentru noi cei de la Intol Press care am urmărit facebook-ul bibliotecii călimăneștene și am văzut zeci de fotografii realizate de personalul bibliotecii

« Biblioteca „A.E. Baconsky” în școli, de Ziua Internațională a Cititului Împreună// De Ziua Internațională a Cititului Împreună, Biblioteca „A.E. Baconsky” a fost prezentă în școli, alături de elevi, de la cei mai mici la cei mai mari, în jurul poveștii Micul Prinț de Antoine de Saint-Exupéry, cartea propusă pentru ediția acestui an. A fost un timp dedicat lecturii cu

voce tare, ascultării și întâlnirii cu sensurile pe care o carte le poate deschide. Am citit cu copiii care încă se miră de fiecare desen și cu cei care încep să se mire de întrebările mari. Am privit imaginile și am vorbit despre lucruri cu adevărat importante: prietenia, responsabilitatea, curajul, copilăria care nu ar trebui pierdută la nicio vârstă. Micul Prinț ne-a însoțit în fiecare clasă și a devenit o punte între vârste. Pentru cei mici, a fost o poveste cu stele, planete, vulpi și oi, descoperită cu uimire și bucurie. Pentru cei mai mari, lectura a deschis întrebări despre sens și despre ceea ce contează cu adevărat. A fost un ZICI citit cu voce tare, de la mic la mare. Mulțumim cadrelor didactice și elevilor pentru primire, bucurie și pentru timpul dăruit lecturii împreună. » (facebook, Biblioteca Călimănești)

DIN REVISTE LUATE... ȘI-N REVISTĂ DATE...

Mihai MUSTĂȚEA

În amintirea bunicilor, care mi-au spus atâtea povești despre cum era înainte. „Făurar eu mă numesc/ Să mă credeți când vorbesc,/ Cea mai scurtă-n calendar/ Plec cu iarna-n alt hotar.”

Este Faur, Făurar! Denumirea populară a lunii februarie. Despre Faur, bunicii îmi spuneau povești pe șoptite, ca nu cumva el să le audă și să se supere pe povestitori. Faur este copilul mai năbădaos al anului, supărat că are mai puține zile și vreme nestatornică. Denumirea populară a lunii februarie, Faur, Făurar, amintește de meșterii fauri, lucrători ai fierului, care, odinioară, pregăteau uneltele de muncă, ascuțeau fiarele sau cuțitele de plug înainte de deschiderea ciclului agrar. „Acest faur, fiind cel mai meșter de pe pământ, era și năzdrăvan”, spunea atât de frumos Petre Ispirescu în basmul „Greuceanu”. Faur este, dintre cei 12 frați ai săi, cel mai mic. (Avem o veste bună pe partea asta: cu doar 28 de zile, e luna în care muncim cel mai puțin n.m.) Vremea schimbătoare din această lună reflectă capriciile copilului Faur, când râde și zâmbește vremea e frumoasă, când plânge bate viscolul, când e posac dă un ger de crapă pietrele. Și pe atunci, de când sunt aceste povești, erau geruri năprasnice, atât de grozave de făceau să crape și ouăle corbului, așa îmi spuneau bunicii. „Faur ferecă/Și desferecă/Două săptămâni ferică/iar două desferecă-ninge și plouă, îngheață și dezgheață, e ger și căldură.” În această lună se încheiau și șezătorile. În sate se lăsa liniștea adusă de caii lui Sântoader, feciori voinici și frumoși, jumătate om jumătate cal, cu coada de cal în pantaloni și în opinci copite. Îmi spuneau bunicii și Legenda lui Dragobete (24 februarie), zeu al iubirii și „Cap de primăvară”.

„Rău de tot m-am încurcat/În dragoste și păcat/ Așa aprig am iubit/Că-n trei ploi m-am rătăcit/Arde inima în piept/ Când stau singur și aștept/La marginea drumului/iar dragostea nu-i și nu-i. //Dragobete, stai pe loc/Dă-mi în dragoste noroc...” (Irina Rimes-Zdob și Zdub). Dragobete sărută fetele...iar eu citesc revistele; să mă supăr, nu! mă nsoțește.

Dragobete mă duce pe „Argeș în sus”, la revista Curtea de la Argeș. Lângă imaginea Catedralei Mântuirii Neamului, citim editorialul academicianului Gheorghe Păun: „Acapararea informării”. Îl cităm: „Sintagma pare chinuită, dar am ales-o pentru a da un înțeles în plus abrevierii care ne bânțuie de un număr de ani, Al...Mesajul se referă, de fapt, la ceva de genul AC=acapararea comunicării...” Comunicare/informare înseamnă teansmiterea de semnale/informații. Facând un istoric și o descriere a comunicării, până în era digitalizării, când apar „lumile noi și minunate” imaginate de A. Huxley și E. Zamiatin, retoric, se ivește interogația: „Cum va arăta omul...” La pagina Domnul Eminescu scris-a în „Toate-s vechi și nouă toate...” În Timpul, 10 octombrie 1881: „Cu timpul a început a se recunoaște însemnătatea limbii cârților bisericești.” Iată un alt pasaj: „...biserica a creat limba literară, a sfințit-o, a ridicat-o la rangul unei limbi hieratice și de stat.” Aviz diriguitorilor culturii și învățământului românesc. Din manuscrisul 2257; acesta este poporul român pentru Eminescu: „Viteaz în războaie, muncitor și cinstit în timp de pace, grăitor de adevăr, glumeț și senin, drept și bun la inimă ca un copil, poporul românesc nu e capabil nici de trădare, nici de infamie.” Al treilea episod din „Între oglinzi paralele”, Horia Bădescu îl numește „Curtea zarafilor”, deoarece: „Totul se joacă pentru și din perspectiva câștigului, a profitului, a dobânzilor care amintesc de lumea zarafilor de odinioară.” Mai publică: Alexandru Mărchidan- „Despre o neligitimă unire”; Theodor Codreanu- „Cugetările tineretii-1965(II)”; Sînziana Ravini- „Împotriva verticalității (II)”; Iuliana Gorea-Costin- „Ilie Ilașcu: un rege al demnității”; Mihai Mustățea- „Cinci secole de scris în limba română”; Dan Angheliescu- „Exilurile lui George Enescu (II)”; Dan D. Farcaș- „Eșuarea unor proiecte de informatizare în sănătate”; Nicolae Mares- „Mihai Eminescu despre Polonia și istoria acestei țări”; Marius Mihăescu- „Incursiuni în labirintul teatrului eminescian”; Narcis Zărnescu- „Despre relevanța incompletitudinii gödeliene”; Raia Rogac- „De vorbă cu ÎPS Calinic, Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului”; ÎPS Calinic Argeșeanul- „Împreună lucrare a rațiunii cu credința (II)”; Stelian Gomboș- „Părintele Arimandrit Veniamin Micle”; Ion Andreiță- „George Țărnea-80. Poetul pleacă supărat în eternitate”; Rodica Lăzărescu- „Nicolae Gheran în oglinda corespondenței (XX)”; Eufrosina Otlăcan- „Ion Cuculescu, o surpriză pe firmamentul matematicii românești”; George Voica- „Iubirea, dulce-amară dilemă”; Mihaela I. Rădulescu- „Avaturile eului creator”; Rodica Bretin- „Moștenirea cuvintelor”; PS Timotei Prahoveanu- „Nicolae Labiș, mai mult decât un personaj”; Polin Zorilă- „O istorie de familie”; Nicolae Melinescu- „Alegeri fără miză”; Paula Romanescu- „Ca o frunză de arțar Pământul. Jurnal de veche Lume Nouă”(X) și Mihaela Stănculescu- „Despre mine”. De citit, nu glumă!

Dragobete mă trece munții, la Cluj, pentru nr.1 al revistei Apostrof. Este crainicul Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu” pe anul 2026. Laureatul este Nichita Danilov pentru Opera Omnia. Gala de decernare a fost organizată de Primăria și Consiliul Local Botoșani, în parteneriat cu Fundația Culturală „Hyperion- Caiete Botoșanene” și Uniunea Scriitorilor din România. Editorialul lui Ion Vartic: „Agatha Christie despre România anilor 2024-2026” este o parabolă dedusă din romanul N. sau M.? al Agathe Christie. Citim un eseu remarcabil al lui Ioan-Aurel Pop: „Neomedievalism & comp. Concepte noi pentru lumii vechi.” Umberto Eco a popularizat termenul de „neomedievalism”, dar nu cu admirație. Din păcate sau din fericire, istoria nu se repetă, dar este ciclică. Sunt situații, în acest drum prin timp al omenirii care seamănă cu altul, dar cele două nu sunt niciodată identice. Istoria este o „știință de succesiune”, cum ar fi spus Alexandru D.Xenopol. Toate se succed și nu se mai întorc. La mizele literaturii, pentru Răzvan Voncu : „Mai puțin înseamnă, câteodată, prea puțin.” Citim „Proze scurte” de Horațiu Mălăele și „Poeme” de Dinu Flămând. Titlul anti-frastic al celei mai recente cărți a Gabrielei Adameșteanu („Meserii nerecomandate femeilor”) este supus analizei de Mirela Nagăț: „Concilierealiteraturiiucuiată” și de Mircea Moț: „Meserii nerecomandate.” Condeiful lui Vasile V.Filip, la 90 de ani de la moarte, extrage din: „Mateiu Caragiale:<<veninul, veghea, vițiul>>-izvoarele artei.” În istoria literaturii române, Mateiu Caragiale este poate cazul cel mai frapant de divorț între moralitate și artă. Lucia Casandra, în conversații cu... Angela Martin, este mirată de afirmația: „Eu, când scriu, nu mă gândesc nici la modă, nici la vogă, nici la trend.” Alte conversații are George Motroc cu...Hanna Bota: „(Auto)portret literar<<Răspuns la dece-urile ascunse...>>”. Dosar-ul Ruxandrei Cesereanu: „Proteism și mito-monarhie” este provocat de Măștile glorioase ale reginei Elisabeta I. Un prim episod: „Joyce și povara genialității” îl are autor pe Ștefan Melancu.

Un Apostrof fără reproș și urcăm la revista Steaua, nr.1. Ovidiu Pecican își intitulează editorialul „Correspondența <<americană>> a lui Eminescu.” Pretextul scrierii este oferta unui vânzător american de a ceda scrisorile lui Eminescu și Veronica Micle. Astăzi, în jurul nostru, se petrece o serie de fenomene stranii. Apar termeni noi, cu sensuri improprie, iar unii termeni vechi sunt uitați, ocoliți, în locul lor folosindu-se cuvinte la modă, rău înțelese. Limba este ca un organism viu care se naște, crește, se dezvoltă, ajunge la apogeu, decade și moare odată cu poporul care a creat-o. Le citim în „Sensul cuvintelor”, de Ioan-Aurel Pop. Răzvan Voncu desființează unul dintre cele mai răspândite clișee literare: „De ce nu e Moromete intelectual.” Călin Vlasie a părăsit studiul „Poezia, încotro?” din revista Ramuri pentru „Optzecismul lung sau extins.” A evita studiul cronicarilor pentru că „nu sunt atractivi pentru un copil de 14 ani”, înseamnă a transmite mesajul periculos că trecutul poate fi ignorat doar pentru că e dificil. La radiografii, Laura Poantă intervine în această discuție cu „Între <<texte grele>> și memorie culturală.” Rodica Baconsky în dialog cu Éric Chacour extrage formularea: „Literatura este singura formă de artă inaccesibilă celor cinci simțuri”. Vlad Moldovan, în prezentarea „Povestind cultura” de Martin Puchner, oferă o perspectivă asupra modului în care cultura funcționează ca proiect de cucerire și reciclare a scrișului la om. Revista Steaua este la înălțime, ca totdeauna.

La Convorbiri literare, Dragobete citește editorialul lui Cassian Maria Spiridon: „Convorbiri literare, trei decenii din actuala serie” (II). Editorialistul trece în revistă câteva răspunsuri la întrebările despre actualitatea acesteia. Finalul articolului: „În urmă cu două decenii scriam, marcând numărul o sută, că revista de la nașterea ei a traversat trei secole și două milenii, actuala serie n-a traversat decât două secole și două milenii. De va fi cultura națională să perpetueze, cei care, în timp, ne vor urma, cu vrednicie vor trece poate peste încă multe secole și alt mileniu, dar până atunci, vorba poetului, *noi locului ne ținem*.” Mulți ani! La Ancheta revistei răspund Gellu Dorian și Sonia Elvireanu. Revista Convorbiri literare, apărută la Iași ca organ al Societății Junimea, la 1 martie 1867, a fost recunoscută, încă de la prima serie condusă de Iacob Negruzzi, de contemporani mai mult tacit, iar de urmași cu admirație, drept o revistă de orientare și dominație culturală de mare importanță în contra beției de cuvinte, a agramatismelor, subliteraturii și imposturii, întru afirmarea direcției noi maioreștiene, care și astăzi face legea, direcție care s-a impus și perpetuat în cultura națională din ultimul veac și jumătate. „Autoportretul unui scriitor este reprezentat de cărțile sale...” dialogul lui George Motroc cu scriitorul Gheorghe Schwartz. Gheorghe Grigurcu scrie dintr- „O matrice a unui vis”, iar Constantin Cubleșan recitește și interpretează: „Lumea îmi părea o cifră” de Eminescu. George Cliveti, neobosit, demarează un nou serial: „Percepțiile dintâi ale modernității în scrisul istoric românesc.” Ion Holban recenzează în „Poezii române de azi” pe Liviu Ioan Stoiciu, Miruna Mureșanu, Dan Cristea Iordache

și Petre Burlacu. Daniel Cristea-Enache aruncă o privire retrospectivă: „Poezia Anei Blandiana la momentul 1989” (I). Dumnezeu, iubita și moartea sunt prezențe cvasi-permanente în poezia lui Spiridon Popescu, afirmă Ion Lascu în cronică: „Jocul dragostei și al morții în viața de toate zilele.” Cităm: „Ajunsă-n pragul morții, tristețea mea mi-a spus: / <<De vrei să-ți meargă bine-n poezie/ Ferește-te cât poți de bucurie,/ Căci pe acolo versuri bune nu s- >>” „Vânătoarea regală”, romanul lui D.R.Popescu, configurează o parabolă a Puterii, o alegorie a degradării morale și o radiografie a fricii colective. Asta scrie Vasile Spiridon în „Când lumea se apucă să latre”. Destinul literar al lui D.R.Popescu este unul cu totul și cu totul aparte. Este constatarea lui Daniel Mariș în articolul: „O viziune a jertfei în proza lui Dumitru Radu Popescu.” Primim „Lecții de vrăjitorie” de la Andrei Răducan. La mai bine de trei decenii de la apariția volumelor de critică și istorie literară: „Trădarea intelectualilor” (1992) și „Reeducare și prigoană” (1993), Mirela Roznoveanu scrie: „Ana Selejan: Literatura română în totalitarism sau Din jale se întrupează Electra.” Gellu Dorian continuă „Eminescuașacum l-am visat”, iar la Profiluri, Constantin Coroiu ne scoate din amorițire cu: „Gogol și <<plictisul răsăritean>>”. Menționăm și studiile dedicate lui Mihai Eminescu publicate de: Ștefan Amariței- „Avatarii faraonului Tla sau ființa antropică immanentă”; Daniel Dragomirescu- „Mihai Eminescu, aspecte biografice” și Daniel Onaca- „Cercetând valențele limbajului cu Eminescu și Stagnelius. „Sunt alte și alte articole de citit, dar punem punct cu mereu incitanta comPresă REVISTELOR.

La Contemporanul, Dragobete citește în loc de editorial: „Basmul european” al lui Nicolae Breban : „Da, după decembrie 1989, lumea culturii, a literaturii și artelor a continuat... ca și înainte; evident, au avut loc câteva mișcări de persoane în conducerea fostelor Uniuni de creație (...), dar năravurile, ca să le zic astfel, reflexele, interesele, relațiile, cu foarte, foarte mici și microscopice schimbări, au rămas aceleași.” Mircea Platon și „Secolul nostru” de care nu este prea entuziasmat. La lecturi, Iulian Boldea cu „Ion Vlasiu. Cuvântul și imaginea.” Ion Vlasiu a fost o personalitate polivalentă, un creator dotat cu o uimitoare capacitate de a percepe lumea. Proza lui Vlasiu se caracterizează prin dinamismul discursiv, prin proteismul expresiei, care absoarbe emoții și idei, avataruri ale realului și interogații ale eului. Fascinația satului din apropierea Mureșului se întâlnește cu fascinația depărtării. La Cronica demnității naționale, Ioan-Aurel Pop dezbate „Chestiunea autonomiei în Rezoluția de unire din 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia.” Academia Română a decernat miercuri, 10 decembrie 2025, premiile pentru cele mai valoroase creații științifice și artistice realizate în anul 2023. Printre premii: Premiul „Ion Creangă,- romanul „În căutarea nefericirii” de Ioana Drăgan; Premiul „Mihai Eminescu ,- „Zece elegii” de Nicolae Tzone, și Eugenia Vodă-pentru promovarea culturii române prin intermediul emisiunii „Profesioniștii”- timp de 25 de ani. La Diminețile li-cornului, Aura Christi, cu ochii limpezi, vede „Distanța de la profan la sacru” în volumele : „Miorița sacră și profană „ și „Sala de lectură. Miorița”, de Victor Ravini. În „Suflete la second-hand”, Constantin Coroiu îl apropie cititorului pe Nichita Danilov. Poet, prozator, eseist, jurnalist, traducător, Nichita Danilov are fibră sau, cu o vorbă a lui Gabriel Garcia Marquez, glandă de scriitor total. „Somnul rațiunii în vremuri apocaliptice” îi provoacă lui Constantin Toader un coșmar. Trăim timpuri de mari schimbări, când soluțiile problemelor apărute ar trebui să fie bine gândite, iar elitele să participe. Din nefericire, elitele par să fi intrat în hibernare, iar rațiunea a fost trimisă în concediu. În două pagini și-au pus, „Cravata galbenă” Dana Duma- „Magia muzicii” și Virgil Alexandru Vlad Ciurea- „Cravata galbenă.” Din Germania, Christian W.Schenk trasează „Geometria noului intelectual român”. Un număr consistent și de această dată.

Dragobete întâlnește în Luceafărul de dimineață o primă pagină cu un desen-creație al lui Mircea Cantor-Eminescu nyt. Dan Stanca, într-o manieră neconvențională, scrie pentru ziua nașterii lui Eminescu: „Nu scriu aceste rânduri fiindcă ne aflăm în luna ianuarie care este, știe oricine, luna venirii pe lume a lui Mihai Eminescu. Scriu deoarece de curând am descoperit niște versuri care m-au cutremurat. Le știam cumva dinainte, din vremea unei studenții mediocre, dar întâlnirea cu ele acum a fost ca o renaștere a propriei persoane. Care sunt versurile? Fac parte, dacă nu mă înșel, din <<Gemenii >>. Sună în felul următor: „El mână în uitare a veacurilor turmă. /Și sorii îi negrește de pier fără de urmă. /Dacă privește-n mare ea tremură și seacă. /De-și pleacă a sa frunte tot ceru-atunci se pleacă...”. La cronică literară, Horia Gârbea scrie despre două cărți de proză memorialistică. La rubrica sa, Literatura de azi, Răzvan Voncu demonstrează că sintagma „scriitor independent” este totuna cu „autor amator.” Ion Bogdan Ștefănescu îl are invitat pe Adrian Iorgulescu- „un model de conduită intelectuală.” În pagina dedicată artei cinematografice, sub titlul „Procesul secolului XX: talentatul domn Göring”, Angelo Mitchievici semnează o cronică remarcabilă la filmul „Nuremberg.”

(Continuare în pag. 13)

Itinerar cultural

ASOCIAȚIA SENIORILOR

Simona Maria KIS, Senti VOICU

18 Noiembrie 2025

Astăzi, 18 noiembrie 2025, a avut loc ședința Asociației Seniorilor din Educație Știință și Cultură Vâlcea. În cadrul ședinței, profesorul Gheorghe Pantelimon, a prezentat activitățile din noiembrie, profesorul Dumitrașcu Gheorghe a prezentat stadiul realizării următoarei reviste, Seniorii, iar inginerul Petre Cichirdan a făcut precizări despre subiectele care trebuie publicate într-un viitor Itinerar cultural al Asociației Seniorilor după modelul *Vâlcea culturală* publicată în Info Puls perioada 2003- 2007; sau în *Cultura vâlceană* 2010- 2015. Au mai intervenit profesorul Lorin Popescu, despre influența radiațiilor de la Cernobîl asupra plantelor și inginerul Mihai Sporiș despre Festivalul Muntelui de la Voineasa o reală și valoroasă manifestare din Țara Loviștei ca răspuns și oglindă la Festivalul anual intrat deja în tradiție, Lira Litoralului la care de-a lungul timpului o prețioasă contribuție a avut-o pe lângă Mihai Sporiș, și fratele: Gheorghe Sporiș autorul multor hărți ale ținutului loviștean...După cum se observă la sfârșitul anului 2025 cantautorul seniorilor de romanți încă era în glorie!

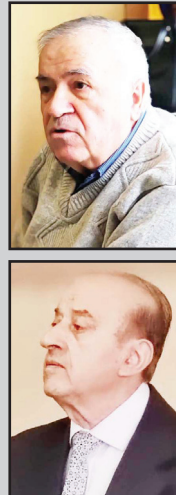
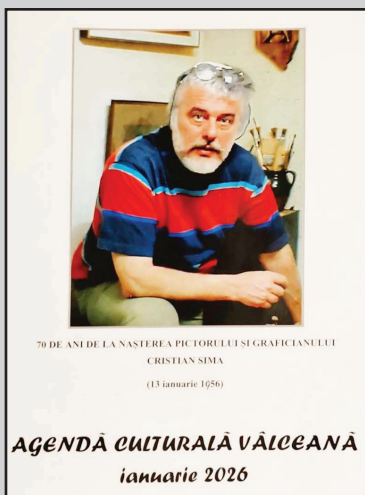
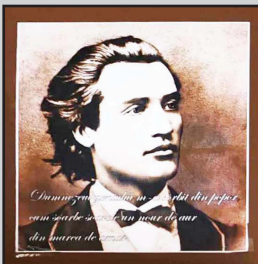
02 Decembrie 2025

Astăzi 02.12.25 a avut loc ședința săptămânală a membrilor Asociației Seniorilor din Educație Știință și Cultură Vâlcea! În cadrul ședinței preot profesor Petre Mateescu a prezentat un referat despre episcopul Râmnicului, Damaschin Dascălu, cu ocazia împlinirii a 300 ani de la trecerea sa la Domnul!

13 Ianuarie 2026

Astăzi 13.01.2026 a avut loc ședința săptămânală a Asociației Seniorilor din Educație Știință și Cultură Vâlcea. În cadrul ședinței profesorul Gheorghe Pantelimon a prezentat Agenda culturală pentru luna ianuarie a.c. Profesorul Mihai Mustățea a prezentat povestea poeziei „Doina” de Mihai Eminescu, iar profesorul Gheorghe Dumitrașcu și profesoara Marinela Capșa au prezentat „Esența operei lui Mihai Eminescu, în istoria României”. În final ing.Mihai Sporiș a prezentat cartea sa „Cu seniorii...prin lumea mare”. Realizată la Rotipo Iași în anul 2025 prin intermediul Editurii Intol Press Râmnicu Vâlcea cartea semnată de Mihai Sporiș este o ediție de mare valoare punând în evidență uniunea de idei din acest colț de lume (Egipt, Libia și Turcia) între perioada antică și lumea creștină ...

DOSAR DE SCRITOR, CU BIOBIBLIOGRAFIE COMPLETĂ

FELIX SIMA: „SCHIȚĂ DE PORTRET CU POEZIE VOLATILĂ”

(Ed. Kitkom, 2026, 373 p.)

Zenovie CÂRLUGEA

Poetul FELIX SIMA (n. 6 iunie 1949) din Măgura Mihăeștilor de Vâlcea ne trimite „cu o caldă îmbrățișare” lucrarea SCHIȚĂ DE PORTRET CU POEZIE VOLATILĂ (Ed. Kitkom, Verguleasa-Olt, 2026, 374 p., redactor de carte: Carmen-Maria Sima).

Fără vreo lămurire, fără vreun cuvânt-înainte și evitând totodată acoladele encomiastice obișnuite prin astfel de prefețe, Cartea este pur și simplu un „dosar” de scriitor, cu recep-tarea de la debut până în prezent, grupat, consecutiv, pe decenii: Anii 1968-1979 (debu-tul editorial), Anii 80, Anii-2000-2009, Anii 2010-2019 și „Anii 2020...” Următoarele pagini, 363-371, cuprind Bibliografia, din care aflăm că poetul a colaborat la zeci și zeci de publicații periodice din epocă, centrale și locale (de la „Amfiteatru”, „Luceafărul”, „România literară”, „Viața Românească”, „SLAST”, „Arena literară”, la „Tribuna”, „Lamura”, „Portal-Măiastra”, „Rotonda valahă”, „Orizont”, „Mozaic”, „Ramuri”, „Clipa”, „OltART”, „Vâlcea literară”, „Curi-erul de Râmnic” inclusiv emisiuni de radio și tv ș.a.m.d (peste 60 de reviste).

Este autorul a 26 de volume de poezii (cele mai multe), esuri, cronici etc. A debutat în 1978, la Editura Albatros, cu placheta cuprinzând 64 de poezii „Cineva mai tânăr” (în urma concursului din 1977 care i-a adus „Premiul de Debut”) și a continuat cu „Înfriguratul Fierbinte” („Scrișul Românesc”, 1980, Craiova, 68 p.), „Carte de pământ” (Slatina, 1992), „Ridică-te, negură” (Conphys, Rm. Vâlcea, 1994), „Tu să-mi spui de unde vii/ și ce poezii mai scrii” (versuri, Ed. Conphys, 1994), „Cu un fir de ghiocel/ aș putea să scriu la fel” (Conphys, 1995), până la volumele din anii 2000: „Poezie volatilă” (Ed. Mircea cel Bătrân, Olănești, 2019, 216 p.), „Cartea de la Mihăești” (ed. II, 2021, 320 p.), „Jurnal cu Felix Sima” de Ion Lază („Mircea cel Bătrân”, 2023, 288 p.), „Poezii. Antologie de autor” (Eikon, 2023, 318 p.), „Ciobanul de la Măgura” (Ed. Intol Press, 2024, 74 p.), „Jurnalul unui fir de om” (Eikon, 2025, 72 p.).

Este prezent în nu mai puțin de 40 de antologii, inclusiv aceea „de autor” din 2023, de la Eikon, și prezent în 32 de ediții alcătuite și îngrijite unele și cu aportul d-sale.

Un portret al poetului Felix Sima l-a făcut regretatul scriitor vâlcean Ion Soare, care-l con-sidera „un copil teribil al metaforei” pe poetul cu siluetă hirsut-hieratică „nepământeană”: „Cine îl întâlnește prima oară, rămâne uimit sau nedumerit, ca în fața unei ființe nepământene. Pletos și mustăcios, aproape hirsut, are în priviri și în surâs atâtea blândețe de copil mare, încât îți vine să-l întrebi: De ce te-ascunzi sub masca asta? Când vorbește, pune în glas tăgădnări neașteptate, de ardelean rățâcit pe malurile Oltului și întorsături aromate de cuvinte cu iz de cronici și de lume care «vorbește în poezii»”.

La abordarea unor fapte, lucruri sau ființe neplăcute, zâmbetul său sfios devine dintr-o dată ironie, cu umbre și adieri de sarcasm, ca la mai toți timizii și atunci nu ți se mai pare vulnerabil sau neajutorat. Iar poezia... Midas al poeziei, Felix Sima creează impresia că tot ce atinge se transformă în vers, un vers asemănător întrutotul creatorului său. Îmbrăcat în haină baladescă, discursul liric al poetului denotă o fantezie extraordinară, aventura sa poetică fiind de o mare bogăție și diversitate.

Copil teribil al metaforei, poetul se joacă tot timpul cu cuvintele, ca un prestidigitator de excepție. Ludicul din poezia sa este, nu mai puțin, o mască ascunzând tragismul existenței unui suflet ingenuu într-o lume ce maculează la tot pasul puritatea și frumosul. Această lume, cu toate luminile și umbrele ei, Felix Sima încearcă să o transpună poetic și, de cele mai multe ori, reușește magistral. Îți transcriem aici o poezie: „Colindăm o noapte-ntreagă/ Lumânări și cărți deschise —/ Cine vrea să înțeleagă/ Are viața lui cu vise...// Creanga ninsă la fereastră/ Ne va ține-n cântec rândul/ Și urcăm în pomul vieții/ Înflorindu-l, respirându-l...”

Încă dinainte de debutul editorial, pe poetul Felix Sima a pariat (deși nesemnăt, în ziarul „Orizont” din 12 dec. 1968) publicistul Ioan Barbu, un maestru-veteran al presei vâlcene, care-i publica acolo o pagină cu poezii, precizând că tânărul poet și-a publicat primele ver-suri în revista școlară „Ramuri vâlcene”, apoi în placheta „Pornire în timp” editată în 1968 sub egida Comitetului Județean U.T.C. Erau remarcate „„prospețimea senzațiilor”, senti-mentul candorilor și „farmecul naivității jocului de-a oamenii maturi”, fiorul și sensibilitatea unui „poet autentic, cu largi posibilități de afirmare”. Mai toți publiciștii și criticii literari care au comentat volumele sale, începând cu volumele „Cineva mai tânăr” și „Înfriguratul Fierbinte”, au relevat prospețimea limbajului liric, viziunea unei percepții curate, ingenuie a lumii, elanul aproape nichitastănescian de a porni în viață cu pletele-n vânt, ca în poemele din 1968, din ziarul „Orizont” („Lasă-mă, tată, până-n primăvară,/ Voi porni cu murgul, cu durda,/ Cu pletele-n vânt.”), „distilarea superioară a trăirilor”, „ironia” de sentimental re-fulat, rostirea inspirată de poet „născut” iar nu făcut ca alți congeneri, simțul baladescului ținând inefabilul, grația versului etc. etc. Îți putem cita pe cei care au scris despre volumul de debut: Laurențiu Ulici („amestec de candoare, inconformism, naturalețe și somptuozitate”, „muzicalitate, rafinament prozodic și tropic”, „o înzestrare atât de promițătoare...”), Cornel Regman („nimic datorat bătrânilor la acest poet”, afin cu poezia de după 1965, cu Păunescu, Dinescu, Nichita mai ales, afinități cu specii ca madrigalul, elegia, balada, în noi formulări ale unei stări de spirit trăită intens, obsesiv-cantabil, dramatizat aproape, de gestică esențializat-inefabilă...), Lucian Avramescu („disperări primăvăratice”, poet „fără complexe de naufragiat (...), mâna îl ajută fără greș”, poezia unor motive mitice transfigurate original: „Regina nefericită”, „Frumosul Prinț”, „Pigmalion”, „metafore îndrăznețe”, „versuri disparate <care> sună frumos”, „cartea unui poet matur, de real talent”, „un modern romantic menestrel cu timbrul propriu, printre cei mai interesanți iviți în lirica actuală...”). Ba, un prieten îl con-sidera chiar „ieșit din rânduri, cu cel puțin un pas înaintea celor din generația sa”...

Adevărul este că Felix Sima nu a aderat la programe și confrerii, nici nu a umblat după principiul afirmării „la grămadă”. Omul, așezat ca un muntean sub geană de codru, spirit sil-vestru, cu auzul adulmecând izvoarele și duhurile pământului natal, și-a urmat drumul lui propriu, neimîtând pe nimeni, nepreluând de nicăieri, ci găsind doar în sine energia și pute-riile unui spirit autentic, care a reușit într-o operă rotundă să se exprime pe deplin. În acest sens, cităm mărturisirea de pe coperta a IV-a a cărții, de regăsit în recenta „Pasărea din zid” a lui Ion Lază (Eikon, 2025): „Nu ne așteptăm la ovații, după cum nici nu ne descurajăm în ab-sența acestora, ci mergem răbdători mai departe. Căci de-ar fi fost să ne nutrim numai din

ecouri favorabile, în absența lor de multă vreme am fi putut «rupe pana», vorba Poetului, nu numai eu, ci mai toți condeierii de pe-aici. Nu scrii de voie și pentru amuzament, ci scrii de nevoie..” Splendidă reflecție pe seama scriitorului care, dincolo de a-și aștepta cu îndreptățire „comentariile”, „validările”, „elogiile”, el își vede de drumul creației sale, cu perseverență asumată și autentică.”

Poetul a stat departe de rumoarea laudativă atât de căutată de unii confrăți încât însăși ideea de valoare a creației lor devine suspectă, știindu-se cum se trișează prin manevrele criticii de cumetrie și ale adulaților de conveniență...

Dacă anii 79-80 sunt aceia ai cărților care l-au afirmat, ca poet din generația tânără de luat în seamă, anii 90 sunt ai așa-numitei consacrară, când poezia lui Felix Sima a fost comentată/ interpretată într-un context mai larg al operei, reliefându-i-se filioanele originalității (Valentin Dolfi, Costea Marinoiu, Al. Popescu-Mironești, Sânziana Tudose, C. Neamțu, Al. Mircescu, Ion Andreiță, Constantin M. Popa, A. Silvestri, Doru Moțoc, Ion Predescu, Dragoș Serafim, Dumitru Raiciu, Petre Tănăsoaica ș.a.). Se adaugă la aceștia critici și comentatori din deceniul 2000-2009, precum Iulian Apostol, Florea Miu, Tudor Iosifaru, C. Zărnescu, Gh. Pârja, Marius Popescu, Ion Soare, Valentin Smedescu, Petre Cichirdan, Florea Miu, George Voica, Dumitru Velea, Lucian Ion Marin, Marin Bulugea. Să cităm din „Dicționarul General al Literaturii Române”, vol VI/ L-T (Academia Română, 2007), care remarcă trecerea poetului de la „o poezie inocent-adolescentină, de versificație și tematică rural-tradiționalistă”, la „ludicul livresc, tipic dezinhibiției «generației în blugi»”, situarea „într-un univers lexical al purității, în descendența neoromantismului șaizecist”, „trecerea de la copilărie la maturitate, intrarea în lume, iminența sentimentului erotic”. Sunt reținute câteva „istorioare lirice” (Păpușarul) sau „poeme-joc parodice, cu „poante” optzeciste (Frumosul Prinț). Următorul volum, „Înfriguratul Fierbinte” întreține o „muzicalitate plină de farmec”, având „un elan epopeic” și un „traseu inițiat”, prin modalități „foarte diferite”, de la „narația simbolică”, la poezia „abstractă, cerebrală, cu miză filozofică”, chiar cu anumite elemente de neomodernism precum în ciclul „Douăsprezece ore ca pădurea”. Cu volume precum „Case de piatră” (1997) și „Poarta Raiului / The Heaven’s Gate” (2000), „Felix Sima revine la formula inițială a simplității – lirică de factură meditativă, vag elegiacă, ulterior naiv-religioasă.”

În 2016, apărea vol. al II-lea dintr-un mai amplu „Dicționar al scriitorilor români contemporani”, coordonat de criticul și istoricul literar Ioan Holban (Tipo Moldova, Iași, 608 p.) din care aflăm datele biografice: născut la 6 iunie 1949 în satul Măgura, com. Mihăești, jud. Vâlcea, Felix Sima este al doilea fiu al familiei col.-veteran Gheorghe Sima și Elena Sima. Urmează școala primară în satul natal, cursurile gimnaziale la Craiova, apoi clasele de liceu la Craiova și Râmnicu Vâlcea. Este absolvent de biblioteconomie la București, în 1969, debutează în „Luceafărul”, deși primele versuri le publicase deja în ziarul vâlcean „Orizont” (1968), prezentat de Ioan Barbu. A lucrat ca decorator la Teatrul Popular din Râmnicu Vâlcea, apoi din 1978 până la pensionare, 36 de ani, la Biblioteca Județeană „Antim Ivireanul”, biroul „Informare bibliografică și documentară” (memorabilă evocarea fostei colege / „soață” de birou, Flori Ghiță, care îl descrie drept „sensibil ca om, talentat ca poet și sculptor iscusit în realizarea unor icoane în lemn pe care le agăța pe perete, de o tenacitate uimitoare... acesta era colegul!”).

În deceniul 2010-2019 și după 2020, despre scrierile lui Felix Sima s-au pronunțat critici și istorici importanți, dintre care amintim pe Eugen Negrici, Ioan St. Lazăr, Florian Copcea („Scurtă istorie a poeziei contemporane din Oltenia”, vol. II, 2024), Adrian Alui Gheorghe, Adriana Trăistaru, Marius Mărcineanu, Nei-Viorel Darie, Cristian Ovidiu Dinică, Aureliu Goci, Nicolae-State Burluși, Constantin Mănescu, Gh. Dican, Ion Lazu, Doru Moțoc, Aureliu Goci, Ion Andreiță Ion Soare, Dan Ciachir, Mircea Vasii, Dumitru Sârghie, Zenovia Zamfir, Eugen Petrescu, Gabriela Crăciun, Ilie Gorjan, Petre Cichirdan, Florea Firan („Profiluri și structuri literare. Contribuții la o istorie a literaturii române”, 2003, pp. 235-237) ș.a.

Cu totul poet „atipic” pentru generația ‘80, poetul Felix Sima și-a asumat și acea cantabilitate până în pragul de a fi preluat de cantautorii folkiști și a deveni „popular”. Adică fabulos într-un mod de exprimare menit a pune în evidență „inefabilul” genului, de unde sintagma de „poezie volatilă” (vezi volumele cu acest titlu din 2008 și 2019), cam ceea ce spune proverbialul său catren din „Poarta Raiului / The Heaven’s Gate” amintind de înțelepciunea Ecclesiastului (2000):

„Numesc poezie/ Partea de vorbire/ Care se aude/ Și nu se scrie.” Sau aceste laconice definiții cantabile ale „poeziei” din Antologia recentă (2023), prin excelență arte poetice: „își cunoaște bine gândul/ își cunoaște bine rostul/ cântă sus în vârfurile casei/ precum cântă-n gândul nostru/ (...)/ stă acolo sus și cântă/ despre ce aude-n vis/ este tot ce pot să spun/ despre ea oral și-n scris” (poezia). Sau această fulgerare de gând cu implicita gravitate a asumării și dăruirii întru creație, din „tăbliță de lut”: „stau de-un veac în poezie/ între colții unui lup.../ gura lui nemărginită/ doar cu trupul i-o astup” Și pe deasupra ideea de cerească atingere și împărtășanie cu duhul dumnezeiesc, din piesa „bărcile se sparg în scânduri”: „poezia este între/ cei ce sunt – din care scadem/ împărțind cadran ceresc/ este ce putem să roadem/ de pe-un os dumnezeiesc”.

O poezie despre care regretatul episcop al Râmnicului, Gherasim, spunea, în prefața la „Cartea Raiului” „mi-am dat seama că poezia, dacă nu atinge sacralul, nu e poezie”.

Ei, bine, inefabilul despre care vorbim, în cazul liricii lui Felix Sima, este unul care implică, în năzuințele idealității extatice, și ideea de sacralitate (deși, aflăm dintr-un interviu că, printre marii poeți români preferați, sunt nu numai Eminescu și Bologa, ci și Nichita Stănescu și Marin Sorescu).

În privința meșteșugului artistic, autorul „Porții Raiului” face dovada unor elaborări și inovări indimenticabile. Criticul Marian Barbu a întrevăzut câteva și a „divulgat” libertatea liricului datată la plăceri joculare, procedeu prin care obține efecte de reală virtuozitate poetică: „Felix Sima joacă șotron cu termenii limbii române în cele mai ingenioase combinații. Mai întâi, la nivelul strofei/ strofelor. Apoi în interiorul textului, unde se alunecă lejer spre formulări poetice, mai întotdeauna demne de reținut sub aspectul jocului. Formulele de tip clasic sunt registre mereu abordate, fie că sunt catrene, în maniera epigramei, fie poezii care trec granița spre Urmuz și acoliții săi, tinzând să fie generalizate în timpurile noastre. Felix Sima, scriind în acest registru, rămâne ușor recognoscibil ca valoare poetică inovatoare.” („Trăind printre cărți”, Craiova, Editura SITECH, 2012, pp 95-96).

În totul, culegerea de „Șițe de portret cu poezie volatilă” este o carte reprezentativă pentru poetul Felix Sima, veritabil „dosar de scriitor”/ „cartografie” completă, cu tot ceea ce s-a scris vreme de aproape șase decenii despre el și opera sa, inevitabil instrument de lucru pentru viitoarele monografii despre acest inconfundabil poet care aparține îndeobște numitei „generația optzeci”, în ciuda unicității și singularizării sale, precum „Orfeul Munților de Apus”, Teofil Răchițeanu, o tipologie exprimată integral prin operă și menită a lămurii multe aspecte...

Tg.-Jiu, 13.02.2026

Itinerar cultural

22 Ianuarie 2026

Joi 22.01.2026 în organizarea Asociației Seniorilor din Educație Știință și Cultură Vâlcea și a Serviciului Județean al Arhivelor Statului a avut loc Simpozionul cu tema „Ideea de unitate a românilor reflectată în istoriografia, literatura și arta contemporană”. Au prezentat comunicări, moderatorul evenimentului, ing.dr. Mihai Sporiș, prof. Mihai Mustăța, Arhivist dr. Ionela Dinescu, Arhivist dr. Dragoș Teodorescu și ing. Petre Cichirdan.

Un renumit moderator, un tânăr cercetător de la Arhivele statului, o directoare nouă pe măsura răspunderii, și un comunicator original asupra artei plastice vâlcene de la sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX...O întâlnire model, care am dori să se mai repete!

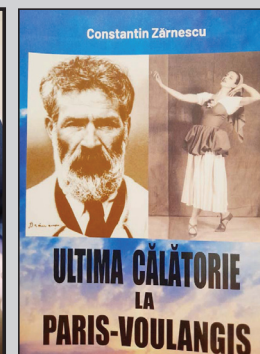
27 Ianuarie 2026

Astăzi, 27.01.2026, în ședința Asociației Seniorilor din Educație Știință și Cultură Vâlcea, ing. dr. Mihai Sporiș a prezentat un medalion dedicat Domnitorului Mircea cel Bătrân, la comemorarea a 608 ani, de la moartea sa! Pe această temă au mai avut intervenții jurista Constanța Badea, profesorul Mihai Mustăța, ing. Petre Cichirdan, pr. prof. Petre Mateescu și prof. dr. Gheorghe Dumitrașcu. La finalul ședinței au fost sărbătoriți domni profesori Dumitru Lazăr și Lorin Popescu, la aniversarea unui număr important de ani, de viață!! ... Au reacționat la acest subiect, personalitatea lui Mircea cel Mare: Pr. Prof. Petre Mateescu (scrierile bisericești sunt deosebit de precise), Petre Cichirdan (lămuriri ale originalității construcției actuale a Bisericii de la Mănăstirea Cozia, în comparație cu biserica ctitorită de Mircea la Mănăstirea Cotmeana), Mihai Mustăța (completări), Gheorghe Dumitrașcu (cuvânt final), Anton Ciubotaru a răspuns solicitării d-nei Larisa Calmuțchi de a fi aprobată în consiliul director creșterea cotizatiei de la 50 la 100 lei); „în prima ședință a lunii ianuarie a fost discutată și aprobată această creștere a cotizatiei - a spus contabilul Asociației!...

17 Februarie 2026

Astăzi, 17.02.2026, în ședința Asociației Seniorilor din Educație Știință și Cultură Vâlcea, ing. dr. Mihai Sporiș a prezentat medalionul „Constantin Brâncuși - artist universal-150 de ani de la naștere”. Profesoara Marinela Capșa a dedicat marelui sculptor poezia „Perfecțiune”. Au mai avut intervenții: inginer sculptor Petre Cichirdan, profesor Mihai Mustăța și scriitorul Mihai Călugărițoiu. La final au fost aniversați domni: Puiu Luca, 91 ani și Petre Cichirdan, 75 ani!...În prima parte întreaga sală a participat la discuții în urma prezentării operei și viața marelui sculptor făcând o analiză a cărții „Ultima călătorie la Paris - Voulangis” scrisă de Constantin Zărnescu și editată de Virgil Ureche la Ed. Napoca Star din Cluj Napoca a cărei director este...

CELE MAI FRUMOASE ZECE OBIECTIVE TURISTICE DIN ISTANBUL

Constanța BADEA

O parte din membrii Asociației Seniorilor din Educație, Știință și Cultură, Vâlcea au fost într-o excursie în Istanbul. Dacă vei ajunge în Istanbul, capitala Turciei, este important să vizitezi următoarele obiective turistice: Sfânta Sofia sau în greaca-bizantină Αγία Σοφία, Moscheea Sultana Ahmet, Palatul Scufundat, Muzeul Chora, Palatul Topkapı, Muzeul de Arheologie, Moscheea lui Soliman, Marele Bazar, Palatul Dolmabace, Muzeul de Artă turcă și Islamică. Mă voi opri la Sfânta Sofia, una dintre miracolele ecleziastice ale arhitecturii mondiale, considerată de unii cea de-a opta minune a lumii antice târzii, aceasta reprezentând timp de 900 de ani centrul creștinismului răsăritean și pentru 500 de ani giuvaerul lumii musulmane. În 1985, ca monument de valoare istorică și arhitectonică, a fost inclusă în Patrimoniul Mondial UNESCO, împreună cu celelalte monumente istorice din vechiul Constantinopol, primind anual peste două milioane de vizitatori. Sfânta Sofia (Biserica Sfintei Înțelepciuni) are o istorie lungă și fascinantă. Este al treilea locaș de cult construit în orașul grecesc Bizanțion (Bizanț), capitala Imperiului Roman de Răsărit (Imperiul Bizantin). Bizanțul a devenit sub împăratul Constantin cel Mare, Constantinopol. Denumirea oficială a Imperiului Bizantin era *Ρωμανία*, Romania sau *Βασιλεία Ῥωμαίων* (*Basileia Romaion*), adică Imperiul Roman. Constantinopolul, întemeiat de împăratul Constantin cel Mare, a fost capitala Imperiului Bizantin (Imperiul Roman de Răsărit) din 330 până în 1204 și din 1261 până în 1453, cu o pauză de 57 de ani, în care a fost capitala cruciaților (Imperiul Latin). Fiind poziționat strategic pe strâmtoarea Bosfor, orașul a fost cucerit de turci în 1453 și redenumit Istanbul în 1930. Sfânta Sofia sau Biserica Sfintei Înțelepciuni a fost construită în anul 325 de către împăratul Constantin cel Mare pe locul Acropolei orașului Bizanțion. Au urmat lucrări de consolidare și de mărire a bisericii de către urmașul ctitorului, Constantinus, în anul 365, locașul fiind reședință episcopală a Constantinopolului. Ea a fost distrusă într-un incendiu din 404, în timpul revoltei izbucnite din cauza exilului sfântului Ioan Chrisostom. În anul 415, împăratul Teodosiu al II-lea a reconstruit biserica într-o nouă arhitectură. Și acest locaș de cult a fost incendiat în timpul revoltei din 532, care era gata să-l răstoarne pe împăratul Iustinian I (cel Mare). Împăratul Iustinian a realizat o catedrală imensă, care să înțeleagă în măreție și splendoare tot ce se construise până atunci. Pentru aceasta a angajat pe Anthemius din Tralles (profesor de geometrie și arhitect grec bizantin care a trăit în Lybia) și pe discipolul acestuia, Isidorus din Milet, care au condus un șantier unde au lucrat peste zece mii de oameni. Materialele au fost aduse din toate părțile Imperiului Bizantin, piatră galbenă din Siria, porfir din Egipt și coloane de la templul Zeiței Artemis din Efes. Când biserica a fost terminată, în anul 537, Iustinian a exclamat „Slavă lui Dumnezeu că m-a lăsat să termin această lucrare minunată. O, Solomon, te-am întrecut”. În timpul cutremurului din 558, domul s-a prăbușit și a fost înlocuit cu altul mai mic în diametru, dar mai înalt, de către nepotul lui Isidorus din Milet, Isidorus cel Tânăr. Noua cupolă a dăinuit tuturor cutremurelor de pământ ulterioare, până azi. În anul 859, a suferit din cauza unui incendiu distrugător, iar, apoi, două cutremure puternice au distrus-o atât de mult, încât în anul 986 s-a pus problema închiderii ei definitive. Restaurarea a durat până în 994, fiind condusă de arhitectul Tridates. În anul 1204, catedrala Sfânta Sofia a fost jefuită timp de trei zile, de către creștinii apuseni ai Cruciadei a patra, din sfântul locaș dispărând icoane și cruci prețioase încrustate în aur, argint și pietre prețioase, candelabre din argint și aur și alte obiecte de valoare inestimabilă. Edificiul a fost restaurat de împăratul bizantin, Mihail al VIII-lea Paleologul, după izgonirea cruciaților, iar în 1317 de către împăratul Andronic al II-lea Paleologul. Cutremurul din 1348 a provocat o nouă prăbușire a părții de răsărit a cupolei, restaurarea fiind posibilă prin colectă publică, deoarece imperiul intrase într-o perioadă de declin. Ultima slujbă ortodoxă a fost oficiată în 29 mai 1453, cu puțin timp înainte ca turcii să cucerească Constantinopolul. Sultanul Mahomed al II-lea Cuceritorul a decis transformarea ei în moschee, prima rugăciune musulmană având loc pe 1 iunie 1453. Mozaicurile au fost acoperite cu tencuială albă, fără a fi distruse. Apoi, turcii i-au adăugat patru minarete în cele patru colțuri. Mai târziu, sultanul Mahmud I (1730-1754), a comandat construirea unei fântâni în curte, a unei biblioteci, a unei școli și a imaret-ului (o cantină socială sau un ospiciu de caritate otoman). Sfânta Sofia a funcționat ca moschee până în 1935 când a fost transformată în muzeu de primul președinte al Republicii Turce, Mustafa Kemal Atatürk. Cu această ocazie, datorită valorii arhitectonice inestimabile, au fost scoase la iveală vechile mozaicuri, unele dintre ele păstrate într-o stare bună. De-a lungul timpului, muzeul a fost vizitat de o serie de personalități importante precum Papa Benedict al XVI-lea, președintele american Barack Obama sau Papa Francisc. Statutul clădirii a stârnit ulterior discuții, iar în iulie 2020 Consiliul de Stat al Turciei a decis că transformarea în muzeu ar fi fost ilegală. La scurt timp s-a anunțat că muzeul va fi reconvertit în moschee, stârnind numeroase critici din partea reprezentanților UNESCO, dar și a unor state precum Grecia. Edificiul construit de împăratul Iustinian își arată splendoarea și măreția și astăzi, centrul cupolei înălțându-se la 55, 60 metri, cu diametrul bazei de 31, 36 metri, spațiile imense de la parter fiind rezervate bărbaților, iar cele de etaj, femeilor. Spațiul central, cel mai luminat era destinat clericilor. Biserica impresionează prin cele 107 coloane, din care 40 la parter și 67 la etaj. Cele mai înalte coloane de la parter măsoară 20 de metri înălțime, au un diametru de aproape 1,5 metri și o greutate de circa 7 tone. Cea mai mare parte a coloanelor se termină cu capitelluri bizantine composite, ornate cu frunze de acant. Monogramele cuplului imperial, Justinian și Theodora sunt gravate pe fața și spatele capitellurilor. La parter, se aliniază câte un rând de coloane din granit, aduse de la Efes. Nișele circulare de la colțurile spațiului central posedă opt coloane de porfir provenite de la Baalbek. În total, construcția acoperă, cu unele anexe, suprafața de 7.500 de m², fără a pune la socoteală atriumul pierdut. Este o suprafață o dată și jumătate mai mare decât a unui stadion modern. Centrul cupolei era acoperit cu un imens mozaic, reprezentând pe Iisus Pantocrator,

iar pe cele patru pandative de la baza cupolei erau reprezentați patru îngeri magnifici, cei de la răsărit executați în mozaic, iar cei de la apus în frescă. Acesta a rezistat până în sec. al XIX-lea, când frații Fosatti din Elveția au pus la dispoziția turcilor mijloacele de a ajunge la înălțimea cupolei și de a înlătura imaginea lui Iisus Pantocrator și de a înlocui-o cu un verset din Coran. Întregul spațiu central, până la galerii și până la bolțile cu mozaic, sunt placate cu marmură într-o paletă coloristică discretă și diversă. Unii autori vorbesc de peste 60 de nuanțe de marmură: marmura albă provenită din insula Proconessos din Marea Marmara, cea cu nuanțe verzi din insula Eubee și din Munții Tayget, de lângă Sparta, cea cu nuanțe roz de la Synada, din Asia Mică, cea cu nuanțe de galben și roșu închis din Africa. În diverse puncte ale bisericii s-au păstrat mozaicuri splendide cu vârstă milenară, de exemplu mozaicul cu Arhanghelul Gabriel. Monumentala Poartă Imperială era rezervată împăratului. Deasupra ei sunt cârligele de metal care, atunci când biserica era moschee, acestea susțineau cortina din piele pe unde intrau credincioșii, ușa fiind deschisă pentru a nu-i deranja pe credincioșii care se rugau. Mozaicul de deasupra acestei uși, reprezintă pe împăratul Leon al VI-lea așezat la picioarele lui Iisus Hristos, căruia îi cere iertare pentru cele patru căsătorii ale sale. Iisus este așezat pe un tron impunător, făcând cu mâna dreaptă semnul botezului, iar în mâna stângă ține o carte deschisă, pe care scrie „Pace vouă! Eu sunt lumina lumii!” Medalioanele din dreapta și din stânga lui Iisus îi reprezintă pe Arhanghelul Gabriel și pe Fecioara Maria. Lucrarea, datată 886-912, a fost acoperită până în 1933. În partea stângă a navei centrale se află nișe, cu reprezentări în mozaic a unor Sfinți și Patriarhi. Dacă se intră prin Vestibulul Gărzilor, se poate vedea plafonul boltit, acoperit cu mozaicurile originale (sec. al VI-lea) cu modele geometrice pe fond auriu. Deasupra intrării se află Mozaicul ctitorului din 944, care o înfățișează pe Fecioara Maria cu Pruncul în brațe, având în dreapta pe împăratul Constantin I, care îi dăruiește orașul (simbolizat prin zidurile acestuia) și în stânga pe împăratul Iustinian, care îi oferă macheta bisericii Sf. Sofia. Sfânta Fecioară cu Pruncul în brațe este așezată pe un tron de argint încrustat cu pietre prețioase. Pe semicupola altarului se găsește o reprezentare divină a Sfinței Fecioarei Maria cu Pruncul încadrat de cei doi Arhangheli, dar numai Arhanghelul Gabriel s-a păstrat bine. La etaj sunt cele mai spectaculoase mozaicuri din arta bizantină: un tablou cu Iisus încadrat de împăratul Constantin al IX-lea Monomachos și împărăteasa Zoe, un tablou al Sfinței Fecioare cu Pruncul în brațe, încadrat de Ioan al II-lea Comnen și împărăteasa Irina, apoi tabloul fiului lor, cel al prințului nefericit, Alexios. Urmează tabloul Deisis, cu Iisus având alături pe Sfânta Fecioară Maria și pe Sfântul Ioan Botezătorul și pe împăratul Alexandru, asociatul la domnie al împăratului Leon al VI-lea.

Frumoasa Poarta de bronz prin care se iese afară, datează din sec. al II-lea și a fost adusă de la un templu elenistic din cetatea Tarsus din Asia Mică, cetate legată de viața Sf. Paul. Fiind un edificiu grandios pentru acele vremuri, aici sunt și câteva curiozități.

(Continuare în pag. 11)

TABLETA INGINERULUI PROGRAMATOR

DE CE NE PLAC OLIMPIADELE DE IARNĂ...

Leontina RUS

Zăpada, albul, culoarea alb, culoarea pură a crinului, a miresei... Patinatorii execută probele lor pe muzică creată, pozitivă, cu pondere mare la proba de perechi, în muzica clasică și cea îndrăgită global... Patinatori, femei și bărbați, mai mult goi- dezbrăcați- decât îmbrăcați, nu poartă tatuaje la vedere. Nu au belciuge în nas, și nu au peste tot silicoane! Îmi amintesc ce îmi spunea soțul meu, când i-am spus:- Tu nu te uiți la meciul de fotbal care se transmite acum pe TV? Joacă Steaua cu CFR Cluj...o finală, nu știi din ce campionat!..Este chiar un meci din campionatul european... Mi-a răspuns:- Nu mă mai uit la nici un meci de fotbal din campionat și de niciunde!...Toți sunt tatuați și mai rămâne să-și bage și belciuge în nas! Nu vreau să văd sportivi tatuați! Repet, nu pot să văd fotbaliști cu brațele tatuate de parcă au în loc de mâini, corpuri de cobre!...

Soțul meu era absolvent de liceu sportiv, înainte de Politehnica studiase un an ca student audient la Institutul de Arte Plastice Nicolae Grigorescu, în timp ce era ucenic în atelierul din Pangrati al marelui sculptor Constantin Lucaci!... A fost și este poet! A pictat Noul și Vechiul Testament! A fost *Omul anului* la Cernăuți în 2018! și niciodată nu a putut să vadă oameni, bărbați și femei, tatuați, și cu belciuge în nas... Și mai spunea și încă mai spune: „Cum a putut România după 1989 să-i dea afară din fabrici și uzine pe inginerii mari și să-i înlocuiască cu ingineri mici! Cu economiști, cu contabili la fel!?... Ingineri fără dragoste de meserie, fără dragoste de meseria de proiectant... Întrebați-i pe inginerii de acest fel ce au creat în viața lor până în 1989... Cum a putut România, după 1989 să-și nege istoria postbelică și să o anuleze!? ...Europa este înainte, Asia la fel, amândouă, bravo lor, vedem la Olimpiada de la Milano Cortina că nu este tatuată și nu are belciuge în nas! Și nu pot să termin și să nu spun: Europa trebuie să înceteze în a-și obliga statele componente să-și omoare în grup păsările, animalele în general, dar și oamenii!..să înlocuiască pătrunjelul și mărarul cu fructele de mare...SOS ca să-și salveze (omenirea) de orice fel de pandemie, soluția finală nu este pentru europeni!!!

MELCII, ȚĂRĂTOARE CU CASE ÎN SPINARE!

Știați că melcii au între 14.000 și 20.000 de dinți?

27 09 2025
KIS Peter

CARTEA-EPISTOLĂ, MĂRTURISIRE ȘI CERERE, DIN DRAGOSTE PENTRU CONSTANTIN BRÂNCUȘI

CONSTNTIN BRÂNCUȘI 150

M. SPORIȘ

Scrisorile, cu scriptura lor mărturie pipăibilă și vorbitoare de dincolo de vreme, și-au pierdut obiceiul! Imediatul din rețelele sociale a mărit viteza, a scurtat distanțele și a condamnat mesajul unei epuizări instantanee, atunci când baza de date proprie nu îl poate fixa! Ce tezaur mormântul hieroglifelor, arta inspirată și bibliotecile cu scriptura specială necesară inițierilor, esențiale dovezii firului labirintic al umanității! Un tele/fon depinde de timpanul disponibil, o imagine depinde de ochiul exterior, pipăitul lărgimii orizontului te vrea călător, apoi aromele lichide și vapoaze te vor și ele materialitate rezonantă cu mater/ mama primordială, respirată de toate muzele. Cu ochii interiori (ale celor nevăzute și teaurizate să fie date... în ștafa labirintului ascuns!) poți să refaci momentele puse bine, cu un rost al lor și să le faci daruri, anume, la momente anume!

În 24 ianuarie*, 2026 – data dedicației *epistolei*, pe cartea primită în dar de la Cluj-Napoca -, prietenul Constantin Zărnescu, scriitorul brâncușolog, m-a provocat cumva să dau un ecou la truda lui... numita *carte-epistolă* primită în dar. O mai făcusem și pentru celelalte cărți trudite iar aceasta venea ca o valoare adăugată la ceea ce crezusem că fusese concluzia ultimă a slujitorului din sine, în altarul îndumnezeitului Constantin Brâncuși și al artei sale, dedicat fiind o viață acestei misiuni nobile. Doar cu... cu trei ani în urmă, în 2023, reeditase lucrarea sa, ce părea concluzie finală, privind truda în slujba lui Constantin Brâncuși: „Civilizația vizuală Brâncuși”, la Editura Princeps, cu atenționarea că este *un roman non convențional*, despre istoria avangardelor. Data, amintind de *unirea principatelor*,* de celebra horă a unirii, mi-a sugerat imediat îndemnul... *să dăm mână cu mână, cei din hora-ne comună*, să amintim tuturor că anul acesta se împlinește veacul și jumătate, de la nașterea (1876) a celui ce ne-a adunat pe mai mulți, din țara cea mare de câteva decenii, să-i aducem duhul acasă, din lărgimea planetară în care arta lui îndumnezeită îl va fi revărsat! Titlul romanului (realist-fantastic, postmodern/ în spusa autorului!): „Ultima călătorie la Paris-Voulangis” (Ed. Napoca STAR, 2025) se completa cu dedicația adresată, personalizată cu atenționarea: „autograful de pe urmă, cu iubire sufletească”... semnat Titel. Ce mesaj se pune în păstrare de autor?, în această ultimă scriptură dedicată vieții și operei lui Brâncuși?, numită într-o maximă generalitate: „roman despre dragoste, efort artistic și despre moarte ... cântec de lebedă, de Pasăre Horus din Egipt”? Va fi încercat prefațatorul Eugen Cojocar - în cuvântul înainte, reluând titlul cărții, cu precizarea adăugată: „Viața și opera lui Constantin Brâncuși”, să dea un răspuns? Privită mărturisirea, pusă introductiv, ca pentru o ultimă spovedanie a autorului, romanul fiind reportaj uneori și ancorat în realitatea, cu aparat critic al atestării celor consemnate/ fiind în cunoștință cu cele deja știute și validate în propria-ne bază de date, nu ai cum să nu fi de acord cu concluziile altor puncte de vedere, când aceste sunt ferm dovedite. Împărțim întru totul cele „citite” dinspre prefațatorul – Eugen Cojocar (pe care îl cunoscusem ca alesul de încredere al autorului, și pentru prezentarea introductivă a cărții editată, tot prin 2025, la NAPOCA STAR/ „Românul găgăuz din Vama Veche” I), care ne atenționează despre cartea ca un cântec de le(bă)dă: „Cartea e fascinantul cadou final al profundului cunoscător al vieții și operei brâncușiene...”

Copertele, altfel vorbitoare prin imaginea cu mesajul încifrat subtil al conținutului, explică și valoarea adăugată, după acel *finis coronat*... opera!, al monumentalei, „Civilizația vizuală Brâncuși”. După lansarea și depunerea ei în *altarul* /atelier din Paris, ca o scriptură validă asociată obiectelor de cult/artă însuflită (Centrul Național de Artă Modernă... din Complexul, expozițional Pompidou!), autorul își asumă ceea ce povestea îi solicita: completarea

cu noile file... aflate despre marea taină a iubirii pămâtenne, descifrată prin recuperarea epistolelor tănuite, a fotografiilor de prin colecții particulare, a informațiilor culese ca reportieri printre supraviețuitori martori încă, direct de autor, ori ajutoarele de nădejde : Anita... fiica, (acum cetățean francez: Leguay), ori Doina Lemny... (și ea română... încetățenită în Franța, slujitoare... românului care s-a încetățenit francez, ca mulți alții!).

Remarcabilă contribuția... Doinei Lemny, dedicată cercetării și slujirii în numitul *altar* parizian, a vieții marelui sculptor oltean/ determinată în restituirea publică a dovezilor materiale ale epistolelor... „scrisori făcute pierdute”, ale iubirii lui Brâncuși pentru balerina Marta Lebherz/ vezi romanul epistolar: „De la Tantan la Tonton”. Pe baza epistolelor devenite publice, redescoperite, se va fi editat un *roman epistolar*, document inspirator și celui în discuție aici.

Copertele ne întâmpină cu fotografiile lui Constantin Brâncuși. Cele ale copertei... de intrare sunt realizate de prietenul Edward Steichen, în 1926 pentru Brâncuși și în 1927, cea a... secretarei/balerina Marta Lebherz /fotografiile, fixând clipele din perioada marelui Proces istoric al artei avangardei, desfășurat în... *lumea nouă*/unde Constantin Brâncuși reprezenta vârful aisebergului întregului *curent avangardist* european, prin contestarea păsărilor sale măiestre de *Vama americană*. Acest „arbitru” din Lumea Nouă, se vedea un judecător suprem pământean, între tărâmurile cu vitezele diferite ale înnoirilor! Vorbind despre ciocnirea ideilor, privind arta într-o societate globală emancipată, să ne amintim că geo/politic America își dobândise conștiința drepturilor omului; se adevărase putere supremă, și arbitru al autodeterminării națiunilor, prin consacrarea principiilor lui Woodrow Wilson, și era spiritul proactiv al înnoirii, fără prea multe îngrădiri dogmatice. Procesul în justiție, dintre 1926 și 1928, al atestării unor

forme materiale ca valori informale speciale, a însemnat un punct de cotitură în arta planetară, iar evenimentul, de interes planetar, l-a avut în cauză pe Constantin Brâncuși.

Coperta finală încheie întregul, tot prin arta fotografică. Ne atestă dialogul virtual al autorului, cu fotografia *gazdei* atelierului parizian (chiar spiritul lui Brâncuși, căruia îi aduce în dar... cartea amintită/ „Civilizația vizuală Brâncuși”). Anita Zărnescu- Leguay, fiica autorului, și ea devenită cetățean francez cu inimă română, înregistrează momentul, încălcând rigorile privind purtarea măștilor anti/covid . Fotografia... nu putea fi mută în dialogul celor doi! Aflăm despre evenimentul din Atelier, din timpul pandemiei de Covid, prin cap. IIII, care dă și titlul romanului acesta! Credem că acela a fost momentul deciziei de-a adăuga... cronică vieții lui Brâncuși și o vizită de documentare la Voulangis. Un post scriptum se impunea, cu cele aflate mai în urmă, în care tainelor doar bănuite să le alăture cele documentate și gândurile nou iscate, de succesiunea unor evenimente care atestă un proces anume. Acest adaos al cercetării scripturi, ca o întoarcere în timp, avea nevoie și de complicitate prezentului... pe urmele spațiului și el cu memorie. De aici ideea drumului din urmă al cărții, aievea pentru reportaj, cu argumentul pipăitului care atinge și validează peste timp un paradis proustian, amintind de reîntoarcerile în sânul naturii începutului lumesc, cel al unei Hobiței... de lângă Paris. Ne-am amintit de basmul cu „Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte”, văzând în drumul acesta dorul nemuritor al lui Brâncuși pentru Hobița, și cercul care la OMEGA se deschide, lasă pasărea duh în spațiu, iar

locului?, doar stâlpul de hotar!, uneori, într-o baștină stabilă... și încononarea spre adânc a clepsidrelor. Cu provocarea aceasta, am citit și recitat epistola, cu dorința de-a da ecoul, mai altfel decât prefațatorul și justificarea autorului, având în vedere că **anul acesta, la 150 de ani de la ivirea sculptorului, se cade să semnalăm** - ca într-o liturghie specială: respirația de azi a adevărilor legiuite de pământeni, în sincronul lui *just in time*...!- importanța apărării cauzei artei lui Constantin Brâncuși, în fața noilor instanțe supreme. Adevărul din scena oamenilor? Relativ este!, fiind dependent de ultima „Constituție” validată de puterea argumentelor și

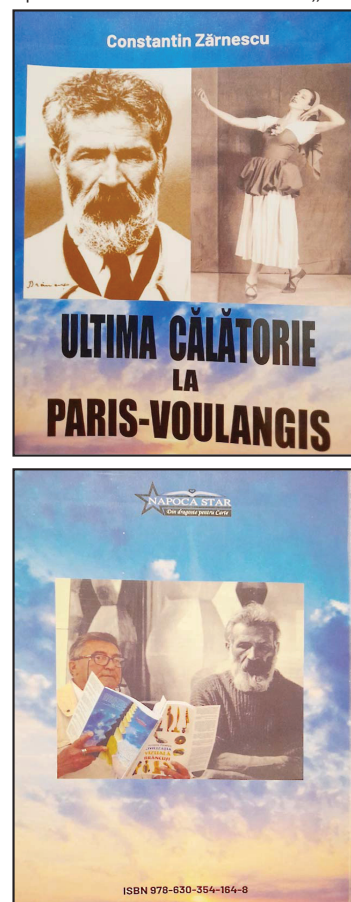
credibilitatea purtătorilor de cuvânt... sub robele justiției pământene. Copertele atrag atenția prin mesajul fotografiilor, care sunt „roștite” vizualului ce are și el nevoie de predica lămuritoare din partea inițiatorilor: precum frescele murilor bisericilor, chipurile icoanelor și chiar tiradele actorilor pe scenele patronate de fermecătoarele muze.

După uvertura/prefață, ca o punere în vedere asupra vieții lui Brâncuși și a autorului (precum într-un dialog al Nepotului lui Rameau!) într-o piesă cu 5 acte/capitole și concluzie, jucată cu atâtea personaje cunoscute, în misiunea lor specială pentru umanitate (vezi Ovidiu Publius Naso, Dante, Cervantes, Goethe, Edgar Poe ș.a), stai de vorbă cu personajele fiecărui capitol din structura cărții. Și aici titlurile te obligă să urmărești un anume fir al demonstrației, clar strecurat temporal prin cele reale, privind locul, momentul și identitatea persoanelor, jucând terestru, iubind și suferind de-a împreună. Cuprinsul ne edifică asupra întregului și asupra demonstrației urmărită să susțină concluzia finală.

Descifrarea *epistolelor* lui Brâncuși cu vremelnica secretara a lui, într-un moment de cumpănă- balerina Martha, (după aproape un veac devenite publice, ca roman epistolar!) ca un dialog al iubirii, intermediat de muze și... inspirând simultan și arta dansului, sculptura în căutarea altui drum, susține și pentru acest roman, adăugat vieții lui Brâncuși, recomandarea autorului, că este și un roman de dragoste, după cum fotografiile și alte mărturii sugeraseră marea dragoste neîmplinită pentru familia *lumină* (în care artistului îi este interzisă confiscarea muzei, dedată propriei sale arte!).

Epoopea epistolelor, până la ieșirea lor din ascundere, abia prin 2019 (despre scrisori se știa, dar nu erau de găsit, din anumite pricini!), se cerea explicată și semnificată importanța lor, într-un demers al întregirii vieții și operei lui Brâncuși. În primele două capitole („Brâncuși: De la Tantan la Tonton și de la Tontan la Tantan” și „Iubita lui Brâncuși, Balera Marta Lebherz din Geneva” Constantin Zărnescu ne relevă, după 9 ediții a trudei sale cu... „aforismele” și pe autori romanului recuperat cu multă trudă: Brâncuși în împreunarea sărut (cum sugerează coperta inspirată pe cartea salvată) cu studenta la Paris, Marta Lehherz! Sunt puși în scriptura nemuritoare în romanul de dragoste, în limba franceză, de Doina Lemny și sub *semnătura* sărutului în foită de aur a copertei, în „TANTAN A TONTON. TONTON A TANTAN. DE NEW YORK A PARIS ET DE PARIS A NEW YORK” (Editura „Vremea”, București 2019). Aflăm de la Titel: „Apariția cărții „Brâncuși & Martha, de la Tantan la Tonton” la Editura Vremea, din București poate fi interpretată în două perspective relevante și fecunde, ale receptării, luminându-ne nouă relațiile și confluențele artistului cu vama Statelor Unite, precum și iubirea sa înfocată pentru Martha Lebherz” (p.13).

Întregul articol se poate citi pe www.culturaarsmundi.ro

CELE MAI FRUMOASE ZECE OBIECTIVE...(Urmare din pag. 10)

Una dintre acestea este o coloană de marmură, plasată în centrul părții de sud-est, care are o amprentă de palmă. Acest bloc de marmură a fost adus de la biserica Theodokos, localitatea Ayvansaray din Asia Mică, iar amprenta este atribuită, conform legendelor turcești și creștine, Sfintei Fecioare Maria, care fiind prigonită de evrei, s-a refugiat împreună cu Sf. Ioan Evanghelistul în Asia Mică, în jurul anului 60. O altă curiozitate este o coloană plasată în nava de sud, care are în partea inferioară un orificiu cu diametrul puțin mai mare decât degetul gros al mâinii. Se numește „coloana care transpiră”, iar cel care are probleme cu ochii, introduce degetul mare al mâinii prin acel orificiu, rotește palma în jurul acestuia, pentru a prinde

transpirația pietrei, și boala de ochi se vindecă miraculos. Curiozități sunt și cele două vase gigantice ovoidale de marmură albă, așezate de o parte și de alta a Porții Imperiale. Acestea au fost descoperite în ruinele orașului antic turcesc, Pergam, și aduse de turci la Constantinopol. Li s-a adăugat câte un robinet și câte un capac, pentru a servi la spălarea rituală islamică, în timpul când locașul a servit ca moschee. Domul catedralei Sfânta Sofia a fost cel mai mare din lume, în acea perioadă, doar domul Basilicii „Sf. Petru” din Roma, construită în sec. al XVI-lea, a întrecut imensitatea lui. Sfânta Sofia a fost locașul cel mai impresionant al creștinismului ortodox. Prin dimensiunile, arhitectura și ornamentele creștine arhaice de excepție, a transmis posterității puterea Imperiului Roma de Răsărit și a credinciosului său împărat, Constantin cel Mare, constituind un tezaur inestimabil pentru Vestitul Constantinopol.

CONSTNTIN BRÂNCUȘI 150

BRÂNCUȘI, „SCULPTORUL LUI DUMNEZEU”*

Constantin SORICI

Cartea scriitorului Constantin Zărnescu, „Ultima călătorie la Paris – Voulangis”, apărută recent la editura „Napoca-Star”, „este cea mai bună carte despre viața și opera genialului sculptor Constantin Brâncuși, oltean de-al său”, scrie în prefață Eugen Cojocaru. Este un roman despre dragoste, efort artistic și despre apusul vieții fără de sfârșit... Scriitorul își numește cartea „roman realist fantastic, postmodern”, înflăcărat fiind de gândirea magică și de spiritul demiurgic al sculptorului și iată-l zburând metaforic, dus-întors, alături de „măiestrele” lui Brâncuși, „Păsările lui Dumnezeu”... Scriitorul i-a dedicat lui Brâncuși o întreagă viață de studiu din care a rezultat monumentală carte „Civilizația vizuală Brâncuși”. Constantin Zărnescu gândește această ultimă apariție ca pe un „cântec de lebedă”, după cum își scrie duios-nostalgic în autograf. După cincizeci de ani

de decodare a lumii artistului, scriitorul își lansează cartea în preajma împlinirii a 150 de ani de la nașterea marelui artist universal, sărbătorit pe 19 februarie 2026. Întregul an 2026 este dedicat lui Constantin Brâncuși, dar și gimnastei Nadia Comăneci, „pasărea măiastră” a gimnasticii mondiale, cu al său zbor perfect din 1976... Scriitorul pare a invoca o zeitățe egipteană, Horus, reprezentat cu chip de pasăre, om cu cap de șoim, zeu al cerului și al soarelui. Prin ochiul lui Horus sculptorul instituie ordinea divină pe pământ, iar scriitorul închide în paginile sale cercul infinit al creației. „Viața marelui inovator al artei este restituită cititorului cu har scriitoricesc desăvârșit, într-un ansamblu de detalii psihologice și estetice inedite, rezultând o hermeneutizare unică a epocalei opere brâncușiene”, ne spune Eugen Cojocaru. Un detaliu interesant este legat de procesul intentat de Brâncuși vămii newyorkeze, care îi cataloga operele drept „import de metale”, iar variantele de „Păsări Măiestre”... „ustensile casnice”, fiind supuse taxării vamale. După 30 de ani, NASA își va alege ca emblemă tocmai una din aceste fascinante expresii ale dorinței de zbor... Toată „floarea cea vestită a întregului apus”, parafrazându-l pe Eminescu, s-a perindat prin Atelierul lui Brâncuși, printre care James Joyce, Marcel Duchamp, Cocteau, Picasso, Chagal, Dali, Modigliani, Hemingway, Scot Fitzgerald... Numai somitățile de la București au considerat sculptura sa ca degradantă și au încercat chiar doborârea „Coloanei”. Nimeni nu este profet în țara lui. Dumnezeu a binecuvântat moștenirea artistică a lui Brâncuși, iar el, sculptorul, ne-a mântuit prin arta sa... O pasăre măiastră s-a așezat pe umărul său în chip de duh sfânt, la începutul lumii, iar artistul o restituie divinității ca forma perfectă, Oul... Carl Sandburg a scris un poem emblematic, intitulat „Brâncuși”: „O, Brâncuși, ai pus chituci / pe prisma casei tale, la soare, / să se zbicească îndeajuns, / să se întărească, astfel ca tu, / cu mâinile tale înăsprite, / cu dălțile și maiurile tale, Brâncuși, / să prefaci din păsări conuri / și din cranii ouă – / inima ta însuflețită de năzuința / că vei dăltui în sfârșit conul, oul / menite să mai dăinuie / chiar și după ce pământul / se va topi într-o nebuloasă / și ce va mai fi să rămână / va fi doar acel con, acel ou”... „Brâncuși, tu nu ai da un anunț / în ziare prin care să-i aduci la cunoștință / lui Dumnezeu că ar fi spre folosul său / să vină și să te vadă”... „Și „Pasărea Măiastră” se întoarce la Dumnezeu, ca forma perfectă a iubirii...

Aflăm multe lucruri despre imaginea „Patriarhului”, a „Demiurgului”, din romanul de mare succes „Sfântul din Montparnasse”, scris de românul americanizat Peter Neagoe, un nume important în lumea beletristică și cinematografică de peste Ocean. Era cam de aceeași vârstă cu Brâncuși. Faptul că un mare romancier român stabilit în America a ținut să scrie un roman despre Brâncuși înseamnă o recunoaștere a modelului cristic pe care-l reprezenta tânărul ce a făcut drumul de la București până la Paris pe jos. În „Orașul luminilor”, în Impasse Ronsin, 11, părea să-și fi găsit rostul. Și-a zidit un cuptor de pâine, cu vatră, în care își pregătea cele trebuincioase traiului zilnic. Era un exotic din Orient, într-o lume populată de exotici și de snobi. Brâncuși avea patima încrederii în talent, în talentul său, și, până la urmă, voia să-i desfidă pe academiciști care erau în vogă. Era, cum spune Petre Pandrea, „țărăn român și cetățean al Europei”, devenind în cele din urmă un cetățean universal. S-a impus, acolo, la Paris, pe de o parte, prin austeritatea felului său de viață și, pe de altă parte, prin deschiderea față de marile valori ale artei sculpturale. Pentru Lucian Blaga, „Măiastra” lui Brâncuși este „pasărea sfântă”: „Ai trăit cândva în funduri de mare / și focul solar l-ai ocolit pe de-a-proape. / În păduri plutitoare-ai strigat / prelung deasupra întinselor ape. / Pasăre ești? Sau un clopot prin lume purtat?

/ Făptură ți-am zice, potir fără toarte”... Când a ridicat pe soclu „Pasărea măiastră” în grădina de la Voulangis, Brâncuși a chemat-o ca martoră pe fetița proprietarilor, Mary. „Mary. Pasărea asta măiastră nu e orice fel de pasăre. O voi numi cu un singur cuvânt. E un cuvânt din copilăria mea din Carpați. E Stăpâna, e Învățătoare, e Femeia care naște. Zburând, se înalță spre slava lui Dumnezeu. Mary, tu ești primul muritor care află, Măiastra”. Brâncuși intuiește variația infinită a viziunii sale și se instituie ca demiurg al lumii artistice...

Artistul de avangardă Marcel Duchamp se căsătorește cu Lydie Sarazin, iar după ceremonia de la primăria arondismentului nuntașii merg la atelierul lui Brâncuși, unde se opresc timp îndelungat să admire sculptura „Leda”. Cândva, Leonardo da Vinci pictase și el „Leda și lebedă”. Marele brâncușiolog american Sidney Geist scria că „Leda” e o desă-vârșire tehnică. Nimeni n-a atins o asemenea perfecțiune, niciun alt sculptor n-ar putea să facă o altă pasăre măiastră. Să reunești două forme, masculin și feminin în una, cât de poetic... Forma cea mai rafinată a iubirii... Privitorii se oglindesc și se învârt în jurul ei ca în jurul unui soare, spre a surprinde noi perspective! Este o operă fantastică. Să reamintim ca Zeus, pentru a fi împreună cu Leda, a luat chip de lebedă. Lucrarea a rămas în Atelier până în ziua morții sculptorului. La ora actuală poate fi admirată la „Atelierul Brâncuși” de la „Centrul George Pompidou” de la Paris.

Scriitorul Constantin Zărnescu observă ceva eclatant, că Brâncuși studia chipul domnișoarei de care se îndrăgostea, chiar înainte de a-i fi prezentată și de a-i fi aproape și abia apoi îi dedica un portret sculptural... Iubitele sale sunt păsări. Ele satisfac adânc simțul frumosului, prin formă, elevație și echilibru. „Pasărea” e opera unui mare artist, descendent al artei antice. Brâncuși este un șoim, care privește lumea prin ochiul lui Horus, după cum își scrie autorul în autograful pe care mi l-a dedicat pe acest volum... Decizia în proces, un fel de proces Dreyfus, favorabilă sculptorului, a schimbat lumea artistică. S-a votat o lege care a permis operelor revoluționare ale artelor moderne să aibă acces liber în muzee, să fie admirate și achiziționate.

„Măiastrul” artei spațiale a devenit atât de celebru încât „Atelierul” său era un punct de atracție la fel de mare ca și Tour Eiffel. Scott Fitzgerald s-a plâns, după romanul „Marele Gatsby”, că i-ar plăcea să găsească un personaj viu, de forță, robust, în comparație cu americanii anilor nebuni care leneveau și alcoolizau... Hemingway i-a sugerat: „Du-te în Atelierul lui Brâncuși!”. Sculptorul Henry Moore l-a vizitat pe Brâncuși în „Atelier” și a scris o carte despre misiunea specială a lui Brâncuși, de a ne feri de excrescențele și buruienile suprafețelor și de a ne face conștienți de însemnătatea „Formei”. Devenirea formei e asemănătoare cu șlefuirea pietrei de către apele de râu. Brâncuși intuiește dorința pietrei. „Eu am făcut piatra să cânte”, rostește Brâncuși pentru eternitate. Măiastra-Ciocărlie e Maria, Maria Tănase!... VG Paleolog relatează că la New York o doamna a îngenuchiat în fața uneia dintre „măiestre”... Cred că era și Dumnezeu acolo. Iată ce-i mărturisea Brâncuși unui prieten din ultimii ani ai vieții sale pământești. „Una din viziunile sculpturii mele a fost închinată dumnezeieștei pie-tre, marmurei și pământului... Niciodată nu vom fi pe deplin recunoscători față de pământul care ne-a dat totul. Eu am rămas totdeauna un prinț țăran”. Brâncuși dă o definiție uimitoare artei sale: „Am simțit că sunt atins de Neant. Viața e Artă. Artă e Focul. Părintele nostru e Soarele. Mama e Tărâna”... Brâncuși se instituie aici ca un Prometeu. Prometeu este Oul. Oul este Focul...

Complexul de la Târgu Jiu e unic în lume, primul de acest gen după Marile Piramide egiptene și după Acropola atiniană, mari sinteze ale artei universale. Brâncuși, unicul, e „Stăpânul zborurilor”... Estetii nu ocolesc biografia artiștilor. „Ultima iubire a lui Brâncuși pentru Martha Lebherz e luminată de cele mai ascunse detalii, afirmă criticul Eugen Cojocaru. Scriitorul ne oferă prospețimea unui documentar viu, o biopsie a trecutului, cu descoperiri fulminante”. Autorul recunoaște importanța cercetărilor fiicei sale Anita prin anticariatele din Paris... Capitolul I, „De la Tantan la Tonton” e cel mai consistent și mai important, despre iubirea care a marcat a doua parte a vieții lui Brâncuși. Tantan e Brâncuși (ConsTantin), iar Tonton e dansatoare Martha Lebherz, o variantă vie a zborului „măiestrei”. Ductusul narativ are tente de roman psihologic și detectivist. Detaliile acestei mari iubiri au fost descoperite târziu. Biografa sculptorului, Carola Giedion-Welcker zice: „Brâncuși avea un pachet de scrisori către o iubită a lui, dansatoare germană; am văzut acel teanc de plicuri, legat, între treptele scării

din Atelier, alături de caseta viorii și materialele de golf; el voia să le publice într-un volum, De la Tantan la Tonton. Cercetați! Căutați! Scrisorile acelea au dispărut”... Doina Lemny, cercetătoare franco-română, specializată în opera lui Brâncuși, le-a găsit... A participat la Paris la reinstalarea „Atelierului Brâncuși”... Revelația iubirii ne farmecă de la prima scrisoare. Martha: „Răspunsurile tale, Tantan, mă urcă la cer. Fii tare în fața acelor oameni (procesul vamal). Sunt invitată să dansez la Berlin. Nu mă duc. Nu mă pot concentra, sunt îndrăgostită”... Brâncuși: „Sunt multe intrigi și prejudecăți. Până la vernisaj am prea mult de muncă. O să fim fericiți după chinul acesta”...

Amândouă personajele romanului epistolar de dragoste sperau și credeau că scrisorile lor vor fi citite și publicate cândva... Iată ce scrie Martha, în stilul poetic al avangardelor: „Îmi place, / Mi-ar plăcea să-ți ținuiască săruturile / pe fața ta / Să le văd / Să le ating / O mie de săruturi te vor acoperi. / Hai, ghici ce fac eu acum? / Te-ai ridicat din pat? / Eu îți cânt, Tantan / Și dansez alături de tine”. Marthe se socotește norocoasă și adânc sortită. Se duce în locul lui Brâncuși să onoreze cu prezenta ei un concert extraordinar unde se cântau piese ultramoderniste de Antheil, Debussy, Stravinski. Potrivit protocolului Martha își ocupă locul. Puțin mai încolo era compozitorul Marcel Mihailovici împreună cu soția Ce lume, ce lume! Tontan va urma lecțiile de dans ale surorii celui mai aplaudat balerin din lume, Vaslav Nijinski, Bronislava Diaghileva, directoarea Baletelor Ruse. Martha e incredibil de profundă și de informată. Citește în revistele luxoase ale vremii despre vizita Reginei Maria la New York. Brâncuși îi spune că regina a fost primită cu o enormă pompă. Brâncuși o vedea pe Regina Maria ca pe „Măiastra Călăuzitoare”... Scrisorile se doreau a fi reperate drept literatură. „Tontan, cum ar fi fără tine, iubindu-te cum te iubesc? O să-mi revină mereu în memorie amintiri și n-o să mai fiu niciodată liniștit. Să ne apărăm fericirea. Sunt cuprins de îngrijorare pentru tine, nu pentru mine. Pe mine m-au bătut toate vânturile și furtunile până când m-au transformat în stâncă. Muzele, doar și-au făcut milă de mine și mi-au dat aripi. Zbor mai sus, mai sus, sau mă duc în pustiu. Când ai venit la mine m-am gândit să intram în iubire ca într-o casă curată și nouă. Să locuim în ea. Doi pe lume și deasupra ei”...

Artistul își șlefuieste din nou și din nou bronzurile aurii... Soclurile de lemn erau deja terminate. Îi va scrie Marthei lungi confesiuni înainte de somn. Martha, frumoasa Tontan, 20 de ani, simte că nu este îndeajuns de matură și îi e teamă să nu greșească. „Știi bine, Tantan, sunt înger și diavol”... Brâncuși muncește zi și noapte. Munca îl salvează. Se scrie mult în ziare... „Te las, mă cheamă telefonic cei de la vama”... Truda Marthei Lebherz este stăruitoare, neconținută. Îi trimite imagini, clișee, scrisori de dragoste. Când îi vede portretul în ziarele americane exclamă: „E oare aceeași persoană care îmi scrie mie scrisori? Și care mă iubește?”... „Te iubesc! Mă minunez că, într-un timp atât de scurt, ai ajuns, să-mi încredințezi mie cele mai tainice cugetări și gânduri ale tale. Simt o învolburare în capul meu... Urc, Tantan, pe «Coloana fără de sfârșit», până sus. Vântul e atât de puternic!”... Balerina Martha Lebherz i-a fost prezentată lui Constantin Brâncuși de colega ei româncă, Lizica Codreanu, fiica unui înstărit avocat din București... Martha era înaltă, încă ingenuă și candidă, cu păr blond, împletit în cozi lungi până la solduri, delicată, gentilă și suavă. Artistul s-a îndrăgostit de Marta la prima vedere, după cum ne dezvăluie doamna Doina Lemny. Brâncuși: „Ești o muritoare vicleană; ești plină de poftă lumești, ca și mine! Însă tu, abia începi să-și simți poftele, în vreme ce ale mele tocmai se sting. De-acuma pot să pier, precum copacul scos din rădăcini de furtună. Cuvântul prin care eu aș vrea să-l arăt pe Dumnezeu se oprește asupra aceluia arbore. Asta pentru că fiecare să guste din nesfârșita durere a frumuseții eterne”... Marta: „Te doresc! Ai trecut oare de vama? Nu povestesc prietenelor mele nimic! Înșel pe toată lumea. Îmi protejiez fericirea. Te văd, te visez în smochingul alb, important ca un ministru. Ți-ar trebui un automobil tău și niște câini albi, ca în basme. Acele basme care cuprind întreaga înțelepciune și viață. Tantan, Tantan... Frumoase mai sunt basmele. Te iubesc! Mai mult decât toate Bibliile lumii...” „Dulcea mea, dulce, îți scriu pe genunchi, ca la război. Din scrisorile tale am făcut 57 de pagini. Va fi o carte”... În aceste efuziuni dragăstoase intuim bucuria extatică a zborului „Măiestrelelor” sale, avântul, înălțarea, sublimul. Brâncuși poetizează în scrisori viziunea fecioarei-pasăre... „Pune-ți aripile iubirii! / Ia-ți zborul! / Înălță-te! / Danseză! / Uimește mulțimile! / Urcă! Să-ți mărești aripile!”

Ultima călătorie la Paris a scriitorului Constantin Zărnescu, la fiica sa Anita și la nepoatele sale, i-a prilejuit și prezentarea monumentalei cărți „Civilizația vizuală Brâncuși” unui cerc de prieteni, împătimiti brâncușieni... Dorea să fie acolo și doamna Doina Lemny...

(Continuare în pag. 14)

* Constantin Zărnescu, *Ultima călătorie la Paris - Voulangis*, Editura Napoca Star, 2025

LA CEAS ANIVERSAR

Luci TRUȘCĂ

Alexandru Florin Țene este unul dintre cei mai valoroși scriitori români contemporani cu o activitate prolifică în toate domeniile literare: poezie, proză, dramaturgie, critică literară și eseistică. A publicat peste 100 de volume, acoperind toate domeniile literare, iar din cei 84 de ani de viață, mai mult de 60 de ani i-a dedicat scrisului, limbii și literaturii române. Este singurul dintre cei trei părinți ai Zilei Limbii Române rămas în viață. Împreună cu Ligya Diaconescu și Corneliu Leu, a făcut demersuri către parlamentul României pentru legiferarea Zilei Limbii Române în data de 31august, aceeași dată ca și în Republica Moldova. Opera sa este profund ancorată în cultura și spiritualitatea românească, abordând ca teme în scrierile sale, patria, familia, tradițiile și credința creștin-ortodoxă.

A scris romane și biografii romanțate despre scriitori români emblematici (Gib Mihăescu, Radu Gyr, Alexandru Macedonski, Ion Minulescu, Vasile Militaru, Traian Dorz, Valeriu Gafencu) contribuind la păstrarea memoriei literare naționale prin reconstituirea și reinterpretarea vieții acestora într-un mod inedit, sub sintagma „între viață și poveste”. A simțit nevoia de ai scoate din uitare, de ai repune în drepturi și de a le consolida renumele, viața și opera. Aceste romane biografice, cu psihologii complexe, sunt în același timp o oglindă a epocii, cu valoare istorică și culturală, bazată pe o riguroasă documentare.

Un loc important în opera sa îl ocupă poezia, cu care și-a început parcursul literar, având peste 20 de volume de poezie, apoi urmează, proză scurtă, eseuri, critică literară, teatru, interviuri. Cea mai recentă realizare, sunt volumele „Pagini de conștiință-Ziariști și scriitori”, un document de istorie culturală, o sinteză coerentă a unor portrete de scriitori și jurnaliști, care, fiecare în felul său, a contribuit la consolidarea unei conștiințe naționale prin intermediul scrisului, o istorie a literaturii române contemporane.

A susținut literatura română printr-o puternică activitate publicistică și editorială, cu tentă filozofică și socială, fiind fondatorul multor publicații, director sau colaborator de valoare al acestora.

S-a implicat în viața culturală a României, participând la dezbateri, publicații și proiecte literare la scară națională și internațională.

Prin înființarea în 2006 a Ligii Scriitorilor Români, a reușit să dea un impuls noii generații de scriitori și poeți, din țară și din străinătate, liga fiind o manifestare a actului literar și cultural, tot mai prezentă și activă în peisajul literar național și internațional.

Alexandru Florin Țene este continuatorul marelui prozator interbelic Gyb Mihăescu, este scriitorul care recuperează și promovează memoria literară a acestuia. Amândoi sunt modele literare unite de o rădăcină culturală importantă, originea comună din Drăgășani. Ambii au avut o preocupare importantă pentru psihologia profundă a personajelor și pentru specificul cultural românesc, au explorat valorile, tensiunile și transformările societății românești, desigur în epoci și stiluri diferite. Se poate vorbi despre continuitate culturală: Mihăescu – precursor, Țene – continuator.

Întreaga operă a lui Alexandru Florin Țene contribuie la reinter-

Noaptea unui poet (Acrostih)

Apune soarele-n poale de deal,
Lumini stelare-n suflet se coboară,
Emoțiile blânde-ncolțesc și tresar,
Xilofonul se tânguie-n seară.
Albastrul cerului încet se-aprinde,
Noaptea muzele-s rătăcitoare,
Descind ușor sfioase și timide,
Răspândind un parfum de cicoare,
Uitând pe loc a serilor răcoare.

Frământate gânduri se răsfăță,
Lumini și umbre într-un joc frumos,
O muzică de xilofon, înceată,
Răscolește-n dor, suflet duios,
Ideile se răzvrătesc, se-agită,
Nelișiștea în scris e stăvilită.

Ținând în mână tocul și hârtia,
Emoțiile-ncet îl copleșesc,
Noaptea, discret, își cerne magia,
E noaptea nașterii unui poet.

pretarea valorilor literaturii române, fiind una dintre cele mai mari conștiințe literare ale generației sale.

A fost apreciat de cele mai înalte foruri culturale, a primit referințe favorabile din partea unor critici importanți și i-au fost acordate numeroase titluri, distincții și onoruri.

Ca recunoaștere și apreciere a înțeagii activități literare și culturale, primăria municipiului Drăgășani i-a acordat în anul 2025 titlul de „Cetățean de onoare” al localității.

L-am întâlnit pe Alexandru Florin Țene într-o frumoasă zi de vară, la un eveniment literar, la Călimănești, unde nume reprezentative ale literaturii și culturii vâlcene veniseră să-l cinstească și să-l omagieze, cu ocazia zilei sale de naștere.

Nu-l văzusem niciodată, dar l-am recunoscut din momentul în care a intrat în sală, alături de soția sa, poeta Titina Nica Țene. Era un venerabil domn, cu un chip senin, blând și luminos, care pășea calm emanând liniște și modestie, având bucuria omului care a venit acasă, în mijlocul celor dragi.

Din prezentările celor veniți la eveniment începeam să înțeleg cine este Alexandru Florin Țene și cât de vastă este opera domniei sale. Această zi a rămas de neuitat pentru mine, deoarece fără să mă aștept, am fost invitată să spun câteva cuvinte, așa cum făcuseră toți ceilalți. Mă încerca o emoție care mă fascina și mă intimida în același timp, era emoția a unui nou început, deoarece din ziua aceea aveam să încep să-i citesc opera. Continui încă să o fac, deoarece opera domniei sale fiind atât de vastă, realizez că îmi trebuie încă mult timp s-o pot parcurge. Cu fiecare volum citit, mă simt călător prin universul scriitorului Alexandru

Florin Țene, sunt tulburată de adâncimea, de profunzimea expunerilor sale filozofice, care sunt adevărate corolare de viață, de înțelepciune, de căutare și orientare. Rigurozitatea documentării din scrierile sale reprezintă un adevărat izvor de cunoaștere și îmbogățire a culturii generale a cititorului. Mă fascinează capacitatea acestui scriitor de a putea cuprinde în pagini de carte aproape toate domeniile literare, excelând în fiecare în parte.

Întreaga viață și-a pus-o în slujba scrisului, fiind în același timp soț, părinte, bunic, reușind să facă față oricăror provocări și îndatoriri. Pare că mereu a fost și este acel punct de echilibru necesar tuturor celor din prejma sa și că deține cheia rezolvării oricăror obiective personale, scriitoricești sau culturale.

Cărțile domnului Alexandru Florin Țene sunt o bogăție pentru fiecare bibliotecă publică sau personală, pentru fiecare cititor în parte și pentru literatura română. Este un scriitor profund legat de rădăcinile sale culturale, și va rămâne la loc de cinste în istoria literaturii române.

Când vorbim despre Alexandru Florin Țene, vorbim despre unul dintre cei mai valoroși scriitori contemporani, despre un neobosit promotor cultural care prin opera sa păstrează nealterată memoria înaintașilor, aducându-și aportul la înțipărirea în memoria colectivă nu numai a epocii pe care o reprezintă ci și a epocilor anterioare, prin recuperarea memoriei unor mari scriitori lăsați în umbră.

Acum, la ceas aniversar, la 84 de ani, i se dezvelește un bust la Biblioteca Municipiului Drăgășani, un gest de aleasă prețuire și respect. Este mândria acestei localități, în care s-a născut, a crescut și despre care a scris întreaga sa viață, urmaș demn și valoros al înaintașilor, pe care i-a venerat și cinstit în opera sa. La mulți ani!

DIN REVISTE LUATE... ȘI-N REVISTĂ DATE...

(Urmare din pag. 7)

Sunt multe texte de citit în Viața Românească, nr.1/2026: editorialul lui Nicolae Prelipceanu, rubrica Lumea teatru-lui de Alexa Visarion („Lefter Popescu așteaptă intrarea în scenă”). Nuvela „Două loturi” explorează o zonă de interferență a tragicului existențial cu comicul trist, de farsă dureroasă; serialul lui Ion Bogdan Lefter despre personalitatea lui Nicolae Manolescu și articolul lui Dan Gulea despre întâlnirea lui Nicolae Manolescu cu Ion Bălu, întâlnire care a dus la conceperea acelei reviste care n-a mai apărut; urmează esul lui Aurel Codoban: „Între axiomă și haiku-aforismul”; și cel semnat de Vianu Mureșan: „Mesianismul caricatural”; la rubrica intitulată Caractere-„Paloarea baronului Wenckheim”, de Augustin Cupșa; Puncte de vedere unde Liviu Capșa scrie despre „un arlechin la curtea guvernului”; cronicile literare semnate de Mircea V.Ciobanu, Gheorghe Grigurcu, Ion Pop și Tudorel Urian; Lecturi fidele de Nora Iuga și Florin Toma; la cronica plastică, Florin Toma este prezent prin „Corneliu Baba și eternul feminin.” Un pas cu dreptul în noul an al revistei.

La Ramuri, Dragobete observă muguri noi și numărul ilustrat cu lucrări de Ovidiu Maitec. Editorialul Gabrielei Gheorghișor- „Melancolii” este un gând la POET și prilej pentru o exegeză a poeziilor cu titlul „Melancolie” (Eminescu, Arghezi, Blaga). „Melancolie este o construcție poetică paradigmatică pentru felul în care Eminescu reușește să rupă convenția romantică, traversând câteva vârste lirice.”

Pentru Gabriela Gheorghișor și pentru noi, fragmentul final din „Melancolie” parcă ar fi fost scris ieri, fiind, de fapt, atemporal de tulburător. Șocant ca prăbușirea unui meteorit. De altfel, Justine din <<Melancholia>> lui Lars von Trier ar fi putut rosti liniștită: Parc-am murit de mult”. Pe mine m-a tulburat și mă obsedează versul: „Cine-i acel ce-mi spune povestea pe de rost” și am imaginea unui șir nesfârșit de povestitori care au rostit *povestea*, dar nici unul încă *pe de rost!*

În partea a doua, Gabriela Gheorghișor se înscrie în disputa iscată de Programa de literatură a clasei a IX-a : „...dincolo de orice discuții pedante, disciplina de studiu în școală (încă) este Limba și literatura română. Nu e nici Literatura comparată, nici Literatura universală. (...)

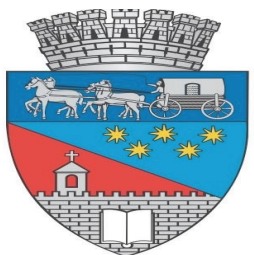
Asta par să uite destui comentatori, specialiști sau doar chițibușari de facebook.” Și, în continuare „...perspectiva diacronică permite cunoașterea evoluției formelor literare și reliefaarea unui canon estetic.”

Dialogul lui Cristian Pătrășconiu cu Theodor Baconsky are titlul imperativ: „Da: la și citește.” La idei & istorii, pentru Mihai Ghițulescu, cartea toamnei 2025, în Franța, a fost „Kolkhoze „-ul lui Emmanuel Carrère, Prix Médicis.

Călin Vlasie a ajuns la episodul (5) cu studiul „Poezia, încotro ? Probabil (nu găsește direcția) privește în direcția greșită!!! Pentru Gabriel Nedelea: „Narațiunile exilaților pot fi înțelese ca întreprinderi hermeneutice,” în „Narațiuni ale exilului românesc.” O pagină i-a fost de-ajuns Gelei Enea pentru cronică la volumul de poezii al lui Romulus Brâncoveanu- „Strada Libertății”, în : „Poezia pe strada ei” și un grupaj de poeme. Nu lipesc de la Ramura traducerilor Viorica Gligor și Gabriela Păsărin. Cătălin Davidescu creionează portretul lui „Ovidiu Maitec, contemporanul nostru.” După lectura cărții Laurei T.Ilea: „Nomadism. Despre gândirea care devine corp”, Dumitru Anderca conchide: „Cine a plecat o dată nu se mai întoarce niciodată cu adevărat”. Noi citim revista și plecăm pentru a ne întoarce iarăși și iarăși...

Orizont-ul lunii ianuarie are pagina de gardă în doliu și multe alte pagini „In memoriam Cornel Ungureanu”. Ilinca Iulian este prezentă cu două pagini: „Cornel Ungureanu: Pseudojurnal cubanez”. Cristina Chevereșan îl privește: „Dincolo de amfiteatru”: „Cornel Ungureanu a iubit Banatul, cu paradoxurile, poveștile, personajele și complexitatea sa literară, socio-istorică și culturală, fără a reduce universul la o singură porțiune, indiferent cât de specială ori semnificativă.” Îl evocă pe eminentul critic, părintele Geografiei literare a României: Gabriela Glăvan - „Umbra luminoasă”; Adriana Babeți - „Două vederi”; Brândușa Armanca - „Călătorie pe coridorul secret”; Marcel Tolcea- „Din polen, zămbetul unui mandarin rătăcit printre cărți”; Marian Odagiu - „Mă apropii de pietre și tac”; Robert Șerban- „O dragoste ca în cărți. Prin cărți”; Radu Paul Gheo- „50 de pagini pe zi”; Daciana Brana- „Geografia valorilor ce se scufundă”; Grațiela Benga - „Profesorul”; Daniela Șilindean- „Măcar coada cometei”; Elena Jebelean- „Aura sărbătorească a Literelor”; Alexandru Potcoavă- „Gaudeamus”; Viorel Marineasa- „Uica Gioca, în eternitate”; Claudiu T. Arieșan - „Magnifica generozitate”; Pia Brînzeu- „Amintiri” și Alexandru Oravițan- „Oaltă (ultimă?) geografie”. Valentin Constantin face „O vizită la Diogenes Laertios” și recitește „Despre viețile și doctrinele filozofilor”. Alexandru Bandac, detectiv, în recenzia la cartea Ioanei Pârvolescu- „Alfabetul domnilor”, caută „Bărbatul de negăsit.” Dragobete semnalează substanțiala rubrică Tur de orizont și Cronica mărunță a Anemonei Popescu.

Ultima călătorie a lui Dragobete, însoțit de scrib, la România literară, nr.1-2/2026. „Sub soarele negru al cuvântului scandal” este puzzle de Gabriel Chifu. Dacă sub soarele negru al cuvântului scandal stă prezentul, cum va fi noul an? Nu avem cum să ne facem speranțe. Dacă temelia este șubredă?! Prognozele sunt peste tot, iar părinții acestora sunt pentru Mircea Mihăieș- „Strănepoții lui Nostradamus”. Ce loc ar fi ocupat în canonul poetic postbelic, dacă s-ar fi oprit la primele volume și nu ș-ar fi pierdut poezia pe drum Ion Alexandru? Raspunde Vasile Spiridon prin- „Tăcerea pierdută.” O pagină cu poeme de Mircea Bârsilă. Cităm o strofă: „Aș vrea să mor-e adevărat-și nu pot:/Nu am terminat de scris ce mi s-a dat să scriu./Cu o monedă, încet, la geamul de la stradă, /Mi-a bătut o vecină, azi-noapte, târziu...” Dan Stanca îi declară, în tr-un interviu lui Cristian Pătrășconiu: „Cred în vocație, nu în talent.” O dezbatere explozivă a stărnit Programa de limba și literatura română pentru clasa a IX-a. Discuțiile i-au împărțit în două tabere pe cei care se ocupă cu studiul sau scrisul literaturii: lumea academică și profesori de liceu, scriitori, critici și istorici literari. Intervenții în emisiuni TV, internet, mese rotunde sau în colțuri, interviuri, petiții, memorii au inundat avanscena din România. Nici revistele nu au stat deoparte. În acest număr, România literară dă cuvântul lui Paul Cernat- „O dezbatere ratată și cuiul lui Pepelea”; Laura Lazăr Zăvăleanu- „Cel înțelept va înțelege!...”; Angelo Mitchievici- „Diacronie vs.tematism:o dispută națională”; Ioan-Aurel Pop- „Teama de trecut sau literatura inventată”; Varujan Vosganian- „Ab urbe condita” și Mihai Zamfir- „Programa:nouă, dar veche.” Il citam pe Don Salina din „Ghepardul”: Dacă vrem ca totul să rămână așa cum e, trebuie ca totul să se schimbe. Le rezumă echilibrat Angelo Mitchievici. Ceea ce a surprins a fost: 1.virulența atacurilor la adresa acestei programe și a „autorilor” ei și 2.trecerea rapidă de la argumentul intelectual la cel de ordin ideologic. Această dispută reprezintă și o hârtie de turnesol a mediului intelectual de la noi. Au fost vehiculate acuze de protocronism, suveranism, fascism, aurism etc., în pofida că nu există nici o dovadă în sprijinul acestor afirmații. Cumva, polemica a părut că reia celebra dispută dintre „tombatere”(autohtoniști) și „bonjuriști”(moderniști), de acum aproape două secole. În manualele din licee din Franța, Italia, Germania studiul literaturii se face după principiul diacronic. Rămâne programa așa sau nu? O discuție despre starea învățământul românesc se impune cu necesitate, sine ira et studio. Subscriem.

RÂMNICU VÂLCEA

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI

Râmnicu Vâlcea, General Praporgescu 14, 240182, Jud. Vâlcea
tel: +40-250-731016 fax: +40-250-731843 primaria@primariavl.ro

www.primariavl.ro

CERTIFICARI MRC-OCS

SR EN ISO 9001:2015 410/C

SR EN ISO 14001:2015 223/M

SR OHSAS 18001:2008 190/HS

SR ISO/CEI 27001:2013 019/SI

SE DESCHIDE TÂRGUL MĂRȚIȘOR 2026

Târgul Mărțișor 2026 se deschide din acest week-end

Ediția din acest an a Târgului Mărțișor va debuta vineri, 20 februarie, iar până în 8 martie cei care doresc să ofere în dar un simbol al sărbătorii tradiționale a Drago-
betelui, al primăverii, sau al respectului și admirației pentru doamnele și domnișoarele

care ne fac viața mai frumoasă au la dispoziție aproape 80 de standuri unde se vor comercializa mărțișoare, flori sau cadouri. Cele mai multe dintre acestea sunt în Scurul Mircea cel Bătrân, dar sunt amenajate și alte trei zone de târg în cartierele Ostroveni (în fața Complexului Hermes și în vecinătatea blocului A11/3) și Nord (în fața Complexului Nord).

TITULARII DOSARELOR DE LOCUINȚE SUNT INVITAȚI SĂ-ȘI ACTUALIZEZE DOCUMENTELE PÂNĂ ÎN 31 MARTIE

În perspectiva finalizării, în cursul acestui an, a celor două blocuri de locuințe din strada Știrbei Vodă însumând 36 de unități locative în regim de închiriere pentru tineri (investiție derulată cu fonduri de la bugetul central de către ANL - Agenția Națională pentru Locuințe), Primăria Municipiului Râmnicu Vâlcea informează titularii dosarelor depuse pentru obținerea unei astfel de locuințe că trebuie să-și actualizeze documentele de identitate și pe cele privind familia, situația locativă curentă și locul de muncă până la data de 31.03.2026. Documentele necesare pot fi depuse prin poștă pe adresa: Primăria Municipiului Râmnicu Vâlcea, strada General Praporgescu nr. 14, direct la Registratura Primăriei din strada General Magheru nr. 25 sau electronic pe adresa de e-mail a Primăriei Municipiului Râmnicu Vâlcea- primaria@primariavl.ro. În cazul în care până la termenul stabilit, dosarul nu va fi completat cu documentele solicitate, acesta va fi respins și scos din evidența Primăriei.

Biroul de Presă

LENEA INTELECTUALĂ

TABLETA LUCON

Constantin LUPEANU

Înainte de apariția telefoanelor mobile, a platformelor Whats App și cele asemenea, trăiam relativ liniștiți. Apărut în plin secol XX, telefonul ne conecta, după dorințe și necesități, cu părinții, rudele, prietenii. Începând să lucrez la minister, primul lucru pe care eu îl făceam dimineața, în timp ce colegii mei lecturau Scân-teia, le telefonam părinților, întrebându-i de sănătate. Zile de sărbătoare trăiam când cumpăram de la chișc revistele Luceafărul, Contemporanul, România Literară. Flacăra profesorului meu H. Dona, azi Flacăra Păunescu. Sunt și eu prezent pe Whats App, Telegram, Wechat, iar dimineața mă salut cu prietenii. Acum câțiva ani, lansasem un grup al meu, cu informații strict culturale. Românii la alegeri nu știu să aleagă, dar pe grupul meu politica domina, oamenii se arătau atât de pricepuți în politică, încât am părăsit propriul grup.

Acum, din ce în ce mai mult, sunt invadat de un dialog al surdo-mușilor. Nimeni nu-mi scrie Bună ziua. Toți trimit poze, care nici măcar nu sunt ale lor. Sunt imagini primite, încât uneori doi prieteni aflați la mare distanță îmi trimit aceeași imagine cu o ceașcă de cafea și un buchet de flori, de exemplu. Dedesubt, este scris Bună dimineața. În partea de sus a pozei sunt meditații, cele mai multe gen Găgă: Să ne fie ziua bună și binecuvântată de cel care ne-a dăruit-o. Parcă respectivul ar fi Iisus sau măcar duhovnic. De multe ori, sunt compuneri agramate. În timpul zilei, telefonul îmi este invadat de alte poze sau video de pe face-book și tik-tok, cu imagini și evenimente din toată lumea. Eu nu sunt pe face-book, nu am tik-tok și nu le citesc.

La început, expediam și eu asemenea imagini anoste. De la o vreme, le scriu Bună ziua, le trimit un catren. În zadar. Ei continuă bobardamentele IT.

Se profilează o lene de a gândi și a scrie. Prietenii mei se robotizează fără să-și dea seama ori de bună învoire se alătură lanțului woke.

Citesc pe internet-- Baba Wanda a declarat cândva că, atunci când în România va veni un conducător cu handicap, va fi sfârșitul lumii. Eu îl rog pe bunul Dumnezeu ca acel lider să apară cât mai târziu, peste secole. Viața pe planeta pământ este minunată și o vom face ferice și îndestulată atunci când vom elimina războaiele și ne vom guverna după principiul meritocrației.

Ori poate că vorbele Wande nu trebuie luată la propriu. Poate cu adevărat a venit sfârșitul lumii, prin automatizarea și lipsa gândirii la marea majoritate a popoarelor, prin lenea intelectuală și prin înscrierea benevolă în sclavismul woke. Eu refuz să mă alătur acestui cârd bezmetic.

Îmi anunț prietenii că nu voi mai răspunde în nici un fel acelor poze fără noimă ca niște stafii.

Voi răspunde numai celor care îmi scriu câteva cuvinte în limba română, chiar dacă mă-njură.

Lenea intelectuală este foarte periculoasă și duce la dezumanizare. Treziți-vă, prieteni! Treziți-vă, oameni buni! Doamne-ajută!

Din Valea Brazilor, Noiembrie 2025

BRÂNCUȘI, „SCULPTORUL LUI DUMNEZEU” (Urmare din pag. 12)

La ceremonia de la „Atelierul Brâncuși” de la Centrul Pompidou, au participat și nepoatele Maya și Kira-Kiralina, care să-l păstreze în memoria lor pe „păstorul din Carpați”, care a revitalizat spațiul dintre „Gânditorul de la Hamangia” și „Cumințenia Pământului”, dintre „pășările” și „coloanele egiptene”, cu „măiestrele” și „Coloana Infinitului”. Anita a aflat la ceremonia ca doamna Doina Lemny se pensionase...

Un credincios bătrân din Paris l-a numit pe Brâncuși „Le Crist de Roumanie”. Sintagma „Sfântul din Montparnasse” fusese preluată de scriitorul Peter Neagoe ca titlu pentru romanul sau. Expresiile despre sfințenia lui Brâncuși circulau printre artiștii din Paris. „Lângă Shakespeare și Beethoven se mai află un Dumnezeu. Acesta este românul Constantin Brâncuși”, afirma cel supranumit „Balzac al Americii”, Jammes T Farrel. Poetul american Ezra Pound a adăugat: „Trei pietre de hotar măsoară în Europa istoria sculpturii: Phidias, Michelangelo și Brâncuși. Sculptorul s-a dovedit un eclatant continuator al civilizației imemorabile a lemnului, al simbolurilor profetice pe care le-a descoperit în ființa sa afectivă. Cei care au vizitat „Atelierul” l-au numit: „o peșteră olimpiană, în care un zeu-sculptor se află în centul ei (criticul Jean Cassou), „o albă atmosferă a eternității” (artiștii englezi Barbara Hepworth și Beb Nikolson), „o catedrală”, (pictorul avangardist Man Ray). Fondul religios cu aură dublă, precreștină și cristică a născut această fascinație și cutremurare a spiritului. Filonul creștin, îmbinat prin veacuri cu cel zamolxian, carpatic, au format aura metafizică revoluționară, deschizând o nouă civilizație, alături de cea a cuvântului, „Civilizația Ochiului”.

BRÂNCUȘI OMAGIAT LA SLATINA

Ana VASILE

Miercuri 18 februarie 2026, începând cu ora 15,00, au avut loc la Slatina, două evenimente culturale: 1. Sărbătorirea a 150 de ani de la nașterea lui Constantin Brâncuși; 2. Lansarea cărții „Pagini din istoria muzicală a orașului Slatina”, autor prof. muzicolog, Alexandru-Chirilă Stanciu. Evenimentele s-au desfășurat în „Sala de Arte Nicolae Truță” din cadrul Bibliotecii Județene Ion Minulescu din Slatina, în prezența multor iubitori de cultură.

Activitatea a fost deschisă de muzicolog Alexandru-Chirilă Stanciu. Emilia Stanciu, a prezentat un referat despre sculptorul Constantin Brâncuși. A urmat interpreta de muzică populară Elena Baci de la Drăgănești-Olt, care a prezentat un cântec cules de dânsa. Poetul Marian Bărbăscu a recitat o poezie proprie despre Brâncuși. Marius Pălărie, voce și chitară, împreună cu poeta Violeta Pălărie (soția sa), au oferit 3 momente de lirică poetică-muzicală. Poetul Marin Rada a recitat creația proprie „Pasărea măiastră”. Violeta Pălărie a prezentat un referat despre Constantin Brâncuși, apoi a recitat poezia proprie „Infinit”. Emilia Stanciu, a interpretat două cântece din Muntenia. Sculptorul Dan Dobrescu, a vorbit despre mentorul său în arte plastice, prof. Traian Zoroliu, apoi și-a prezentat sculpturile. Ilie Bucă a vorbit despre matematica lui Brâncuși, regăsită în lucrările sale. Al. Chirilă Stanciu a vorbit despre „Coloana Infinitului”. „Rapsozii Oltului”, au prezentat un scurt program de muzică folk. Jurnalista Liliana Ghiță-Boian, ne-a prezentat iubirea de excepție dintre Constantin Brâncuși și Maria Tănase.

Menestrelul Pandele-Bebe Jianu, a interpretat un cântec din folclorul popular românesc.

Poeta Constanța Triță, a recitat o poezie a soțului Costi Triță. Elena Dragomir a interpretat o melodie despre iubire și optimism! Gina Calciu-Spătaru, a recitat o poezie personală. Al. Chirilă Stanciu, a vorbit despre cele două „șederi lucrative” ale lui Brâncuși la Slatina, dar și despre colaborarea Mariei Tănase cu unele Servicii Secrete străine, dar și românești. Corista Liliana Neagu, ne-a încântat cu o interpretare solo. Poeta Magdalena Neagoe, a recitat o poezie dedicată lui Brâncuși. Soprana Janina Stanciu-Spiridon, a interpretat un cântec popular. Crea-toarea populară de la Ștefănești-Vâlcea, Elena Petrea, a recitat o poezie despre Brâncuși. Soprana Mirela Postelnicu a interpretat o piesă din muzica cultă. Sorina Ionică a cântat un frumos cântec popular.

În partea a doua a programului, a fost lansată cartea anunțată. Nicolae Sulger a făcut o prezentare generală a cărții. Bibliotecara Oana Glasu a prezentat o recenzie a cărții, scrisă cu inima și cu sufletul, pentru inimile și sufletele cititorilor. Au urmat păreri apreciative ale invitaților din sală.

MUZICIENI ROMÂNI - FEBRUARIE

GHEORGHE CIOBANU (4.02.1909, Giurgiu - 20.04.1997, București)

Etno muzicolog și profesor român a început studiile muzicale în 1923 la Seminarul Central din București, apoi la Conservatorul din București (1931- 1938), unde i-a avut ca profesori pe Victor Gheorghiu (teorie și solfegiu), Ștefan Popescu (dirijat), Mihai Jora (armonie), Dimitrie Cuclin (forme muzicale), Constantin Brăiloiu (istoria muzicii), George Breazu (pedagogie). În perioada 1944-1946 s-a specializat cu profesorul Ioan D. Petrescu în paleografie bizantină și cânt gregorian. A activat ca și cântăreț bisericesc în București (1935-1943), profesor de muzică bisericească la Seminarul Central din București (1939-1952), profesor de teorie și solfegiu la Institutul Militar din București (1942-1946), cercetător științific la Institutul de Etnografie și Folclor al Academiei RSR din București, conferențiar la catedra de folclor a Conservatorului din Iași (1966-1971). În 1970 devine doctor în muzicologie la Conservatorul din Cluj cu teza „Lăutarii din Clejani”. A publicat studii de etnomuzicologie și bizantinologie (1974, 1979, 1992), colaborând cu reviste de specialitate din țară (Muzica, Revista de folclor, Glasul bisericii) și în străinătate (Franța, Italia etc.).

PETRU MANZUR (26.02.1927, Sudriaș, Timiș - 29.012.1997, Timișoara)

Profesor de muzică, ilustrator muzical, regizor artistic, a urmat clasele primare în localitatea natală, gimnaziu și liceul la Reșița, apoi Conservatorul Muncitoresc de Muzică și Artă Dramatică din Reșița (1947-1949) la clasele de canto și teatru, Conservatorul de Muzică și Artă Dramatică din Timișoara (1949-1950), Conservatorul din București (1950-1953) și Conservatorul din Leningrad (1953-1954). Examenul de licență la susținut la București în anul 1955. A lucrat ca redactor la Radio București și profesor (șeful secției muzicale) la Palatul Pionierilor din capitală (1955-1960), profesor de canto la Școala Populară de Artă din București (1960-1964), redactor la Televiziunea Română (1964-1977), director al Operei Române din Timișoara (1977 -1983) și director al secției de estradă al Operei Române din Timișoara (1983-1985). Activitatea sa a cuprins: coordonator la marile spectacole și concursurile profesioniste și de amatori, a realizat ilustrații muzicale pentru spectacole din dramaturgia română și universală ale unor teatre dramatice și de păpuși (Teatrul Național, Teatru Giulești, teatrele din Reșița Sibiu, Brăila): Pinocchio, Băiatul și piticul știe tot, Capra cu trei iezi etc.

MARIN CONSTANTIN (27.02.1925, Urleta, Prahova - 1.01.2011, București)

Compozitor și dirijor român a urmat școala în localitatea natală, Școala Normală din Ploiești și Buzău, apoi Facultatea de Pedagogie Muzicală, secția dirijat coral a Conservatorului de Muzică din București (1944-1949), unde i-a avut ca profesori pe Ioan Chirescu (teorie și solfegiu), Mihai Jora (armonie), Vasile Popovici (istoria muzicii), Florin Eftimescu (pian), Stela Popescu (cor), Teodora Stroescu (canto). În anul 1985 a obținut titlu de Doctor în muzicologie la Academia de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj. A fost fondatorul Corului Madrigal, fiind dirijorul lui timp de peste 47 de ani. A mai lucrat ca asistent la Facultatea de Filosofie din București (1948-1952), șeful sectorului muzical în Casa Centrală a Creației Populare (1954-1955), director general și dirijor al Ansamblului UTC din România (1951-1974), director adjunct al direcției muzicale din Ministerul Culturii (1960-1965), profesor la catedra de dirijat de cor la Conservator (1960-2011) director al Operei Române din București (1966-1969). Creația muzicală (selectiv): coruri pentru copii (Toți copiii României, Călăuza noastră, Cântec pentru pace); coruri mixte cu acompaniament de pian (Slavă ție Românie, Studenție, studenție, Mândru sunt de tine); coruri mixte acapella (Suita prahoveană, Horă la români, Cântec de dor).

(sursa: wikipedia)

Emil MANZUR

VASILE ALEXANDRI/ ALECSANDRI ȘI IOAN CUZA... (Urmare din pag. 4)

Nu este suficientă motivarea unei puternice răceli care să-i fi blocat accesul în guvern. Este adevărat că în perioada campaniei, în timp ce el elabora „Instrucțiunile pentru Alegerea Domnitorului, în Moldova își face apariția, de la Stambul, Grigore Sturza (Sturdza, beizadeaua cu harem) unde activa ca general în armata turcă sub numele de Muhlis Pașa. Acesta pune la dispoziția aventurierului polonez Werzbicki 300 000 de galbeni pentru a susține acțiunea celor „câteva sute de mercenari polonezi”, în scopul forțării alegerii acestuia la tron chiar cu prețul asasinării unioniștilor de frunte precum și pentru mituirea alagătorilor. Chiar dacă acest complot a fost desconspirat și anihilat pe Alecsandri îl stăpâna oarece neîncredere în prietenii lui liberali, și așa cum îi scrie lui Leon Negruzzi la Paris, unde se semna Alexandri, ar mai fi fost influențat și de dificultățile șefului de cabinet Panu în a întocmi lista cabinetului. Până la urmă, chiar dacă nu suportă „Capitala palavrelor, Camera palavragiilor netrebnici” de la București, așa cum se exprimă în scrisoarea adresată lui Hurmuzachi, își ia în primire funcția de Ministru al Afacerilor Străine, mai apoi îndeplinind reprezentarea României ca ministru plenipotențial la Paris , funcție ce o duce până în 1890, când se stinge din viață.

Vine însă noaptea din 11/12 februarie 1866 când are loc actul laș și trădător, care-l mănănește nespun pe Alecsandri. Documentele de arhivă ale lui Alexandru Ioan Cuza, fiind confiscate de complotiști, în frunte cu Dimitrie Sturza și Ion Brătianu, odată cu obligarea acestuia să semneze actul de abdicare, nu avem informații privind desfășurarea evenimentelor. Abia târziu s-au descoperit câteva acte ce fuseseră predate de Sturza profesorului Ion Bianu, președintele Bibliotecii Academiei Române. Aproape imediat primește vizita dr. Davilla trimis de „conjurație” să-l consulte „în privința aducerii pe tron a unui principe străin” . Prin această consultare Alecsandri a simțit amenințarea separării din nou a celor două principate de către boierii antiunioniști. Motivul, dușmănia moșierilor, că li se luase din pământuri pentru împrietărirea țăranilor. Pentru că „li s-au surpat pătelele împărătești. Tot el a silit pe ciocoi să plătească bir și să asculte de legi”, cum povestea Lucian-Valeriu Lefter publicată în Revista „Ion Creangă”, din septembrie 1911. S-a mai vehiculat și acuzația că A. I. Cuza ar fi fost implicat în tratativele din 1866 ce se desfășurau la Cavour privind „planurile de conspirație în Dalmatia, Croașia, Ungaria și Principatele Unite, care prevedea o înțelegere secretă cu Mihai Obrenovici, principele Serbiei, în vederea pregătirii insurecției maghiare dar, până la urmă Cuza refuză a fi unealta martirizată a lui Cavour” Acest lucru a deranjat Ungaria care nu vroia să piardă, dar și Austria, și Italia. Chiar și în rândul diplomației francezeau existat reacții. Nu există, însă, vreun document de aprobare sau dezaprobare a acestei implicări.

Alecsandri, se știe clar că nu s-a implicat în niciun fel nici măcar la pompoasa aducere și prezentare a „tinerelului din stirpea scrobită a Hohenzollernilor” (*Scrieri*, vol I, Ion Stăvăruș, pag 19). Se cuvine, aici o paranteză pentru un scurt istoric ale acestei „stirpe” numită Hohenzollern. Numele pleacă de la „Cronica lumii” a călugărului Berthold, originar din Rechenau, despre doi „zollerni” ai împăratului Heinrich al IV-lea (1061). Zollernii erau șvabii din Germania, iar muntele din proximitatea lor se numea Hohenzollern, pe acesta zollernii și-au ridicat un castel. În 1576 șvabii hohenzollerni se înrudesesc cu reprezentanții Haigerloch, iar în 1767 teritoriul lor intră în stăpânirea familiei Sgamarigen. Nicolae iorga, într-o ședință a Academiei Române, povestea: „În Evul Mediu, existau în Germania trei orașe libere: Hamburg, Lubeck și Bremen. În Lubeck, printre diferitele familii de evrei conlocuitoare se găseau unele care se numeau zollern, adică familii din deal, și spre a nu se confunda cu cele din vale își ziceau hohenzollerni. Hohenzollernii devenind foarte bogați, au ajuns mai târziu stăpâni ai castelului și domeniilor de la Samarigen, fiind înnobiți de Mangraful Bavariei”. Acești hohenzollerni, se spune că au moștenit stigmatul ale rasei zonale evreiești ce se transmit pe cale ereditară, invariabil, din patru în patru ani, prin urmare s-a vehiculat cazul bunicului lui Carol și străbunicul lui Ferdinand. Carol și Ferdinand fiind pe deplin sănătoși. Se speculează, însă, despre un anume „virus iudaic”, existent la „prințesele de sânge arian” care ar reface vitalitatea sângelui evreesc al prinților ce dau semnele „bolilor de familie”, moștenite.

În noaptea de 11 spre 12 februarie 1866, Cuza este înlăturat și înlocuit cu o „locotenentă domnească”, care începe căutarea unui prinț străin pentru conducerea Principatelor Unite! Napoleon, implicat încă de la unire și nemulțumit de înfăptuirile lui Cuza, avea dinainte un înlocuitor, și a vrut să-l aducă pe tronul Țării Românești, pe Philippe de Flandra care, inițial a acceptat, dar în ziua când trebuia să depună jurământul s-a răzgândit. Din acest motiv solicitase aducerea la Paris a lui Ion Bălăceanu.

La doar câteva ore, Aduarea și Senatul au proclamat, în ședință comună, „prinț-domnitor” pe Filip Eugeniu Ferdinand Maria Clement Bouduin Leopold George, un duce de Saxonia și conte de Flandra, sub numele de Filip I. La 30 martie, însă, Ministerul de Externe al Belgiei anunță că acesta nu mai dorește „aroganta alegere”. Filip I rămâne o legătură a României doar pentru că s-a căsătorit cu sora lui Carol, Maria! „După răsturnarea lui Cuza, I. Bălăceanu, la cererea lui Napoleon III, este numit agent diplomatic la Paris, cu misiunea de a găsi un principe străin, etapă esențială în drumul spre independență” (Studii și Comunicări VII, Pitești, 1995, pag. 66-Muzeul Județean Argeș, Argessis). „Ion Bălăceanu împreună cu Napoleon III și cu ajutorul doamnei Corbu l-au ales pe Carol de Hohenzollern. Apoi abile manevre ale lui Ion Bălăceanu, Ion Brătianu și ale generalului Davilla au dus la acceptarea acestei alegeri de către Prusia și la stabilirea planului prin care Curtea de la Viena și Poarta să fie puse în fața faptului împlinit. La 30 martie locotenentă recomandă, printr-o

proclamație, alegerea prin plebiscit a lui Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmarigen, ca domn al României. Sub numele de Carol I acesta, sprijinit de Napoleon al III-lea și de Bismark și însoțit de Bălăceanu și principele Hazdean, fratele lui Napoleon, sosește la București pe 10 mai” (Monografia comunei rurale Bleici, autorul, Ed. Pro Universitaria, București, 2022, pag. 144-145). Carol I s-a deplasat la București, după unele surse, ascuns într-un tren, cu nume fals-Karl Hattiggen, după altele cu vaporul, având o valiză, până la Turnu Severin, ambele variante explică ascunderea de frica arestării sale de către austrieci! La București depune jurământul în parlament și devine principe al României, până la 10 mai 1881, când se instaurează monarhia. Ziua de 10 mai devine, din acel moment, sărbătoarea națională a regatului României. La 29 iunie, prin aprobarea noii Constituții, se instituie monarhia parlamentară cu separarea puterilor în stat și cu votul censitar.

Prin urmare, Alecsandri întrerupe contactele cu toți colegii și prietenii, în semn de protest pentru trădarea idealurilor unioniste, pentru care se implicase profund . Întreține legătura și menține corespondența cu Cuza, exilat în Franța, în care găsim următoarele versuri „Sunt nume destinate, ca numele tău mare, / Să steie neclintite pe-a Timpului Hotare, / Și veșnic să răspândă o falnică lumină / Pe seculii ce-n umbră, trecând, li se închină !”. În 1875 publică, în Convorbiri Literare această cugetare: „Trist este de țară când sceptrul devine furcă sau bici” și încă una „Lăcomia regilor produce foamea popoarelor”! Rămâne în continuare desolidarizat de tagma trădătoare și refuză din nou funcția de ministru plenipotențial la Roma sau la Berlin propusă de ministru de externe Kogălniceanu, „un fricos” cum îl denumeste el, ca și pe Brătianu „alt fricos” . Poemul Eroii de la Plevna, scris în 1878 reprezintă un nou protest adresat camarilei politice vinovate de „o așa rușine”: „O, țara mea, o! mumă de noi și mari străbuni! / Tu ce-ai respins vitează, atâtea mari furtuni! / Ce soartă ne-mpăcată urzește pentru tine! / Rușine în loc de fală și rău-n loc de bine! / Ce mână făr-de-lege, ce braț cumplit de fier / lovește a ta frunte.....”? Este foarte revoltat pe boierii care în 1866 procopsiseră țara cu Hohenzollernul, justificându-și îndârjirea în scrisoarea către Iacob Negruzzi : „Mă lupt cu despot și n-aș vrea să părăsesc câmpul luptei, temându-mă să nu se potolească focul”!

În ultimele luni ale anului 1878 începe să scrie poezia „Despot-Vodă”, și hotărât să surprindă și să anihileze reacțiile propagandei oficiale (și atunci exista cenzură), în primăvara anului 1879 o prezintă personal la teatru, apoi în luna mai la Junimea. Secretul l-a ajutat pentru că la 30 septembrie 1879 Ion Ghica, directorul teatrelor, aprobă prezentarea publică a piesei la care participă (în necunoștință de cauză) și domnitorul Carol (Despot-Vodă Eraclidul și Carol Hohenzollern). De unde plecase această furie a lui Alecsandri? În 1884 Brătianu (noul viclean Moțoc) depune o lege de înființare a Domeniilor Coroanei prin care lui Carol i s-au dărit 12 imense moșii totalizând 130 000 ha, aflate în 8 județe (M. O. din 5/17 aprilie 1888 p 75-76). Această, în timp ce țăranii care se sacrificaseră pentru independența țării nu primiseră nimic din făgăduiala de împroprietărire. Dar despot nu s-a mulțumit cu atât și dorind să-și făurească luxoase conace a trecut la rotunjirea domeniilor, înglobând forțat pământuri ale țăranilor. De fapt, cu anii, Domeniile Coroanei s-au tot completat cu palate și castele, clădiri urbane, case de vânătoare, terenuri urbane, parcuri și terenuri de sport, întreprinderi industriale și comerciale, yachturi și anbarcațiuni, tablouri, materiale sportive, acțiuni și alte inventare inventariate de Comisia guvernamentală la 18 iunie 1948, bunuri aparținătoare tuturor membrilor casei regale: regele Mihai, principele Nicolae, arhiducesa Ileana, principesa Elidsabeta, regina Maria a Iugoslaviei, arhiducesa Ileana. Conform Constituției din 1866, Casa Domnitoare primea de la bugetul statului o așa-numită „listă civilă”, constând în sume de bani necesare nevoilor ascesteia. Destinația fondurilor nu era restricționată de vreo lege. La aceștia se adaugă și camarilele celor 80 de ani. De aici începe și caruselul răscoalelor țăranilor din Moldova din vara anului 1888. Poetul empatizând cu țăranii condamna „boieri și rege laolaltă” în poezia „Plugul blestemat” din care iată câteva versuri: „Vecină cu moșia bogată și domnească / Se întinde o câmpie mănoasă, răzășească, / Pe care o pândește avanul Domnitor / Cu poftă nesățioasă, cu ochi adunător / El vrea ca să-și cârpescă hlamida aurită/ Răzeșii sunt, răzeșii Fugiți pieriți cu toții, / Păcatul vă ajunge, neferi și Domn, voi hoții!”. Din nefericire lăcomia procopselii regale nu s-a oprit aici. Pomenii, apoi jaful și furtul în tandem al „ipochimenilor” cu guvernării și acoliții externi și-au însuțit averile după cum rezultă în foarte valoroasa lucrare recentă a doamnei dr Mirela-Daniela Tîrnă, înalt funcționar al Arhivelor Naționale, editată în urmă cu trei ani. Lucrarea a apărut sub denumirea „Regele Mihai, 100 de ani de la naștere . Lucrare (1921-1989), pe care am avut onoarea să o primesc de la „prietena” mea, și ea înalt funcționar la această prestigioasă instituție a României, doamna dr. Ileana Dincă. Autoarea are grijă să ne precizeze „sursele primare necesare, interne și externe, vizuale și narative, presă și literatură memorialistică, legate de instituții și personalități...deoarece, încărcătura emoțională a noastră în prezent față de tot ce a simbolizat regele, mai ales după perioada de după Revoluția română din decembrie 1989, este încă puternică, iar sentimentele pot afecta analiza rece a specificului, cu toate eforturile lui de detașare” (ibidem, prof. dr. Alin Ciupală, Cuvânt introductiv, pag.7). Studiind lucrarea am constatat că aceasta se bazează pe documentele arhivate ale Arhivelor Naționale despre Președinția Consiliului de Miniștri-decrete și Colecția de Documente Fotografice, note informative ale Serviciului Special de Informații, Casa Regală, Carol al II-lea, jurnalul reginei Maria, Monitorul Oficial, Familia Stârcea și fondu CC al PCR.

11 ianuarie 2025

PICTURĂ ȘI ARTĂ FOTOGRAFICĂ ÎN PASAJUL „DINU SĂRARU”

Marius DRĂGHICI

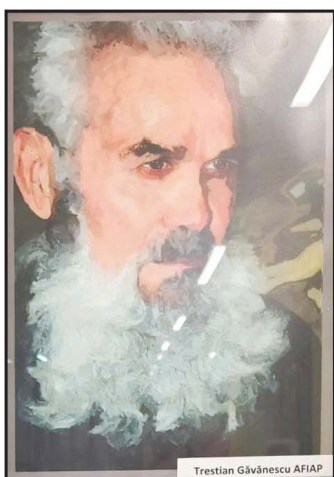
Alexandra Jijeu și Elena Ciolacu, se prezintă în fața iubitorilor de artă râmniceni, cu o expoziție comună, gândită așa cum sugerează titlul „LUMINĂ, ARIPI ȘI CULOARE”, într-o oarecare congruență, suficientă pentru a ne îndepărta de ideea de duplex dar, care bucură ochiul și spiritul privitorului, împărțit între mirajul cromatic și trăirea sufletească. Manifestarea culturală este organizată de Uniunea Artiștilor Plastici din România în colaborare cu Filiala UAP din România și Primăria Municipiului Râmnicu Vâlcea și a fost vernisată vineri 13 februarie 2026, ora 17:30, la Galeria 1 din Pasajul „Dinu Săraru” (fost Pasaj Cozia). Curatorul expoziției, Gheorghe Dican, președintele Filialei Vâlcea al UAP din România și coordonatorul de proiect, Ingrid Matei au făcut posibilă expunerea lucrărilor celor două artiste cu stiluri diferite de exprimare în creație dar, cu elemente comune în fond. Asistăm la un ansamblu în care Alexandra Jijeu vine cu un aport iconografic marcat de simplitate și acuratețe, îmbogățit de Elena Ciolacu, ilustratoarea și creatoarea premiată de bandă desenată și film de animație. Pasiunea Elenei Ciolacu pentru ilustrația digitală și animația japoneză, în special animațiile lui Hayao Miyazaki și a regizorului Makoto Shinkai, pentru cinematografie, artă și narațiune vizuală, au determinat-o să studieze Design Grafic la Facultatea de Arte și Design a Universității de Vest din Timișoara, apoi a absolvit School of Arts and Design din cadrul Coventry University, Marea Britanie, secția

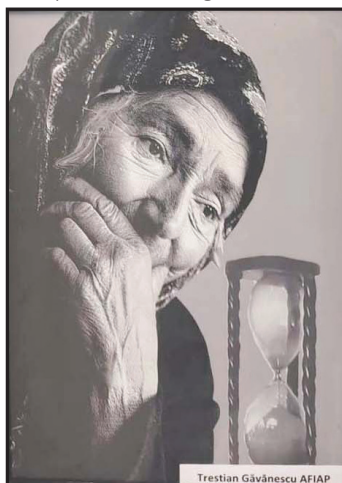
Ilustrație și Animație, urmată de un master la Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale”, secția Film de Animație. În lucrările expuse pe simeze, observăm modul în care artista se inspiră din viața cotidiană, istorie, folclor, natură, muzică, literatură și spiritualitatea creștin ortodoxă.

La Galeria 2 Pasaj „Dinu Săraru” a fost organizat vineri 13 februarie 2026, ora 17:00, de către Filiala Râmnicu Vâlcea a Uniunii Artiștilor Plastici din România, în parteneriat cu Primăria Municipiului Râmnicu Vâlcea, cu Fotoclubul „Floarea de Colț” și cu Uniunea Artiștilor Plastici din România, Salonul Anual al Fotoclubului „Floarea de Colț”. Pot fi admirate fotografii realizate de Andrei Grososiu, Bogdan Ioan Tătaru, Ioan Ciobotaru, Ionel Eugen Doșa, Julien Oncete, Laurențiu Holerga, Laurențiu Mărgineanu, Daniela Iancu, Silviu Marian Stamatie, Rucsandra Călin (EFIAP/D2), Trestian Găvănescu (AFIAP) și Nicolae Sotir (EFIAP).

Expoziția personală de pictură și obiect, intitulată „Matrix”, aparținând slătineanului Marcel Duțu, a avut vernisajul vineri 13 februarie 2026, ora 18:00, la Galeria „Artex” și a fost posibilă cu organizarea Filialei Râmnicu Vâlcea a Uniunii Artiștilor Plastici din România având parteneri Uniunea Artiștilor Plastici din România și Primăria Municipiului Râmnicu Vâlcea. Mai trebuie menționat că expunerea a fost curată de Gheorghe Dican, președintele Filialei Rm. Vâlcea a UAP din România, coordonatorul proiectului este Ingrid Matei, iar la deschidere a participat isoricul și criticul de artă Gabriela Popescu.

Trestian Găvănescu AFIAP

Trestian Găvănescu AFIAP

TRAISTA CU PLANTE MEDICINALE

Un arbust răspândit pe dealuri, la munte, dar și la câmpie, unul din cei mai cunoscuți arbuști medicinali de la noi din țară este

MĂCEȘUL

Măceșul (*Rosa canina*.) conține cantități importante de vitamina C, de carotenoizi, precursori ai vitaminei A, vitaminele B1, B2, PP și K. Conține substanțe glucidice, pectine, taninuri, acizi organici, terpenoide, glicozide ale beta-sitosterolului și altele.

Este un vitaminizant natural, care joacă un rol important în întărirea sistemului imunitar, este antioxidant, îmbunătățește digestia și sănătatea intestinală prin conținutul mare de fibre, ajută la sănătatea cardiovasculară, scade tensiunea arterială și îmbunătățește circulația sanguină, ajută la ameliorarea simptomelor artritei și a altor afecțiuni inflamatorii.

Se poate consuma sub formă de ceai cald, rece sau adăugat în smoothie-uri.

Totuși, această plantă are și contraindicații, putând provoca reacții alergice, are efect diuretic, ceea ce poate duce la deshidratare sau poate provoca probleme gastrointestinale (balonare, diaree) din cauza fibrelor și acizilor organici pe care îi conține.

Să vă fie de folos!

Ana-Maria LAZĂR

Constantin Zărnescu este autorul acestei propuneri de monument în Râmnicu Vâlcea.

„Noi trebuie să vorbim întotdeauna despre cele două trăsături fundamentale ale românilor din acest spațiu: latinitatea și statalitatea! păstrarea statului!” (Răzvan Theodorescu, Cultura vâlceană nr 143, pag. 6, „MIRCEA CEL BĂTRÂN-600 DE ANI DE LA MUTAREA ÎN ÎMPĂRĂȚIA LUI DUMNEZEU, 1418-2018”)

Compoziție foto P. Cichirdan

APEL ARGEȘENI! VÂLCENI! SIBIENI!

AVEM TREI OBIECTIVE COMUNE ÎN ACEST PREZENT
PRIN CARE PUTEM TRANSFORMA VALEA OLTULUI ÎN RAI PE PĂMÂNT:

- CALE FERTATĂ DUBLĂ, ELECTRIFICATĂ, MARFĂ ȘI CĂLĂTORI, ÎNTRE: PITEȘTI- CURTEA DE ARGEȘ-RM. VÂLCEA-SIBIU
- RÂMNICU VÂLCEA-PUNCT NODAL DE MARFĂ PE CALEA FERATĂ
- SĂ FACEM AUTOSTRADĂ SPRE SIBIU ȘI PITEȘTI CU RAMIFICĂȚII LA CĂLIMĂNEȘTI, OLĂNEȘTI, GOVORA, OCNELE MARI
- DN 7-CALE REGALĂ ÎNTRE EUROPA DE EST ȘI EUROPA CENTRALĂ ȘI DE VEST
- DECOLMATAREA SAU REAMENAJAREA LACURILOR DE PE OLT

NOTĂ

Ziarul apare cu 16 pagini și respectă Legea 186/2003! Ziarul se adresează cetățenilor cu diverse preocupări culturale de la sat și de la oraș. Articolele, grafica, fotografiile nesemnate aparțin editorului. Autorii păstrează responsabilitatea conținutului.

Revistă apărută cu sprijinul edililor vâlțeni care iubesc cultura scrisă și al Arhiepiscopiei Râmnicului.

PDF în <http://www.culturaarsmundi.ro> și tipărit la Tg. Jiu, 24 februarie 2026

Ziar de cultură realizat de Asociația ECOSTAR 21
Editura INTOL - PRESS, prin SC INTOL SRL și S.C. Tincton S.R.L.

Director: Petre CICHIRDAN
Seniori editori: Constantin POENARU (1951-2017)
Arhim. Veniamin MICLE (1939-2025)
Constantin ZĂRNEȘCU
Mihai SPORIȘ
Al Florin TENE
Ștefan DUMITRESCU
Ioan DURĂ
Ilie GORJAN
Minori editori: Simon-Peter KIS
Redactor și tehnoredactor Intol Press on line:
Bogdan CICHIRDAN
Ana-Maria LAZĂR
Leontina RUS
Redactori:
Colaboratori, publiciști (și fotoreporteri) permanenți:
Felix SIMA
Emil MANZUR (coresp. Timiș)
Carmen Lidia GORUNESCU
Simona Maria KIS
Puiu RADUCAN
Gheorghe STANCIU-OPĂTEȘTI
Constanța BADEA
Tanța TĂNĂȘESCU
Silviu LAZĂR
Ana VASILE
Marinela BELU-CAPȘA
Ion TALPOȘ
Marius DRĂGHICI
Ligia NICOLESCU
Cristian Ovidiu DINICĂ
Mircea VASII
Marian ILIE
Senti VOICU
Constantin SORICI
Dragoș COMĂNESCU
Tehnoredactare computerizată: Ana-Maria LAZĂR
Adresa: Calea lui Traian 169, bl. 5, sc. E, ap. 3
Tel/Fax: 0250.736615, 0350.401254, 0746.029824
E-mail: cichirdan@yahoo.com
Parteneri media: www.culturaarsmundi.ro
Preț: 3 lei